

**UCHWAŁA NR XII/70/12
RADY GMINY JABŁOŃ**

z dnia 16 lutego 2012 r.

**w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
gminy Jabłoń.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.), art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) oraz uchwały Nr VI/27/07 Rady Gminy Jabłoń z dnia 15 marca 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jabłoń, Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się sporządzoną przez Wójta Gminy Jabłoń zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłoń.

2. Treść Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłoń wraz ze zmianami będąca tekstem ujednoliconym stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały, zaś ujednolicony rysunek studium stanowi załącznik nr 2.

3. Rozstrzygnięcie Rady Gminy Jabłoń o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany studium stanowi załącznik nr 3 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jabłoń.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy Jabłoń
Jaszcuk
Krzysztof Jaszcuk

WÓJT GMINY JABŁOŃ

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY JABŁOŃ**

**CZĘŚĆ „A”
OPIS STUDIUM**

JABŁOŃ 2012

Spis treści

I. WSTĘP.....	5
1. Planowanie przestrzenne – geneza.....	5
2. Reforma administracji publicznej i samorządowej.....	6
3. Problematyka rozwoju gospodarczego Polski.....	11
4. Problematyka polskiego rolnictwa – analiza stanu istniejącego i prognozy.....	13
5. Ogólny zarys stanu społeczno – gospodarczego Polski w I kwartale 99 r.....	17
6. Województwo lubelskie.....	27
7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy.....	27
7.1. Istota studium.....	27
7.2. Założenia studium.....	27
7.3. Studium i strategia.....	29
II. METODYKA OPRACOWANIA.....	29
1. Podstawa opracowania.....	29
2. Polityka przestrzenna: samorządu terytorialnego i Państwa.....	31
3. Tryb opracowania „STUDIUM”.....	32
4. Problematyka „STUDIUM”.....	32
5. Zakres opracowania „STUDIUM” - synteza.....	34
III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY.....	35
1. Uwarunkowania ekologiczne.....	35
1.1. Przedmiot i obszar opracowania.....	35
1.2. Rzeźba terenu.....	35
1.3. Budowa geologiczna i warunki gruntowe.....	37
1.4. Surowce budowlane.....	38
1.5. Warunki wodne.....	38
1.5.1. Wody powierzchniowe.....	38
1.5.2. Wody gruntowe.....	39
1.5.3. Warunki wodne dla rolnictwa.....	40
1.5.4. Warunki wodne dla osadnictwa.....	41
1.5.5. Warunki wodne zbiorowego zaopatrzenia w wodę.....	41
1.6. Warunki budowlane.....	42
1.7. Warunki glebowe i szata roślinna.....	43

1.7.1. Charakterystyka gleb.....	43
1.7.2. Tereny rolnicze.....	43
1.7.3. Użytki zielone.....	45
1.7.4. Tereny leśne.....	46
1.8. Warunki klimatyczne.....	47
1.8.1. Temperatura powietrza.....	47
1.8.2. Wilgotność względna.....	49
1.8.3. Zachmurzenie.....	50
1.8.4. Promieniowanie słoneczne.....	50
1.8.5. Opad atmosferyczny.....	50
1.8.6. Burze atmosferyczne.....	50
1.8.7. Wiatry.....	51
1.8.8. Warunki higieny atmosfery.....	51
1.9. Ocena środowiska ekologicznego.....	53
1.9.1. Ocena warunków fizjograficznych.....	53
1.10. Podsumowanie.....	56
2. Uwarunkowania kulturowe.....	58
2.1. WIEŚ - DAWIDY.....	58
2.2. WIEŚ - GĘŚ.....	61
2.3. WIEŚ - KOLANO.....	66
2.4. WIEŚ - KUDRY.....	71
2.5. WIEŚ - PASZENKI.....	74
2.6. JABŁOŃ – HISTORIA.....	78
2.7. Gmina Jabłoń – obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków.....	86
2.8. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego.....	95
2.9. Obszary objęte ochroną środowiska kulturowego.....	97
3 Uwarunkowania demograficzno - społeczne.....	100
3.1. Ludność.....	100
3.2. Aktywność zawodowa.....	101
3.3. Wnioski.....	101
3.4. Zatrudnienie.....	101
3.5. Mieszkalnictwo.....	102
3.6. Usługi.....	102
4. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej.....	105

4.1. Gospodarka wodno - ściekowa.....	105
4.2. Usuwanie nieczystości stałych.....	106
4.3. Elektroenergetyka.....	106
4.4. Telekomunikacja.....	106
4.5. Gazyfikacja.....	106
4.6. Energetyka ciepła.....	106
5. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa.	106
5.1. Rolnictwo.....	106
5.2. Ludność związana z rolnictwem.....	111
5.3. Obsługa rolnictwa na terenie gminy.....	111
6. Uwarunkowania rozwoju komunikacji.	111
6.1. Komunikacja drogowa.....	111

I. WSTĘP

1. Planowanie przestrzenne – geneza.

Rozwój infrastruktury technicznej oraz zmieniające się stosunki społeczne wymagają uregulowań prawnych, które zapewniają właściwe funkcjonowanie człowieka w przestrzeni. Przestrzeń jest przedmiotem oddziaływania człowieka i będzie kształtowana w zależności od potrzeb ustrojowych i społeczno gospodarczych.

Planowanie przestrzenne jest nauką wywodzącą się z przepisów budowlano regulacyjnych oraz prawa administracyjnego i jest procesem ciągłym, uwzględniającym wzajemne powiązania wynikające z warunków społecznych, ekonomicznych, politycznych, kulturowych i przyrodniczych.

Konieczność utrzymania właściwych propozycji rozwoju gospodarczego przy zachowaniu ładu przestrzennego i poszanowania praw przyrody wymaga prawnych regulacji.

W okresie międzywojennym, ustawodawca tworzący nowy system prawnopañstwowy określił również zasadę zagospodarowania i planowania przestrzennego.

Okres powojenny przynosi zmiany ustrojowe a wraz z nimi zasadniczą reorganizację systemu prawnego, wynikającego głównie z ideologii o nadrzędnym systemie centralnego planowania. W tym świetle też zostały sformułowane przepisy zagospodarowania przestrzennego: dekret z dnia 2 kwietnia 1946 r. o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju – zastąpiony później ustawą z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym.

Ustawa ta funkcjonowała dość długo i uchylona została ustawą z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1985 r., zaś w sensie prawnym zakończyła okres bezładu w gospodarce przestrzennej.

Zmiany ustrojowe, które nastąpiły po roku 1989 – przyniosły nowe rozwiązanie prawne w planowaniu przestrzennym. Założeniami podstawowymi nowych aktów prawnych były:

- ograniczenia roli centralnego planowania,
- poszanowania prawa własności,
- upodmiotowienia obywateli oraz społeczności lokalnych,
- ekorozwój.

W wyniku długotrwałych prac legislacyjnych Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił

w dniu 7 lipca 1994 r. ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1995 r. – następnie Prezes Rady Ministrów obwieścił dnia 22 stycznia 1999 r. jednolity tekst ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z dnia 25 lutego 1999 r. poz. 139).

Aktualnie obowiązująca ustawa precyzyjnie określała zagadnienia ekologii przy ustalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w formie prognozy skutków wpływu ustaleń miejscowych planów na środowisko przyrodnicze.

Wprowadziła nowy obligatoryjny element aktu planistycznego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

2. Reforma administracji publicznej i samorządowej.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzony został trójstopniowy podział terytorialny państwa. Jednostkami tego podziału stają się: gminy, powiaty, województwa.

SCHEMAT STRUKTURY WŁADZY

a) do 31.12.1998 r.

	Samorząd terytorialny	Administracja rządowa				
		ogólna	specjalna			
szczebel centralny		premier	ministrowie			
szczebel wojewódzki	sejmik wojewódzki	urząd wojewódzki wojewoda	policja	straż pożarna	inne	izba skarbowa
szczebel rejonowy		urząd rejonowy kierownik urzędu	policja	straż pożarna	inne	izba skarbowa
szczebel gminny	Rada gminy Zarząd gminy Wójt					

b) od 01.01.1999 r.

	Samorząd terytorialny	Administracja rządowa			
		zespolona		niezespolona	
szczebel centralny		premier		ministrowie	
szczebel wojewódzki	sejmik wojewódzki zarząd województwa marszałek	wojewoda		inne	izba skarbowa
		policja	straż pożarna		
szczebel powiatowy	rada powiatu zarząd powiatu	policja	straż pożarna	inne	izba skarbowa

	starosta				
szczebel gminny	rada gminy zarząd gminy wójt				

a) **WOJEWÓDZTWO** – element ustroju terytorialnego państwa oznacza jednostkę samorządu terytorialnego kraju do wykonywania administracji publicznej, którą wykonują organy administracji rządowej i samorządu województwa.

Władzę administracji ogólnej sprawuje w województwie wojewoda jako organ administracji rządowej. W województwie działa samorząd terytorialny jak i przedstawiciel Rady Ministrów. Obie władze działają na podstawie osobnych ustaw, z tym, że wojewoda sprawuje nadzór nad legalnością działania samorządu i ponosi odpowiedzialność przed Premierem za wynik działań wszystkich służb jemu podległych. Wojewoda, jako przedstawiciel Rady Ministrów odpowiada za wykonania polityki rządu na obszarze województwa.

Władza samorządowa należy do regionalnej wspólnoty samorządowej, którą z mocy prawa tworzy ogół mieszkańców województwa.

Samorząd województwa wykonuje zadania: edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego, promocji i ochrony zdrowia, kultury i ochrony jej dóbr, pomocy społecznej i polityki prorodzinnej, modernizacji terenów wiejskich, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dróg publicznych i transportu, kultury fizycznej i turystyki, ochrony praw konsumentów, obronności i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy. Organami województwa są: sejmik województwa i zarząd województwa. Do zadań sejmiku województwa należy: ustalenie aktów prawa miejscowego, uchwalanie strategii rozwoju województwa oraz wieloletnich programów, uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego, uchwalanie budżetu województwa, uchwalanie podatków i opłat lokalnych i spraw dotyczących współpracy zagranicznej województwa i uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych oraz pracy organów samorządu województwa.

Organem wykonawczym województwa jest jego zarząd. W skład zarządu województwa, 5 – cio osobowego wchodzi: marszałek województwa – jako jego przewodniczący, wiceprzewodniczący i członkowie, wybrani z grona sejmiku. Nadzór nad działalnością samorządu wojewódzkiego sprawują Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa,

b) **POWIAT** – terytorium z lokalną wspólnotą samorządową utworzoną przez jego

mieszkańców.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym z których najważniejsze to:

- w zakresie oświaty i edukacji: prowadzenie i nadzór publicznych szkół ponadpodstawowych oraz innych placówek jak: szkoły podstawowe specjalne, szkoły artystyczne I i II stopnia, szkoły medyczne, rolnicze oraz inne resortowe, prowadzenie ewidencji szkół i placówek niepublicznych, jak również udzielanie zgody na zakładanie średnich szkół publicznych,
- w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz wspierania osób niepełnosprawnych: w ramach reformy służby zdrowia struktury powiatowe przejmą funkcję właścicieli szpitali ogólnych i innych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, profilaktykę w zakresie przeciwdziałania narkomani oraz zwalczaniu chorób zakaźnych i epidemii, prowadzenie powiatowego centrum pomocy rodzinie i pomocy społecznej, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, świadczenia pieniężne dla bezdomnych, wsparcie rodzin zastępczych oraz realizowanie wypłat zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych,
- w zakresie kultury fizycznej i turystyki: nadzór i prowadzenie powiatowych placówek i instytucji tego rodzaju, finansowanie klubów sportowych, zapewnianie bezpieczeństwa osób przebywających np. w górach czy nad morzem (współpraca z GOPR i WOPR),
- w zakresie kultury i ochrony dóbr kultury: prowadzenie powiatowych (dotąd wojewódzkich) instytucji kulturalnych w tym bibliotek publicznych oraz muzeów,
- w zakresie transportu i dróg publicznych, tzw. powiatowych (które obejmują część dotychczasowych dróg wojewódzkich): w szczególności opiniowanie przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich, wydawanie opinii o zaliczaniu dróg do kategorii wojewódzkich, zaliczanie dróg do kategorii powiatowych, ustalanie ich przebiegu i zarządzanie siecią tych dróg a także zarządzanie ruchem na drogach powiatowych, rejestrowanie pojazdów, wydawanie i zatrzymywanie praw jazdy, szkolenie i egzaminowanie kierowców,
- w zakresie rolnictwa, leśnictwa, rybactwa śródlądowego a także gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody: sprawowanie nadzoru nad jakością środków żywienia zwierząt, nadzór nad społecznym i prywatnym lecznictwem dla zwierząt, wydawanie niektórych zezwoleń dotyczących łowiectwa, wydzierżawianie niektórych obszarów łowieckich polnych, a w zakresie rybactwa śródlądowego wydawanie kart wędkarskich i

łowiectwa podwodnego oraz rejestracja sprzętu pływającego do połowu ryb,

- w zakresie klęsk żywiołowych: koordynowanie zorganizowania akcji społecznych na terenie powiatu lub kilku gmin w powiecie z możliwością egzekwowania działań wynikających z obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych mieszkańców w celu zorganizowania akcji społecznej na terenie powiatu,
- w zakresie zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego oraz gospodarki nieruchomościami: utrzymywanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- inne zadania, jak: przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. promocja powiatu, współpraca z organizacjami pozarządowymi i podobne.

Wszystkie wymienione zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działalności gmin. Powiat więc, nie będzie jednostką konkurencyjną czy nadrzędną w stosunku do gmin, lecz tworzyć będzie wraz z nimi lokalną strukturę samorządową.

W celu wspólnego wykonania zadań publicznych, powiaty mogą tworzyć związki z innymi powiatami a także z gminami. Mieszkańcy powiatu w głosowaniu powszechnym dokonują wyboru do najważniejszego organu powiatu, który stanowi rada powiatu.

Organami powiatu są rada powiatu i jego zarząd. Do zadań rady powiatu należy m.in.: uchwalenie budżetu powiatu, podejmowanie uchwał w sprawach wysokości podatków i opłat mieszkańców powiatu, w sprawach majątkowych powiatu itp. Mandatu radnego powiatu nie można łączyć z mandatem radnego gminy i radnego województwa.

Zarząd powiatu, w składzie starosta jako przewodniczący, wicestarosta i członkowie, jest organem wykonawczym powiatu. Starosta jest kierownikiem starostwa powiatowego oraz zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa.

Rada powiatu może ustalać tzw. akty prawa miejscowego, obowiązujące na obszarze powiatu dotyczące np. zarządzania mieniem powiatu, zasad korzystania z powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej i innych spraw porządkowych.

W celu wykonania zadań publicznych, powiaty mogą tworzyć związki i innymi powiatami. Nadzór nad działalnością powiatu sprawuje Prezes Rady Ministrów oraz wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.

Osobną kategorię stanowią miasta na prawach powiatu. W myśl ustawy o samorządzie powiatowym, należą do nich miasta liczące więcej niż 100 tys. mieszkańców, a także wszystkie miasta, które przestały być siedzibą wojewody z dniem 31 grudnia 1998 r. Miasta na prawach powiatu wykonują takie same zadania, jakie zostały określone dla powiatów.

c) **GMINA** – wspólnota samorządowa jej mieszkańców na określonym terytorium. O tworzeniu, łączeniu lub podziale gmin, ustaleniu ich granic, nazw i siedzib władz decyduje Rada Ministrów, po przeprowadzeniu konsultacji z ich mieszkańcami.

Organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy, wybierana w wyborach powszechnych.

Kadencja rady trwa 4 lata. W skład rady wchodzi radni w liczbie zależnej od liczby mieszkańców gminy (od 15 do 45 radnych i więcej w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców). Rada gminy w głosowaniu tajnym wybiera ze swojego grona przewodniczącego oraz od 1 do 3 wiceprzewodniczących. Rada obraduje na sesjach zwoływanych co najmniej raz na kwartał.

Rada gminy, przez swoje uchwały decyduje o wszystkich sprawach pozostających w zakresie działania gminy, do których w szczególności należy: uchwalenie budżetu, uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uchwalenie programu gospodarczego, spraw podatku i opłat, ważniejsze sprawy majątkowe gminy, decyzje w sprawie nazw ulic, wznoszonych pomników, ustalenie herbu gminy itp.

Organem wykonawczym gminy jest jej zarząd, wybierany spośród radnych w liczbie 3 do 7 osób. W skład zarządu wchodzi: wójt albo burmistrz (prezydent w miastach liczących pow. 100 tys. mieszkańców) jako przewodniczący zarządu, ich zastępca oraz członkowie. Zarząd wykonuje zadania przy pomocy urzędu gminy którego kierownikiem jest wójt lub burmistrz.

Mieszkańcy gminy podejmują rozstrzygnięcia w głosowaniu powszechnym (poprzez wybory i referendum) lub za pośrednictwem organów gminy. Referendum gminne może być przeprowadzone w każdej istotnej dla jego mieszkańców sprawie, np. samoopodatkowanie się mieszkańców na cele publiczne lub odwołanie rady gminy przed upływem kadencji.

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz powiatów i województw. Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania te obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska,
- gminnych dróg, ulic mostów oraz organizacji ruchu drogowego,
- zaopatrzenia w wodę, wodociągów i kanalizacji, utrzymywanie czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą,

- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia, pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- komunalnego budownictwa mieszkaniowego,
- oświaty, w tym szkół podstawowych i przedszkoli,
- kultury, w tym bibliotek komunalnych,
- kultury fizycznej w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni komunalnej i zadrzewień,
- cmentarzy komunalnych,
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- utrzymywanie gminnych obiektów i urządzeń oraz obiektów administracyjnych.

Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu gminy uchwalonego na każdy rok kalendarzowy, którego projekt przygotowuje zarząd gminy i przedkłada do zatwierdzenia radzie gminy.

Dochodami gminy są: podatki, opłaty i inne wpływy, dochody z majątku gminy oraz subwencje ogólne z budżetu państwa.

Mogą to być również dotacje celowe na realizację zadań zleconych przez jednostki administracji rządowej, wpływy z samoopodatkowania się mieszkańców, spadki, zapisy, darowizny.

Ministerstwo Finansów ustala wysokość i rozdział subwencji ogólnych na rzecz każdej gminy bezpośrednio z budżetu państwa.

Kontrolę gospodarki finansowej gmin, jak również związków gmin, sprawują regionalne izby obrachunkowe.

W razie powtarzających się naruszeń przez radę gminy Konstytucji lub ustaw, Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może w drodze uchwały rozwiązać radę gminy.

3. Problematyka rozwoju gospodarczego Polski.

Aktualnie przeprowadzone zmiany i reformy wprowadzają wiele nadziei i tyleż frustracji. „Strategia finansów publicznych i rozwoju gospodarczego – Polska 2000 i 2010” autorstwa Leszka Balcerowicza – przedstawia koszty i problemy związane z wyborem strategii rozwoju gospodarczego.

Pozycją naszej gospodarki jest jej porównanie do ekonomii krajów Unii Europejskiej.

Liczone zgodnie z parytetem siły nabywczej realny produkt krajowy brutto przypadający na

mieszkańca wynosi w Polsce ok. 40% średniego PBK dla krajów UE. W ostatnich latach dystans ten zmniejszyliśmy i tak, gdy w roku 1993 – dochód przeciętnego Polaka wynosił 31% dochodu UE, to w 1994 - 32%, 1995 r. 33%, 1996 r. 35%, 1997 r. 37%, zaś w roku 1998 - 39%.

Tempo takie nie jest zbyt optymistyczne gdyż oznacza możliwość „dogonienia” Europy za 50 – 60 lat.

Proponuje się trzy warianty rozwoju gospodarczego Polski:

1. roczne tempo wzrostu o 7% tj. wariant prorozwojowy – (szybki wzrost)
2. roczne tempo wzrostu o 4% tj. wariant pasywny – (umiarkowany wzrost)
3. roczne tempo wzrostu o 3% tj. wariant ostrzegawczy – (naturalny wzrost)

Przyśpieszenie wzrostu gospodarczego jest konieczne z uwagi na aktualną sytuację na rynku pracy i zmian demograficznych. Na początku tego roku mieliśmy zarejestrowanych 2 mln bezrobotnych z tendencją wzrostową.

Można liczbę tą pomniejszyć o zatrudnienie w szarej strefie , ale jednocześnie trzeba ją powiększyć o ukryte bezrobocie na wsi (ok. 900 tys osób) i przerosty zatrudnienia w przedsiębiorstwach państwowych i usług publicznych. Na rynku wkrótce pojawią się roczniki wyżu demograficznego – 500 – 600 tys osób. Aby utrzymać obecną stopę bezrobocia w granicach 11% - należy stworzyć dodatkowo 3 mln nowych miejsc pracy. Obniżenie tej liczby do tzw. naturalnej stopy bezrobocia – do 5% - 6% zasobów siły roboczej wymaga utworzenia dodatkowo miliona stanowisk pracy. Wymienione 3-4 mln nowych miejsc pracy to 27 – 36% obecnego zatrudnienia. Przy wyczerpaniu tzw. płytkich rezerw wzrostu, źródłem nowych miejsc pracy mogą być tylko inwestycje. Aktualnie oszczędzamy na inwestycje tylko co piątą złotówkę (tj. 20% PBK).

Owe oszczędności pochodzą głównie (97,5%) z sektora prywatnego. Aby doganiać Europę i zredukować bezrobocie musimy przyśpieszyć wzrost gospodarczy – co zmusza nas do zwiększenia udziału oszczędności i inwestycji do 30% PBK, tj. zaoszczędzenie co trzeciej zarobionej złotówki. Jest to równoznaczne ze spowolnieniem wzrostu konsumpcji.

Przytoczone dane wskazują że do oszczędzania jest zdolny tylko sektor prywatny – zaś sektor publiczny (przedsiębiorstwa państwowe) jest jedynie konsumentem. O ile chętnie jest akceptowany wzrost gospodarczy o tyle gorzej jest z zaakceptowaniem warunków niezbędnych do przyśpieszenia, łączącymi się z wysiłkiem i wyrzeczeniami.

Przy obecnym zaspokojeniu świata na surowce i wyroby proste, „wyrzeczenia i wysiłek” oznacza produkcję wyrobów na światowym poziomie tak, aby sprostać światowej konkurencji.

Konsekwencją tego jest fakt, iż nie można izolować się od konkurencji chociażby dla zasady „ochrony krajowej wytwórczości”, a także nie można podtrzymywać nierentownych krajowych firm – gdyż oznaczałoby to uszczuplenie „funduszu przyspieszenia rozwoju”. Dotacja nierentownych miejsc pracy celem „ratowania miejsc pracy” jest formą ukrywanego bezrobocia.

„Wyrzeczenia i wysiłki” oznaczają również likwidację niektórych osłon socjalnych i przymus zwiększonego oszczędzania. Dyskusja np. wokół sprawy szkolnictwa, sugeruje, że należy stworzyć system finansowania usług społecznych, w którym płacić się powinno jak najmniej. Wnioskiem będzie uproszczenie, że najtaniej będzie wtedy, gdy owe usługi dostaną prywatni przedsiębiorcy, a zapłacą za nie z nich korzystający.

„Przymus oszczędzania” (na emerytury, ochronę zdrowia, mieszkalnictwo, edukację itp) może dynamizować gospodarkę. Wielkość tych oszczędności zależy od poziomu dochodu netto wyznaczonych przez stopę podatkową i stopę procentową, której obniżenie wymaga zmniejszenia inflacji. Zaś oba te cele – redukcja podatków i inflacji – niemożliwe są do osiągnięcia bez zmniejszenia skali redystrybucji budżetowej, deficytu i długu publicznego. Jednak konieczność ponoszenia „wyrzeczeń dla rozwoju” może być łagodzone przez państwo – co nie może polegać na zwiększaniu ponad miarę osłon socjalnych.

Państwo może tworzyć „infrastrukturę wzrostu”, tj. przy koniecznej redukcji wydatków budżetowych muszą w nich rosnąć nakłady na bezpieczeństwo publiczne, badania naukowe i wzrost inflacji.

Wymieniona trójwariantowa strategia nie kryje kosztów i trudów wyboru strategii przyspieszenia. Pozostaje mieć nadzieję, że elity polityczne i wyborcy głosując za wariantem prorozwojowym zaakceptują wszystkie warunki, w tym również „wysiłek i wyrzeczenia” - gdyż daje on szansę wyjścia z biedy w ciągu 24 lat. Zmiany mniej radykalne skazą kolejne pokolenia Polaków na frustrację na przestrzeni 95 lat.

4. Problematyka polskiego rolnictwa – analiza stanu istniejącego i prognozy.

Aktualnie, 14 mln 735 tys osób tj. 38% ludności Polski mieszka na wsi, zaś 11,5 mln osób (30% ludności kraju) posiada związki z gospodarstwami rolnymi o pow. powyżej 1 ha lub działkami rolnymi (od 0,1 do 1 ha), 4 mln 360 tys. osób (27% ogółu ludności pracującej) pracuje w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie. Obszary wiejskie zajmują 93,4% terytorium Polski. Średni wiek na wsi w 1997 wynosi:

- dla mężczyzn – 68 lat,
- dla kobiet – 77,3 roku,

zaś dla porównania w mieście:

- dla mężczyzn – 68,7 roku
- dla kobiet – 76,8 roku,

Obserwuje się różnice w strukturze wiekowej:

➤ grupa wiekowa od 0 do 19 lat:

- na wsi – 32%
- w mieście – 28,2%

➤ grupa wiekowa od 20 do 44 lat:

- na wsi – 35,7%
- w mieście – 37,7%

➤ grupa wiekowa od 45 do 65 lat:

- na wsi – 19,2%
- w mieście – 23,3%

➤ grupa wiekowa od 66 lat i więcej:

- na wsi – 13,1%
- w mieście – 10,8%.

W tzw. ścianie wschodniej Polski grupa wiekowa 65 lat i wyżej wynosi 17,2%, a w byłym województwie białkopodlaskim 19,8%.

Na uwagę zasługuje fakt iż tzw. dzietność kobiet na wsi jest wyższa niż w mieście.

Na 1000 ludności – liczba urodzeń żywych na wsi wynosi 12,9 zaś w mieście 9,3.

Z kolei na 1000 kobiet w wieku 15 – 49 lat, ich płodność wynosi na wsi 54, zaś w mieście tylko 33.

Tzw. współczynnik dzietności ogólnej na wsi wynosi 1,843, zaś w mieście 1,305. Biorąc porównywalną liczbę zgonów, która jest minimalnie niższa od liczby urodzeń w całej Polsce – cały przyrost naturalny kraju zawdzięczamy mieszkańcom wsi. Liczba rozwodów na 10 tys. ludności wynosi na wsi – 7,5 zaś w mieście 14,7 Na 1000 nowo zawartych małżeństw liczba rozwodów na wsi wynosi 80,4 zaś w mieście 288,2.

Spośród 14 mln osób (38% ogółu Polaków) mieszkańców wsi tylko 14% stanowią ludzie ze średnim wykształceniem (2 x mniej niż w mieście) a tylko 2% - z wyższym wykształceniem (ponad 5 razy mniej niż w mieście).

Zmiany jakie nastąpiły na wsi po roku 1989 są przez zdecydowaną większość mieszkańców wsi (84%) oceniane negatywnie.

W powszechnym odczuciu mieszkańców wsi, nie tylko nie stali się oni beneficjentami

rynkowych przemian, ale są wręcz ich ofiarami. Podobnego zdania są również poważni ekonomiści.

Wieś to jedyna część polskiej gospodarki, która do tej pory praktycznie nie została objęta procesem integracji z krajami „15” choć dystans, jaki ją dzieli od zachodu, nigdzie indziej nie jest tak wielki.

Brukselę przeraża przede wszystkim wielkość polskiej wsi i jej zacofanie. W rolnictwie pracuje 4,1 mln osób (26,7% wszystkich zatrudnionych) podczas gdy we wszystkich krajach „15” - 7,5 mln (5,1%). Polscy chłopcy wytwarzają jednak dobra tylko za 6,5 mld euro rocznie (6% PKB Polski), podczas gdy unijni za 117,5mld euro (1,7% PKB UE). Różnica w dochodach jest w konsekwencji blisko dziesięciokrotna. W żadnym innym sektorze gospodarki przepaść między wydajnością Polski i Unii nie jest tak wielka. Rolnictwo jako jedyny sektor gospodarki zostało wyłączone z forsownej integracji z Unią m.in. ze względu na subwencje eksportowe wypłacane z budżetu Unii na skalę na którą nie stać polskiego rządu. - wg Rzeczypospolitej z dnia 26.03.1999 r.

Większość z 39 mln Polaków jest źle odżywiana. Spożycie artykułów żywnościowych jest u nas wyższe niż średnio w świecie i mankamentem jest wyższy w Polsce niż w krajach rozwiniętych udział wydatków ludności na żywność. W Polsce za zakup żywności przeznaczamy 35-36% dochodu rodzinnego, gdy w USA i Unii Europejskiej wynosi ok. 10%. Jest to jednak problem niskich dochodów ludności, a nie szczególnie wysokich cen artykułów spożywczych.

Pomimo relatywnie wysokich wydatków na żywność – dochody jej producentów są w Polsce bardzo niskie. Dochody ludności rolniczej są dwukrotnie niższe niż dochody ludności nierolniczej. Bezpośrednią przyczyną niskich dochodów polskich rolników jest ich mała wydajność pracy, przeciętnie 6 – 7 razy niższa niż w krajach UE. Niska wydajność pracy polskich rolników jest następstwem:

- rozdrobnieniem struktury agrarnej,
- nadmiernego zatrudnienia,
- zacofania technicznego i kulturowego.

Ocenia się, że w polskim rolnictwie zatrudnione jest ok. 4 – 5 mln osób, gdy tymczasem w Wielkiej Brytanii, przy porównywalnej ilości użytków rolnych pracuje zaledwie 0,5 mln osób.

Ocenia się, że 2 mln gospodarstw w Polsce zatrudnia 4,1 mln osób, 0,5 mln gospodarstw produkuje żywność wyłącznie na własne potrzeby, 1,5 mln gospodarstw spełnia kryterium

minimalnej towarowości, a tylko 700 tyś. gospodarstw daje główne dochody. Znacznie mniej bo tylko 200 tyś. gospodarstw rolnych można zaliczyć do rozwojowych. W gospodarstwach, gdzie głównym dochodem jest rolnictwo pracuje około 1,5 mln osób, z tego w gospodarstwach rozwojowych tylko 0,5 mln osób. Wnioskiem, z tego jest konieczność odejścia z pracy w rolnictwie ok. 2 – 2,5 mln osób. Analizy wykazują, że w Polsce jest miejsce tylko dla 700 tyś. towarowych gospodarstw rolnych.

Obok potrzeby koncentracji polskiego rolnictwa jest pilna potrzeba specjalizacji produkcji, której brak jest konsekwencją niskiej wydajności jednostkowej w produkcji zwierzęcej i roślinnej, (niskie są plony zbóż, ziemniaków buraków cukrowych, rzepaku, warzyw, owoców, a także niewysoka mleczność polskich krów i niska mięsność polskich tuczników).

Statystyki oceniają, że w Polsce ok. 170 tyś. gospodarstw rolnych posiada ok. 5 krów, zaś takie które posiadają ok. 10 krów jest zaledwie 30 tyś. a tylko takie oceniane są jako rentowne. Podobna jest sytuacja w produkcji trzody chlewnej: przeciętną obsadę trzody chlewnej należy zwiększyć do 80 szt. i chowem świń mogłoby się zajmować tylko 200 tyś. gospodarstw.

Oprócz gospodarstw produkujących mleko i żywiec byłyby gospodarstwa specjalizujące się w towarowej produkcji zbóż i roślin przemysłowych oraz gospodarstwa zajmujące się chowem bydła ras mięsnych, drobiu (kur niosek, brojlerów, indyków, gęsi, kaczek, strusi), gospodarstwa warzywnicze i sadownicze, gospodarstwa tzw. ekologiczne (obywające się bez nawozów mineralnych i środków ochrony roślin) i agroturystyczne (czyli zużywające dużą część swoich produktów na potrzeby gości) i inne (zajmujące się chowem owiec, drobnego inwentarza, koni na rzeź, gospodarstwa produkujące warzywa i kwiaty pod osłonami, gospodarstwa rybackie, produkujące pieczarki itp.).

Z uwagi na niskie skażenie polskich gleb metalami ciężkimi oraz innymi zanieczyszczeniami, a także z racji dużych zasobów pracy i ich jakości, Polska powinna ok. 20-25% swoich produktów rolnych eksportować i systematycznie zmniejszać import do 15-20% spożycia. Specjalizacja gospodarstw rolnych będzie możliwa, gdy gospodarstwa te uzyskają gwarancję trwałości w postaci stabilnych cen i stałych dochodów. W przypadku ich braku, rolnictwo stara się zagwarantować sobie dochody wielostronnością gospodarowania (strata na jednym może być łagodzona zyskiem na drugim kierunku produkcji). Cytując za Rzeczpospolitą z dnia 25.05.99 r.

„...konieczne jest opracowanie programów restrukturyzacji i rozwoju rolnictwa na wzór restrukturyzacji górnictwa oraz przemysłu stalowego, łącznie z niezbędnymi środkami

finansowymi, narzędziami wsparcia przemian i systemami zachęty do odejścia z rolnictwa.”

Celowym jest:

- „Poprawne ustalenie strategicznych celów rozwoju rolnictwa, uwzględniające jego przewagi i słabości a także szansę i zagrożenia wynikające ze zmian zachodzących w świecie.
- Wskazanie celów szczególnych i dróg ich realizacji, które prowadzić będą do realizacji celów strategicznych.
- Realistyczne określenie horyzontu czasowego niezbędnego dla osiągnięcia przewidywanych celów, uwzględniające możliwości finansowania programów restrukturyzacji i rozwoju przez państwo i UE w ramach pomocy preakcesyjnej.
- Obiektywna ocena skuteczności dotychczasowych narzędzi polityki rolnej, w tym zwłaszcza efektywności wykorzystania zużytych na ten cel środków budżetowych”.

5. Ogólny zarys stanu społeczno – gospodarczego Polski w I kwartale 99 r.

Po wyraźnym osłabieniu dynamiki gospodarczej w IV kwartale ub. roku i w okresie dwóch pierwszych miesięcy roku bieżącego, w marcu odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa. W I kwartale br. była ona jednak niższa niż przed rokiem. Obserwowano dalszy stopniowy spadek zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. Wynik badań aktywności ekonomicznej ludności potwierdziły znaczny wzrost bezrobocia. W końcu kwartału zwiększyła się nieco inflacja w skali roku, po spadku notowanym od 12 miesięcy.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych była w I kwartale niższa niż przed rokiem. Najmniej wzrosły ceny żywności napojów bezalkoholowych (poniżej 1%), podwyższając wskaźnik cen konsumpcyjnych ogółem jedynie o 0,22 pkt. Najwyższy wzrost, podobnie jak w latach poprzednich, wykazały ceny usług, wpływając w największym stopniu na ukształtowanie tego wskaźnika (2,01 pkt.). Wysoka dynamika cen usług była m. in. wynikiem skumulowania podwyżek cen urzędowych i kontrolowanych. W marcu ceny konsumpcyjne rosły szybciej niż w lutym. Wobec niższego zaawansowania dochodów niż wydatków, po trzech miesiącach br. deficyt budżetu państwa przekroczył 70% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok.

LUDNOŚĆ – Według następnych szacunków, w końcu marca br. ludność Polski liczyła 38648 tys. osób, tj. o blisko 14 tys. mniej niż przed rokiem oraz o 19 tys. mniej niż w końcu

1998 r. W okresie styczeń – marzec br. urodziło się 94,9 tyś. dzieci tj. o 3,7 tyś. mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń wynosił 9,8 prom. (w I kwartale ub. roku – 10,2 prom.). Zmarło 110,9 tyś. osób tj. o ponad 17 tyś. więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Ogólny współczynnik zgonów kształtował się na poziomie 11,5 prom., wobec 9,7 prom. przed rokiem. Współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny i wynosił -1,7 prom. (przed rokiem 0,5 prom.).

Nadal zmniejsza się umieralność niemowląt. W I kwartale br. zmarło 0,8 tyś. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia (w analogicznym okresie ub. roku blisko 1 tyś.). Współczynnik zgonów niemowląt – liczony na 1000 urodzeń żywych – wynosi 8,9 prom. (przed rokiem 9,8 prom.).

W okresie trzech miesięcy br. zmniejszyła się zarówno liczba nowozawartych małżeństw, jak i orzeczonych rozwodów. Zawarto 26 tyś. związków małżeńskich (o 1 tyś. mniej niż przed rokiem), a rozwiodło się 7,9 tyś. par małżeńskich (wobec 9,5 tyś. w I kwartale ub. roku). Współczynnik małżeństw kształtował się, podobnie jak przed rokiem, na poziomie 2,7 prom. a współczynnik rozwodów obniżył się z 1,0 prom. w I kwartale ub. roku do 0,8 prom.

RYNEK PRACY – Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w I kwartale br. 5826 tyś. osób i było nieco mniejsze niż w analogicznym okresie ub. roku (o 0,2%). Największy spadek zatrudnienia, znacznie większy niż w poprzednich okresach, odnotowano w górnictwie i kopalnictwie (11,8%), zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę (6,4%) oraz transporcie, składaniu i łączności (4,0%). W porównaniu z I kwartałem ub. roku zatrudnienie najbardziej wzrosło – podobnie jak w roku poprzednim – w obsłudze nieruchomości i firm (o 14,5%), hotelach i restauracjach (o 12,0%) oraz handlu i naprawach (o 8,1%). W działalności produkcyjnej przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się o 2,1%, a znaczne pogłębienie spadku zatrudnienia obserwowano m.in. w produkcji tkanin (12%), maszyn i urządzeń (6,4%) oraz metali (5,7%). Wzrost zatrudnienia odnotowano m.in. w jednostkach produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (5,3%) oraz wyrobów z metali – bez maszyn i urządzeń (4,3%), a także w działalności wydawniczej i poligraficznej (8,8%).

W końcu marca br. w urzędach pracy zarejestrowanych było 2170,4 tyś. osób bezrobotnych tj. o 339 tyś. (o 18,5 %) więcej niż w grudniu ub. roku i o 324,7 tyś. (o 17,6%) więcej niż przed rokiem. Wzrost bezrobocia w okresie styczeń – marzec br. odnotowano we wszystkich województwach, największy w woj. lubuskim (o 22,7%) oraz dolnośląskim, lubelskim i małopolskim (po 20,9%). W I kwartale znacznie większa niż w

analogicznym okresie ub. roku była liczba nowych rejestracji bezrobotnych (754,5tyś., wobec 508,3tyś.). Natomiast mniej osób skreślono z ewidencji (421,3 tyś., wobec 489,0 tyś.) w tym w związku z podjęciem pracy – 193,4 tyś. osób, tj. 45,9% (przed rokiem 232,6 tyś., tj. 47,6%). Zmniejszyła się w porównaniu z I kwartałem ub. roku liczba ofert zatrudnienia zgłaszanych do urzędów pracy (ze 173,0 tyś. do 137,9 tyś.). Na I ofertę w końcu marca przypadało 178 osób bezrobotnych (w grudniu 251, przed rokiem 105).

W marcu br. w porównaniu z lutym bezrobocie wzrosło o 23,8 tyś. osób (o 1,1%), tj. znacznie mniej niż w czterech poprzednich miesiącach. Bez prawa do zasiłku pozostało w końcu marca 1671, 4 tyś. bezrobotnych (przed rokiem 1390,3 tyś.), a ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 77,0% (w marcu ub. roku 75,3%).

Stopa bezrobocia w marcu ukształtowała się na poziomie 12,1 % i była o 1,7 pkt. Wyższa niż w grudniu i o 1,7 pkt. większa niż przed rokiem. Po raz ostatni taką stopę bezrobocia notowano w kwietniu 1997 r.

WYNAGRODZENIA I ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (łącznie z obowiązkową składką na ubezpieczenia) wykazane przez badane podmioty ukształtowało się w I kwartale br. na poziomie 1667,31 zł , tj. o 9,1% wyższym niż w analogicznym okresie ub. roku. Najwyższy wzrost płac nominalnych brutto w porównaniu z I kwartałem ub. roku odnotowano w pozostałej działalności usługowej komunalnej, socjalnej i indywidualnej (o 13,9%), zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę (o 12,0%) oraz w handlu i naprawach (o 11,7%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłaty z zysku w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w okresie trzech miesięcy br. 1658,72 zł i było o 9,4% wyższe niż przed rokiem.

W marcu br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (łącznie z obowiązkową składką na ubezpieczenia społeczne) ukształtowało się na poziomie 1741,60 zł i było o 11,7% wyższe niż w analogicznym miesiącu ub. roku, a realnie wzrosło odpowiednio o 5,2 %. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez z zysku wyniosło w marcu br. 1726,47 o 12,0 % więcej niż przed rokiem.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w I kwartale br. wyniosła 9452 tyś. i była o 0,3% wyższa niż przed rokiem. Emerytury i renty w systemie pracowniczym pobierało 7506 tyś. osób, a w systemie rolniczym 1946 tyś. tj. odpowiednio o 0,9% więcej i o 1,8 % mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Przeciętna miesięczna emerytura i renta pracownicza, pochodna i kombatancka brutto wyniosła w I kwartale br. 769,49 zł i było o

10,2 % wyższa niż przed rokiem, a jej siła nabywcza w skali roku wzrosła o 3,8%. Przeciętna miesięczna emerytura i renta rolników indywidualnych brutto ukształtowała się w okresie trzech miesięcy br. na poziomie 532,99 zł, tj. o 10,5% wyższym niż przed rokiem, a realnie wzrosła o 4,0%.

W marcu br. przeciętna emerytura i renta pracownicza, pochodna i kombatancka wyniosła 773,71 zł i była o 6,4% wyższa niż w analogicznym miesiącu ub. roku a jej siła nabywcza – większa odpowiednio o 0,2%.

W I kwartale br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwach, bez wypłat z zysku i nadwyżki bilansowej w spółdzielniach oraz nagród z zakładowego funduszu nagród, z uwzględnieniem sfery budżetowej, ale bez uwzględnienia zarobków pracowników PKP i Telekomunikacji Polskiej S. A., kształtowały się następująco:

Lp.	Województwo	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie
1.	mazowieckie	2036,46 zł
2.	śląskie	1691,51 zł
3.	dolnośląskie	1523,68 zł
4.	pomorskie	1515,20 zł
5.	wielkopolskie	1482,68 zł
6.	zachodniopomorskie	1473,33 zł
7.	małopolskie	1460,41 zł
8.	opolskie	1450,49 zł
9.	kujawsko – pomorskie	1417,39 zł
10.	łódzkie	1390,16 zł
11.	warmińsko – mazurskie	1377,71 zł
12.	lubuskie	1373,70 zł
13.	świętokrzyskie	1373,40 zł
14.	podlaskie	1369,86 zł
15.	lubelskie	1344,40 zł
16.	podkarpackie	1343,84 zł

CENY – W I kwartale br. wzrost towarów i usług konsumpcyjnych był niższy niż przed rokiem (3,1%, wobec 5,5%). Najmniej podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (o 0,7%), w tym żywność – o 0,7%, a napoje bezalkoholowe – o 1,4%. Najbardziej wzrosły ceny usług (o 6,4%), wpływając w największym stopniu na ukształtowanie wskaźnika cen konsumpcyjnych ogółem (2,01pkt). Ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych były wyższe niż w grudniu ub. roku o 4,3% a towarów nieżywnościowych – o 2,0%.

Na niewielką dynamikę cen żywności wpłynął m.in. spadek cen mięsa (o 1,5%),

cukru (o 3,1%), drobiu (o 0,6%) oraz olejów i pozostałych tłuszczów (o 0,5%). Ceny ryb, a także mleka serów i jaj utrzymały się na poziomie zbliżonym do notowanego w grudniu ub. roku. Nieznaczny wzrost wykazały ceny pieczywa i produktów zbożowych (0,7%). Istotnie podrożały natomiast owoce (o 11,2%) oraz warzywa (o 6,0%).

Spośród towarów nieżywnościowych wysoko wzrosły w I kwartale br. m.in. ceny artykułów, urządzeń i sprzętu medycznego (o 7,1%, w tym leków – o 7,3%), paliw (o 4,2%) oraz gazet, czasopism, książek i materiałów piśmiennych (o 3,1%). Poniżej przeciętnej dynamiki cen podrożała odzież (o 1,4%) i obuwie (o 0,8%).

Wysoka dynamika cen usług w I kwartale br. były m.in. wynikiem znacznego wzrostu opłat za najem mieszkania (10,9%), za energię elektryczną (12,6%) i gaz (7,6%). Istotnie podrożały bilety komunikacji miejskiej (o 11,5%) oraz transport kolejowy (o 8,2%). Ceny usług pocztowych były wyższe niż w grudniu ub. roku o 15,0%, a usług medycznych – o 4,7%. Znacznie poniżej przeciętnej dynamiki wzrosły natomiast opłaty za centralne ogrzewanie i dostawę ciepłej wody (o 1,6%).

W marcu br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych rosły szybciej niż w lutym (o 1,0%, wobec 0,6%). Wpłynął na to wyższy niż przed miesiącem wzrost cen żywności (0,5%) i usług (2,0%).

Większa niż w lutym dynamika cen żywności była m. in. efektem wysokiego wzrostu cen owoców (4,9%) i warzyw (3,4%). Po notowanych w poprzednich miesiącach obniżkach, nieco podniesiono w marcu ceny mięsa surowego i drobiu (o 0,2%). Niższe niż w lutym były natomiast ceny cukru (o 2,0%), jaj (o 1,8%) oraz olejów i pozostałych tłuszczów (o 0,3%).

Wśród towarów nieżywnościowych istotnie wzrosły w marcu ceny paliw (o 4,3%), środków do prania i czyszczenia (o 1,1%), leków (o 0,9%) oraz wyrobów kosmetycznych i perfumeryjnych (o 0,8%). Wśród usług największą dynamikę wykazały opłaty za energię elektryczną (wzrost o 12,6%). Znacznie podniesiono także opłaty za najem mieszkania i dostawę zimnej wody (po 2,3%).

Według wstępnych danych ceny produkcji sprzedanej przemysłu rosły w I kwartale br. wolniej niż przed rokiem (o 1,9%, wobec 2,2%). Było to wynikiem osłabienia dynamiki cen we wszystkich sekcjach przemysłu. Podobnie jak w roku poprzednim najbardziej wzrosły ceny zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę (o 7,0%), a najmniej – w działalności produkcyjnej (o 1,2%). W górnictwie i kopalnictwie ceny podniesiono o 1,3%. Niższy niż przed rokiem był także w okresie trzech miesięcy br. wzrost cen produkcji budowlano – montażowej (3,4%, wobec 4,7%).

ROLNICTWO – Z przeprowadzonych przez GUS badań polowych wynika, że zarówno zboża ozime, jak i rzepak, ozimy przezimowały dobrze. Strat mrozowych na ogół nie obserwowano. Niewielkie starty w zasiewach wystąpiły głównie na skutek wymoknięcia roślin.

Na rynku rolnym w I kwartale br. przy dużej nadwyżce podaży nad popytem, ceny większości produktów kształtowały się poniżej poziomu sprzed roku (z wyjątkiem cen żywca wołowego) i w kolejnych miesiącach uległy niewielkim wahaniom. Po okresowym wzroście cen żywca wieprzowego, związanego z interwencyjnym skupem, w marcu odnotowano ich ponowny spadek. Nadal obniżyły się ceny skupu drobiu rzeźnego. W końcu kwartału nieznacznie wzrosły ceny zboża i mleka.

Ze zbiorów 1998 r. do końca marca skupiono 3907,8 tys. t. zbóż, tj. o 5,7% mniej niż przed rokiem, w tym pszenicy – o 3,9 % więcej, a żyta – o 15,2% mniej. W I kwartale br. skup pszenicy był o prawie 10% większy niż w analogicznym okresie ub. roku, a żyto – o ponad 15% mniejszy. Cena pszenicy w marcu (41,65 zł/dt) była o 2,4% niższa niż w grudniu i o 18,5 % mniejsza niż przed rokiem, a żyta (28,25 zł/dt) – odpowiednio niższa o 2,0 % i o 21,2%.

Ceny żywca wieprzowego w skupie, po głębokim spadku w okresie wrzesień ub. roku – styczeń br. i znacznym wzroście w lutym, w związku ze skupem interwencyjnym, w marcu obniżyła się ponownie (do 2,82 zł/kg) i były 4,0% wyższe niż w grudniu, ale o 24,0% niższe niż przed rokiem. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do ceny zestawu pasz ukształtowała się na poziomie 8,5% , wobec 8,4 w grudniu i 9,3 w marcu ub. roku. Ceny prosiąt w obrocie targowiskowym w okresie trzech miesięcy br. spadły o 8,0% (do 69,18zł/szt) i były o 35,1% niższe niż w marcu ub. roku. Pogarszał się wskaźnik krycia loch. W marcu liczba krytych loch była o ponad 3% mniejsza niż przed rokiem.

Nadal obserwowano spadek cen skupu drobiu rzeźnego. Jego cena w marcu (2,88zł/kg) była niższa niż w grudniu o 8,0% i o 16,2% mniejsza niż przed rokiem.

Przy skupie żywca wołowego, niższym niż w I kwartale ub. roku o 18,5% jego średnia cena w okresie trzech miesięcy br. (2,63zł/kg) była o 10,0% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku, a na targowiskach (2,55zł/kg) – zbliżona do notowanej przed rokiem.

W okresie styczeń – marzec br. skupiono ogółem 333,8 tys t. żywca rzeźnego (wbc), tj. o 6,7% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku, w tym wieprzowego 197,9tys t (o 11,4% więcej) wołowego 35,1 tys. t. (o 18,5%mniej) i drobiowego 95,1 tys. t. (o 8,9% więcej).

Skup mleka w I kwartale br. wyniósł 1325,9 mln l i był o 6,1% mniejszy niż przed rokiem, a jego średnia cena w okresie trzech miesięcy br. (60,36 zł/hl) była o 6,4% niższa niż w analogicznym okresie ub. roku. W marcu po dwóch miesiącach spadku, odnotowano nieznaczny wzrost cen skupu mleka (o 0,7%), były one jednak niższe niż przed rokiem o 7,7%.

PRODUKCJA PRZEMYSŁU I BUDOWNICTWA – W marcu, po pięciu miesiącach spadku odnotowano wzrost produkcji sprzedaży przemysłu w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. W rzeczywistym czasie pracy była ona o 3,5% wyższa niż przed rokiem i o 22,0% wyższa niż w lutym. Po wyeliminowaniu różnic z tytułu liczby dni roboczych i zmian o charakterze sezonowym, produkcja sprzedana przemysłu o ponad 1% przekraczała poziom sprzed roku o ok. 7,5% większa niż w lutym br. Wyższa niż przed rokiem była produkcja przemysłu przetwórczego. W górnictwie i kopalnictwie oraz w zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę odnotowano niewielki spadek. Wzrost produkcji sprzedanej w porównaniu z marcem ub. roku uzyskało 19 działów przemysłu a ich udział w produkcji ogółem wyniósł 70,9% (po dwóch miesiącach br. odpowiednio 7 i 20,2%). Najwyższy wzrost w skali roku odnotowano w produkcji pozostałego sprzętu transportowego, w działalności wydawniczej i poligraficznej oraz w produkcji drewna i wyrobów z drewna. Poprawna dynamika wystąpiła we wszystkich działach, w których dotychczas notowano spadek produkcji.

Produkcja sprzedana przemysłu w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 5 osób była w I kwartale br. o 3,1% niższa, w stosunku do jej wysokiego poziomu przed rokiem, przy zbliżonej wydajności pracy i niższym (o 3,4%) przeciętnym zatrudnieniu. Obniżenie produkcji odnotowano w górnictwie i kopalnictwie – o 0,2% (w stosunku do niskiego poziomu w I kwartale ub. roku) oraz w przemyśle przetwórczym – o 3,6%. W zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę produkcja była o 0,8% wyższa niż przed rokiem. W przemyśle przetwórczym o ok. 2% zmniejszyła się produkcja przedsiębiorstw wytwarzających głównie dobra inwestycyjne i odpowiednio o ok. 8% - dobra zaopatrzeniowe. Na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego utrzymania się produkcji jednostek wytwarzających głównie dobra konsumpcyjne. W tej grupie odnotowano największą poprawę dynamiki sprzedaży do okresu styczeń – luty br.

Niższa niż przed rokiem była produkcja 17 spośród 29 działów przemysłu. Spadek produkcji przekraczający 10% odnotowano w 7 działach, a ich łączny udział w wartości produkcji sprzedanej przemysłu ogółem wyniósł ok. 12%. Produkcję wyższą niż w I kwartale ub. roku wykazało 11 działów, z łącznym udziałem odpowiednio – ok. 38%.

Głęboki spadek sprzedaży wystąpił m. in. w produkcji metali (o 27,0%) koksu i przetworów ropy naftowej (o 13,9%), a ponadto w produkcji wyrobów tytoniowych (o 12,7%). Produkcja artykułów spożywczych i napojów była niższa niż w I kwartale ub. roku o 1,4% maszyn i urządzeń – o 6,8% chemikaliów i wyrobów chemicznych – o 8,3% (o 29,4% - włókien sztucznych o 14,0% - podstawowych chemikaliów i wyrobów chemicznych, o 10,9% - farb i lakierów). Nie zmienił się poziom produkcji sprzedanej w górnictwie węgla kamiennego i brunatnego. Znacznie wyższy niż przed rokiem był poziom produkcji sprzedanej maszyn biurowych i komputerów – o 17,5% oraz w działalności wydawniczej i poligraficznej – o 19,4%.

Produkcja sprzedana ogółem działów i grup przemysłu uznawanych za nośniki postępu technicznego była zbliżona do ubiegłorocznej. W największym stopniu wzrosła produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego (o 36,9%). Odnotowano spadek sprzedaży środków farmaceutycznych, chemikaliów medycznych i środków pochodzenia roślinnego, instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, sprzętu i aparatury radiowej telewizyjnej i komunikacyjnej oraz statków powietrznych.

W strukturze produkcji sprzedanej przemysłu nieznacznie obniżył się udział produkcji przemysłu przetwórczego (z 82,6% do 81,9%) a wzrost – zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę (z 11,3% do 12,0%). W przemyśle przetwórczym obniżył się m.in. udział produkcji metali (z 6,3% do 4,7%), koksu i przetworów ropy naftowej (z 3,4% do 2,9%) oraz tkanin (z 2,3% do 2,0%) a wzrost działalności wydawniczej i poligraficznej (z 2,4% do 3,0%), wyrobów z metali (z 3,5% do 3,8%) oraz pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (z 6,6% do 6,9%). Udział działów i grup przemysłu uznawanych za nośniki postępu technicznego, w wartości produkcji sprzedanej dużych przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 13,0% wobec 12,3% w I kwartale ub. roku.

Wyniki badania koniunktury w przemyśle przetwórczym z marca br. wskazują wyraźne pogorszenia ocen progностycznych, w porównaniu z uzyskanymi w miesiącu poprzednim. w zakresie popytu (zwłaszcza krajowego) oraz produkcji. Trzymiesięczna prognoza zatrudnienia jest nieco gorsza od lutowej i wskazuje na możliwość utrzymania się dotychczasowej wysokiej skali zwolnień pracowników w przedsiębiorstwach. Bardziej optymistyczne są przewidywania dotyczące możliwości regulowania zobowiązań finansowych. Wśród przeszkód ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw zwiększyła się w porównaniu z I kwartałem ub. roku dotkliwość bariery popytu (krajowego i zagranicznego) oraz konkurencyjnego importu, natomiast zmniejszyła się – wysokość obciążeń budżetowych.

Produkcja budowlano – montażowa (obejmująca roboty inwestycyjno - modernizacyjne i remontowo - konserwacyjne) zrealizowana w I kwartale br. przez duże i średnie jednostki budowlane ukształtowała się na poziomie nieco niższym niż przed rokiem (o 0,8%). Na osłabienie dynamiki znaczący wpływ miał spadek sprzedaży robót inwestycyjno – modernizacyjnych (o 1,1%). Ich udział w ogólnej produkcji budowlano - montażowej zmniejszył się z 72,3% do 72,1%. Poziom robót remontowo - konserwacyjnych był zbliżony do ubiegłorocznego. Obniżenie produkcji, w stosunku do I kwartału ub roku, odnotowano we wszystkich grupach przedsiębiorstw budowlanych, z wyjątkiem jednostek zajmujących się przygotowaniem terenu pod budowę (wzrost o 2,1%). Wyższy od przeciętnego spadek wystąpił w jednostkach realizujących budowlane prace wykończeniowe (o 8,4%) oraz wykonujących instalacje budowlane (o 2,8%).

Produkcja budowlano - montażowa zrealizowana w marcu br. była o 1,1% wyższa w stosunku do wysokiego poziomu przed rokiem, a w porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększyła się o 19,0%.

W strukturze produkcji budowlano - montażowej (wg rodzajów obiektów budowlanych), w porównaniu z I kwartałem ub. roku, o ponad 3 pkt. (do ok. 25%) wzrósł udział robót związanych z realizacją budynków produkcyjno - usługowych (budynki i hale przemysłowe produkcyjne i energetyczne stanowiły w I kwartale br. ponad 14% ogólnej wartości produkcji, a budynki handlowo - usługowe - ponad 7% wobec odpowiednio ok. 14% i ponad 5% przed rokiem), odpowiednio o ok. 1 pkt. (do ok. 18%) - budowli inżynierskich lądowych (przy niewielkim spadku udziałów dróg kolejowych i obiektów mostowych) i ok. 1 pkt. (do ponad 16%) - budynków mieszkalnych rodzinnych. Zmniejszył się natomiast do 18% (o ok. 1 pkt.) udział budynków użytku publicznego (budynki nauki, oświaty i wychowania stanowiły ok. 5% ogólnej wartości produkcji; ochrony zdrowia i opieki społecznej - ok. 4%, a administracji - ponad 6%), do ponad 4% (o ok. 1,5pkt.) - budowli inżynierskich wodnych (przy spadku do ponad 2%, tj. o ok. 1 pkt. udziału oczyszczalni wód i ścieków), do ponad 6% (o ok. 1 pkt.) linii elektroenergetycznych, elektrotrakcyjnych i telekomunikacyjnych, a także - do ok. 2% (o ok. 0,5pkt.) budowli górniczych dołowych. Roboty związane z realizacją budowli przemysłowych i składowych naziemnych stanowiły, podobnie jak przed rokiem, ok. 5% ogólnej wartości produkcji.

Według opinii badanych przedsiębiorstw, w okresie najbliższych trzech miesięcy można oczekiwać wzrostu produkcji oraz poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw budowlanych. Wyniki prognozy w tym zakresie są korzystniejsze od przewidywań z poprzedniego miesiąca.

W I kwartale br. przekazano do u żytku 12656 mieszkań, tj o 26,3% mniej niż przed rokiem. Spadek liczby oddanych mieszkań wystąpił we wszystkich formach budownictwa, w tym w budownictwie spółdzielczym o 43,3%, a w indywidualnym o 9,5%. W końcu marca br. w budowie było 621,1 tyś. mieszkań, tj. o 3,7% więcej niż w analogicznym miesiącu ub. roku.

BUDŻET PAŃSTWA – Dochody budżetu państwa w I kwartale br. wyniosły 27726,7 mln zł, a wydatki – 36 719,0 mln zł.

Wpływy z podatków pośrednich ukształtował się na poziomie 16645,0 mln zł, wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych - odpowiednio 5146,6 mln zł, z podatku dochodowego od osób prawnych - 2790,5 mln zł. Uzyskane dochody budżetu państwa stanowiły 21,4% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok, w tym z tytułu podatków pośrednich 21,4%, z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - 22,4% z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych - 17,1%.

Wydatki budżetu państwa w I kwartale br. stanowiły 25,8% kwoty założonej w ustawie budżetowej. Najwyższe było zaawansowanie dotacji dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (39,1%). Na obsługę długu krajowego i zagranicznego przeznaczono łącznie 13,5% ogólnej kwoty wydatków.

Deficyt budżetu państwa w I kwartale br. wyniósł 8992,3 mln zł, co stanowiło 70, 2% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok.

RACHUNEK BIEŻĄCY BILANSU PŁATNICZEGO – Rachunek bieżący bilansu płatniczego w końcu lutego br. zamknął ujemnym saldem w wysokości 1315 mln USD (przed rokiem minus 1241 mln USD). Na zwiększenie ujemnej kwoty salda ogółem wpłynęło głównie pogorszenie salda nie sklasyfikowanych obrotów bieżących o 209 mln USD oraz salda usług o 78 mln USD.

Saldo płatności towarowych w końcu lutego br. wynosiło minus 1979 mln USD (przed rokiem minus 2256 mln USD). Wpływy z eksportu towarów wzrosły o 260 mln USD (o 5,9%), a wypłaty na import towarów były niższe o 17mln USD (o 0,3%).

Wpływy z tytułu usług wzrosły o 69 mln USD (o 14,1%), a wpływy za usługi zwiększyły się o 147 mln USD (o 25,9%). W rezultacie saldo usług pogorszyło się z minus 76 mln USD w okresie dwóch miesięcy 1998 r. do minus 154 mln USD.

Saldo dochodów wyniosło 62 mln USD (wobec 87 mln USD przed rokiem). Wpływy z tytułu dochodów zwiększyły się o 52 mln USD (o 16,2%), a wypłaty odsetek i innych dochodów z kapitału wzrosły o 77 mln USD (o 32,9%). Saldo transferów bieżących pogorszyło się w porównaniu z końcem lutego ub. roku o 39 mln USD

6. Województwo lubelskie.

Województwo lubelskie jest po województwie mazowieckim i wielkopolskim jednym z największych w Polsce - choć nie jest zbyt zurbanizowane. Spośród ponad 2,2 mln ludności, 600 tyś. mieszka w pięciu miastach:

Lublinie (360 tyś.), Chełmie (71 tyś.), Zamościu (68 tyś.), Białej Podlaskiej (57 tyś.), Puławach (55 tyś.).

Województwo lubelskie zalicza się do pięciu województw o największej migracji ludności (rekordzistą w skali Polski jest powiat hrubieszowski).

Wg prognoz demograficznych w najbliższych latach nastąpi rozwój miast pełniących rolę centrów przemysłowych. Wzrost znaczenia miast powiatowych i restrukturyzacja rolnictwa przyczyni się do wzrostu ilości miejsc pracy w mieście – co będzie miało wpływ na zahamowanie migracji z woj. lubelskiego.

7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy.

7.1. Istota studium.

Studium jest nowym elementem planistycznym o konstrukcji prawnej w świetle wymogów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, „rada gminy jest obowiązana do uchwalenia Studium...” - cyt. z ustawy. Wszystkie gminy zobowiązane są posiadać taki dokument.

Jest to narzędzie – akt kierowania wewnętrzną polityką ale nie jest miejscowym prawem. Stanowi bazę informacyjną dla problematyki miejscowych planów. Studium nie upoważnia do wydawania decyzji administracyjnych. Projektantem studium jest osoba posiadająca uprawnienia urbanistyczne.

7.2. Założenia studium.

Generalnie założenia do opracowania miejscowych planów były dane w formie wytyczanych studium zagospodarowania przestrzennego województwa oraz baza danych stanu istniejącego (dane GUS, inwentaryzacja). Zawierały one grupy tematyczne:

- struktura osadnictwa,
- demografia w ujęciu wariantowym,
- środowisko przyrodnicze,

- mieszkalnictwo,
- infrastruktura społeczna,
- infrastruktura techniczna,
- komunikacja i transport,
- rozwój terenów rolniczych i leśnych,
- ochrona wartości kulturowych,
- gospodarkę gruntową – terenami,
- problemy ochrony i restrukturyzacji,
- instrumentalizacja planu.

Założenia te były również podstawą do opracowania planu województwa (obecnie już nieistniejącego białkopodlaskiego) jak w obowiązującym systemie prawnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy stanowi podstawę do opracowania miejscowych planów.

Podstawowa odmiennność tych dokumentów polega na braku hierarchicznego podporządkowania planów. Obecnie tylko niektóre zadania rządowe zawarte w studium krajowym czy wojewódzkim muszą być uwzględniane w opracowywanym dla gminy (np. autostrady), ze względu na ponadlokalne cele publiczne.

W studium określa w szczególności:

- obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiska,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane ze wskazaniem w miarę potrzeb, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków,
- obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania.

Zjawiska mające wpływ na uwarunkowania rozwoju gminy:

- społeczne (potrzeby i aspiracje, usługi publiczne),
- przestrzenne (zasoby gminy, procesy i zjawiska, infrastruktura techniczna i transportowa),
- przyrodnicze,
- ekonomiczne,
- kulturowe,
- wewnętrzne,
- zewnętrzne,

Studium uwzględnia uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

7.3. Studium i strategia.

Tematem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy Jabłoń”, a więc oba elementy „studium” i „strategii” zostały opracowane równolegle przenikając się wzajemnie.

Zostały opracowane przy udziale Zarządu Gminy Jabłoń i społeczeństwa Gminy Jabłoń.

II. METODYKA OPRACOWANIA.

1. Podstawa opracowania.

- 1.1. Określenie: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwane dalej „studium” - zostało sformułowane w art. 6 ust. 1 - ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z dnia 25 lutego 1998 r. tekst jednolity).
- 1.2. Zarząd Gminy Jabłoń rozszerzył „studium” o „elementy strategii rozwoju gminy” - w oparciu o strategię rozwoju województwa – stosowanie do art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy. Konsekwencją tego jest ustalenie, że „studium” reprezentuje politykę

przestrzenną Zarządu a uchwaloną przez Radę Gminy stanowi akt polityki przestrzennej gminy.

- 1.3. „Studium” jest elementem niniejszego planowania przestrzennego, w ramach którego wyodrębniono podział zadań między „studium” a planem miejscowym. „Studium” jest formą lokalnej polityki przestrzennej wpisywanej w politykę przestrzenną państwa w ostatecznej formie planów miejscowych Zarząd Gminy jest zobowiązany do badania spójności między „studium” a planem miejscowym,
- 1.4. „Studium” uchwalone przez Radę Gminy nie jest gminnym prawem i nie stanowi podstawy wydania decyzji administracyjnych (w tym również „decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu”) - wg art. 6 ust. 7 ustawy o planowaniu przestrzennym.
- 1.5. „Studium” jest tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego, którego ustalenia obowiązują Radę i Zarząd Gminy i organy nim podległe. „Studium” nie ma mocy obowiązującej w stosunku do podmiotów gospodarczych samodzielnie działających na obszarze gminy.
- 1.6. „Studium” jako dokument przyjmowany uchwałą Rady Gminy podlega nadzorowi Wojewodzie co do zgodności z prawem.

2. Polityka przestrzenna: samorządu terytorialnego i Państwa.

2.1. Stosownie do ustaleń ustawy o planowaniu przestrzennym przy uwzględnieniu wytycznych z opracowań:

- Centralnego Urzędu Planowania „Polska 2000 Plus”,
 - studium zagospodarowania przestrzennego województwa białkopodlaskiego (w obecnym układzie województwo lubelskie nie dysponuje nowymi dokumentami)
- Rada Gminy Jabłoń w dniu 9 marca 1999 r. podjęła uchwałę Nr VII/29/99 o przystąpieniu do opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jabłoń”.

2.2. Wymóg art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy mówi, że sporządzającym „STUDIUM” jest Zarząd Gminy - co oznacza, że „STUDIUM” jest wykładnią polityki przestrzennej Zarządu a uchwalone przez Radę Gminy stanowi akt polityki przestrzennej gminy.

2.3. W wyniku rozstrzygniętego przetargu nieograniczonego przy zachowaniu zasad konkurencyjności Zarząd Gminy Jabłoń powierzył w dniu 24 kwietnia 1999 r. wykonanie opracowania „STUDIUM” - zespołowi z Biura Projektowego „Arch-dom” s.c. w Białej Podlaskiej działającego pod kierunkiem generalnego projektanta mgr inż. arch. Henryka Dołęgowskiego.

2.4. Przyjęto, że celem polityki przestrzennej gminy Jabłoń jest podniesienie jakości życia mieszkańców w oparciu o możliwości wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i terytorialno – przyrodniczych.

2.5. Ostatecznym celem „STUDIUM”: jest ukierunkowanie procesów decyzyjnych w zagospodarowaniu obszaru gminy w nawiązaniu do istniejących i spodziewanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

2.6. Cytowana ustawa w art. 55 określa: „W celu określenia podstaw i kierunków polityki przestrzennej państwa ministrowie i centralne organy administracji rządowej prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i sporządzają programy odnoszące się do obszarów i zagadnień - odpowiednio do potrzeb i celów podejmowanych prac”.

Jednak wniesiono zastrzeżenie w art. 4 ust. 2 „Kształtowanie polityki przestrzennej państwa oraz koordynacja programów o znaczeniu ponadlokalnym dla realizacji celów publicznych należy do zadań właściwych naczelnym i centralnym organów administracji państwowej oraz wojewodów.

2.7. Ustalono w art. 6 ust. 1, że „W celu określenia polityki przestrzennej gminy, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwanego dalej „Studium”. Zaś

art. 6 ust. 2 określa: „Zarząd gminy sporządza studium uwzględniające uwarunkowania cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa”. Wnioskiem będzie fakt, że uchwały rady gminy winne uwzględniać cele i kierunki polityki państwa, czyli praktycznie cele określone w „studium zagospodarowania przestrzennego województwa” i innych źródeł nadesłanych w trybie art. 6 ust. 3.

2.8. Ustawa o planowaniu przestrzennym wprowadza ideę kształtowania polityki przestrzennej w układzie rządowym i samorządowym w poziomie:

- krajowym – polityka przestrzenna zagospodarowania kraju,
- wojewódzkim – studium zagospodarowania przestrzennego województwa,
- gminnym – studium i kierunki zagospodarowania przestrzennego gmin.

Każdy z poziomów winien zapewnić skuteczny przepływ informacji w formie opiniowania, uzgadniania i negocjacji.

3. Tryb opracowania „STUDIUM”

3.1. Uchwała przewiduje ustawowy tok postępowania:

- I. uchwała rady gminy o przystąpieniu do sporządzenia „STUDIUM”
- II. konieczność przedłożenia „STUDIUM” do zaopiniowania organom o których mowa w art. 18 ust. 2 pkt 4
- III. Uchwalenie „STUDIUM” przez Radę Gminy

3.2. Praca projektowa nad „STUDIUM” wg cytowanej uchwały to głównie analiza poszczególnych problemów z uwzględnieniem wniosków i postulatów uprawnionych organów a także mieszkańców gminy, chociaż ich udział jest akcentowany przez ustawę w końcowej fazie – opiniowania i uchwalenia.

3.3. Przyjęto zasadę udziału społeczeństwa lokalnego w pracach nad „STUDIUM” w formie:

- mobilizacji opinii społecznej wokół spraw związanych z rozwojem gminy, przekształceniem, wykorzystaniem i ochroną walorów i ograniczeń,
- uspołecznienia procesów zagospodarowania przestrzennego w formie artykułowania problemów, przepisów i zastrzeżeń.
- dialogu, negocjacji i formułowania kompromisów.

4. Problematyka „STUDIUM”.

4.1. Stosownie do wymogu art. 6 ust. 4 i 5 problematyka „STUDIUM” koncentruje się wokół podstawowych zagadnień istniejących uwarunkowań przestrzennych rozwoju gminy - kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jako podstawowego elementu polityki przestrzennej gminy.

4.2. Analiza istniejących uwarunkowań stanowi jedną z podstawowych faz pracy „Studium” ponieważ:

- określenie istniejących tak pozytywnych jak i negatywnych elementów zagospodarowania gminy służy koncepcji rozwojowej polityki gminy,
- uporządkowanie zagadnień problematyki przestrzennej gminy stwarza możliwość wykorzystania tych informacji przy podejmowaniu decyzji w zakresie kierunkowych specjalistycznych programów np. komunikacji, mieszkalnictwa i ochrony środowiska.

4.3. Celowym jest analiza faktów mających wpływ na kierunki rozwoju gminy wynikające z:

- uwarunkowań zewnętrznych rozwoju,
- uwarunkowań wewnętrznych rozwoju

4.4. Uwarunkowania zewnętrzne to głównie:

- położenie gminy w województwie i jej związków zewnętrznych: przyrodniczych, społecznych i infrastruktury technicznej, tj. przewidywanych zmian na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

4.5. Uwarunkowania wewnętrzne to przede wszystkim zależności wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia terenów w strukturze przestrzennej,
- walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego i jego stopnia zagrożenia,
- stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej,
- stanu aktywności społecznej.

4.6. Materiały analityczne winne być opracowane w formie syntetycznej oceny zainteresowania i użytkowania terenów gminy z bieżącą na potrzeby poglądu gminy w zakresie polityki przestrzennej.

4.7. Materiał diagnostyczny powinien dać przesłanki do kształtowania ogólnej strategii gminy przez:

- ustalenie formy i przestrzeni konfliktów w dotychczasowym zainwestowaniu,
- ustalenie ewentualnych barier rozwojowych,
- wyartykułowanie walorów rozwojowych gminy,
- wyborów preferencji rozwojowych.

4.8.Faza koncepcyjna „STUDIUM” winna zawierać wzajemnie przenikające się informacje:

- a) uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z analizy stanu, walorów zagrożeń i preferencji środowiska przyrodniczego zainwestowania istniejących struktur przestrzennych,
- b) elementów polityki przestrzennej z zasadami zrównoważenia rozwoju, strategii interesów w współdziałaniu z sąsiednimi gminami,
- c) kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy:
 - obszarów o różnorodnej formie przekształceń,
 - kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, w tym komunikacji,
 - obszarów wymagających opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - integracja polityki przestrzennej z zadaniami społeczno - gospodarczymi

5. Zakres opracowania „STUDIUM” - synteza.

Przy opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju Gminy Jabłoń objęto wszechstronną analizą:

- a) zastane środowisko naturalne i kulturowe;
- b) istniejące zainwestowanie i zagospodarowanie obszaru gminy;
- c) tendencje rozwojowe gminy wynikające z dotychczasowego zagospodarowania;
- d) potrzeby rozwojowe gminy;
- e) uwarunkowania rozwoju gminy w tym szczególnie możliwości i ograniczenia rozwoju.

Przeprowadzone analizy pozwoliły na stworzenie bazy poznawczej studium będącej podstawą określania polityki gminy w zakresie długofalowego gospodarowania przestrzenią.

Merytorycznie opracowanie objęło obszar gminy w jej granicach administracyjnych a wszelkie rozpatrywane zagadnienia odniesiono odpowiednio do obszarów gmin stykowych w ogólnym powiązaniu ze zjawiskami występującymi w województwie.

Niniejsze studium składa się z dwóch części:

- a) podlegającej uchwaleniu - obejmującej załączniki nr 1 i 2 na którą składają się:
 - tekst studium - załącznik nr 1 (Cześć „B”),
 - rysunek studium - załącznik nr 2 w skali 1:15000,
- b) nie podlegającej uchwaleniu – obejmującej:

- opis studium (Część „A”) w zakresie wszystkich elementów zagospodarowania przestrzeni gminy i jej rozwoju gospodarczego,
- część graficzną obrazującą przestrzenne rozmieszczenie występujących na obszarze gminy zjawisk na które składają się następujące plansze wykonane na mapach w skali 1:50000:

SCHEMAT A - podział administracyjny i rozmieszczenie ludności,

SCHEMAT B - układ komunikacyjny,

SCHEMAT C - mapa morfo i litograficzna,

SCHEMAT D - środowisko kulturowe,

SCHEMAT E - środowisko kulturowe,

SCHEMAT F - strefy występowania śladów osadnictwa,

SCHEMAT G - infrastruktura techniczna,

SCHEMAT 1 - rzeźba terenu,

SCHEMAT 2 - warunki gruntowe,

SCHEMAT 3 - warunki wodne,

SCHEMAT 4 - warunki budowlane.

SCHEMAT 5 - bonitacja gleb i szaty roślinnej,

SCHEMAT 6 - warunki klimatu lokalnego,

SCHEMAT 7 - ocena warunków fizjograficznych.

III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY.

1. Uwarunkowania ekologiczne.

1.1. Przedmiot i obszar opracowania.

Gmina Jabłoń leży w województwie lubelskim, powiat Parczew. Powierzchnia jej wynosi 11044,95 ha w tym użytki rolne stanowią 9022,86 ha, lasy 1240,46 ha i 781,53 ha grunty nierolnicze.

1.2. Rzeźba terenu.

Gmina Jabłoń leży na Równinie Parczewskiej, która stanowi teren akumulacji wodnej. Rzeźba badanego terenu jest wynikiem działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz wynikiem procesów erozyjnych i denudacyjnych z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Utwory glin zwałowych okresu plejstoceniowego zostały

rozmyte i przykryte utworami pochodzenia wodnego. Tworzą one równinę o lekko sfałdowanej powierzchni i słabowciętymi ciekami wodnymi. Najbardziej charakterystyczną formę badanego terenu stanowi plejstocieńska równina denudacyjna i płaskie obszary obniżeń powytopiskowych. Plejstocieńska równina denudacyjna zajmuje centralną część gminy. Główną jej formę stanowi sandr - obszary lekko faliste wyniesione średnio 155-160 m n.p.m. o spadkach terenu nie przekraczających 0-2%.

W rejonie miejscowości Kolano zachowały się rozmyte wzgórza moreny czołowej wyniesione średnio 160-165 m n.p.m. o spadkach terenu głównie 2-5%. Na urozmaicenie dość monotonnej powierzchni równiny plejstocieńskiej wpływają kemy i zagłębienia wytopiskowe. Kemy w obrębie sandru stanowią niewielkie wzniesienia rzędu 2-3 m o przebiegu równoleżnikowym.

Zagłębienia wytopiskowe występują jako niewielkie dolinki wyłączone ze stałego odpływu, bądź włączone w stały odpływ. Ponadto w rejonie Gęsi występuje niewielkie zagłębienie typu oczko wypełnione wodą. Obniżenia powytopiskowe są rejonami najniżej położonymi w granicach rzędnych 152-153 m n.p.m. Ich geneza wiąże się z zastoiskową i częściowo rzeczna akumulacją w holocenie. Obniżenia są dość rozległe, o płaskich dnach, często wykorzystane przez cieki powierzchniowe i wyniesione średnio 1 m nad poziom wody w ciekach. Nieco wyżej w granicach 153-155 m n.p.m. położone są równinne rejonu akumulacji wodnolodowcowej. Tworzą je odosobnione wzniesienia obecnie zdemudowanych już kemów i tarasów kemowych. Kemy obniżeń powytopiskowych występują w formie niewielkich odosobnionych i płaskich wzniesień, wyniesionych średnio 1-2 m nad poziom obniżeń. Fragmenty tarasów kemowych zachowały się w rejonie Gęsi i Puchowej Góry. Wydmy – niewielkie wzniesienia rzędu 1-2 m oraz pola piasków przewianych występują w środkowej części terenu, zostały porośnięte lasami.

Wnioski:

- Rzeźba terenu gminy jest monotonna. Wysokości względne wahają się w granicach 152-167 m n.p.m.
- Spadki terenu rzadko przekraczają 2%.
- Pod względem ukształtowania omawiany obszar stanowi lekko falista równina plejstocieńska (zajmująca centralną część gminy) i obniżenia powytopiskowe występujące w brzegowych partiach gminy.

Rzeźbę terenu przedstawia schemat 1.

1.3. Budowa geologiczna i warunki gruntowe.

Badany obszar położony jest w obrębie Zapadliska Podlaskiego w południowo zachodniej części Równiny Parczewskiej.

Podłoże krystaliczne zbudowane ze skał metamorficznych prekambryjskich leży na głębokości kilkuset metrów (Wisznice 433 m). Nad nim spoczywa kilkudziesięciometrowa warstwa paleozoiku. Wyżej leżą osady jury i kredy. W Wisznicach miąższość jury wynosi 29 m a kredy 345 m. Na stropie kredy zalegają nieciągłą warstwą utwory trzeciorzędu i osady czwartorzędowe. W granicach gminy Jabłoń brak jest otworów głębokich sięgających w mezozoik. Dość dobrze natomiast rozpoznany jest wierceniami studziennymi czwartorzęd i trzeciorzęd.

Kreda

Strop kredy występuje na głębokości od 41 m do 53,3 m, co odpowiada rzędnym 116-105 m n.p.m. We wszystkich przypadkach kreda jest wykształcona we frakcji kredy piszącej.

Trzeciorzęd

Trzeciorzęd jest tu reprezentowany przez miocen wykształcony w postaci piasków i ilów. Miąższość poszczególnych warstw jest zmienna. Iły mają miąższość od 3,5 m do 16,5m a piaski od 3,0 m do 11,0 m.

Czwartorzęd

Czwartorzęd jest najlepiej rozpoznany piętrem na opisywanym obszarze. Miąższość osadów czwartorzędowych jest bardzo zróżnicowana i waha się od 15 m do ponad 40m. Osady piaszczyste i podrzędnie - żwirowe występują tu wyraźnie w przewadze nad glinami. Piaski głównie drobne i średnioziarniste występują na całym obszarze gminy i sięgają do głębokości 15-26 m, łącznie ze spagową warstwą żwirów i otoczków. Piaszczysto - żwirowa seria osadów czwartorzędu osiąga maksymalną miąższość 35 m. Są to osady pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego. Gliny zwałowe występują w centralnej części terenu na równinie denudacyjnej. Miąższość ich wynosi 4-6 m wzrastając tylko lokalnie do 13 m. Gliny zwałowe na równinie denudacyjnej pokryte są gliniasto – pylastymi osadami strefy peryglacyjnej. Opisane wyżej osady czwartorzędowe reprezentują plejstocen zlodowacenia środkowopolskiego i bałtyckiego. Holocen wykształcony jest w postaci piasków drobnoziarnistych i pylastych. Są one pokryte pylasto - gliniastymi i ilastymi masami a w pewnych obszarach i torfami.

Poziome rozprzestrzenienie osadów przypowierzchniowych przedstawia schemat 2 – warunki gruntowe.

Wnioski:

W budowie geologicznej gminy Jabłoń dominują grunty piaszczyste – piaski fluwioglacjalne i osiągają miąższość 15-26m.

Gliny zwałowe występują w centralnej części gminy i miąższość ich wynosi 4-6 m.

Doliny i obniżenia terenu wypełnione są głównie madami i torfami spoczywającymi na piaskach drobnych lub pylastych.

1.4. Surowce budowlane.

Na badanym terenie nie ma udokumentowanych ani zarejestrowanych złóż surowców budowlanych. Występujące w gruncie surowce ilaste *i okruchowe mogą być eksploatowane zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 2 lutego 1994 r. jako koncesjonowana działalność gospodarcza.*¹ Surowce ilaste na badanym terenie nie stanowią cennego surowca ceramicznego ze względu na nieznaczne rozprzestrzenienie, bardzo małą miąższość oraz domieszki.

Występujące na badanym terenie surowce okruchowe nie były badane pod kątem ich przydatności jako surowców budowlanych. Są to piaski wodnolodowcowe. Utwory piaszczysto - żwirowe na terenie omawianej gminy są surowcem raczej o niskich wartościach technologicznych z uwagi na lokalnie duży stopień zapylenia.

1.5. Warunki wodne.

1.5.1. Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Jabłoń leży w zasięgu dwóch zlewni Piwoni i Złelawy, które rozdziela dział wodny przechodzący przez grunty wsi Gęś. Przez teren gminy przepływa tylko jeden ciek wodny, jest to rzeka Mulawa, która ma swoje źródła w pomocnej części wsi Jabłoń. Od źródeł płynie ona w kierunku wschodnim a następnie skręca na północ. Mulawa jest rzeką V-go rzędu, stanowi lewy dopływ Zielawy. Na terenie gminy Mulawa płynie szeroką, płaską doliną o bardzo małym spadku. Mulawa jest rzeką uregulowaną. Do zlewni Piwoni należy tylko niewielka część gminy znajdująca się w południowo - zachodniej części wsi Gęś. Przez omawiany teren przechodzi Kanał Wieprz - Krzna. Przecina on gminę z południowego - wschodu na północny – zachód przechodząc przez wsie Puchowa Góra, Wantopol, Jabłoń, Dawidy oraz Kalinkę. Kanał Wieprz - Krzna na terenie gminy jest głównym elementem hydrograficznym wraz z towarzyszącą mu bogatą siecią rowów melioracyjnych w północno - wschodniej i wschodniej części rozpatrywanego obszaru.

1 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

1.5.2. Wody gruntowe.

Warunki wodne badanego obszaru obrazuje schemat 3, który przedstawia charakterystykę i głębokość i poziomu wód gruntowych przy stanie zbliżonym do średniego wysokiego oraz wskazuje perspektywiczne obszary hydrogeologiczne dla zbiorowego zaopatrzenia z najpłycej występujących poziomów wodonośnych. Jako pierwszy najpłytszy poziom wód gruntowych związany jest z utworami czwartorzędowymi. Wody czwartorzędowego piętra wodonośnego występują w omawianym obszarze w dwóch poziomach:

- w głównym poziomie wodonośnym,
- w poziomie wód zawieszonych.

Główny poziom wodonośny występuje w pleistocénskich piaskach na całym obszarze gminy, zarówno w rejonie równiny denudacyjnej jak i w strefie równin akumulacji rzecznej i wodnolodowcowej.

Z analizy budowy geologicznej wynika, że występuje tu jedna warstwa wodonośna zalegająca na głębokości 15-35 m. Zwierciadło wody jest napięte lub swobodne w zależności od głębokości zalegania przypowierzchniowej warstwy napinającej lub jej braku. Na obszarze równin akumulacyjnych zwierciadło wody tego poziomu występuje na głębokości 0-2 m. Na obszarze równiny występuje ono w strefach brzegowych na głębokościach 2-4 m a w partii centralnej na głębokości większej niż 4 m. Ten poziom wodonośny został przedstawiony na mapie warunków wodnych (schemat 3) jako pierwszy poziom wód gruntowych. Jest on głównym źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarstw wiejskich na terenie gminy. Poziom wód zawieszonych

Występowanie tego poziomu wód gruntowych stwierdzono na obszarze równiny plejstocénskiej w postaci sączeń na głębokości 1-3,5m. Woda występuje tu w cienkich, kilku lub kilkunastu centymetrowych przewarstwieniach piaszczystych wśród glin, pyłów i piasków gliniastych. Częstotliwość i głębokość występowania tych wód jest zmienna i zależy od intensywności i długotrwałości opadów. Poziom ten nie ma większego znaczenia dla zaopatrzenia w wodę. Jego obecność może jednak komplikować wykonanie i eksploatację obiektów budowlanych.

Poza wyżej wymienionymi poziomami wodonośnymi piętra czwartorzędowego na obszarze badanej gminy występują wody w obrębie piętra trzeciorzędowego i kredy, których obecność należy brać pod uwagę przy opracowywaniu projektu zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W obrębie trzeciorzędowego piętra wodonośnego występuje jedna lub dwie warstwy wodonośne o miąższości od 3 do 11 m na głębokości 29-37,6 m. p.p.t.

1.5.3. Warunki wodne dla rolnictwa.

Na obszarze gminy Jabłoń obserwujemy dwa rejony o różnej głębokości występowania pierwszego poziomu wody gruntowej i o różnych jej rodzajach. Rejon pierwszy to obszary obniżień powypiskowych gdzie zwierciadło wody gruntowej występuje płytko do głębokości 2 m a woda ma charakter warstwowy tzn. występuje wszędzie w ciągłej piaszczystej warstwie wodonośnej. W tym rejonie woda gruntowa głównego poziomu wodonośnego jest źródłem zasilania dla roślinności. Dodatkowo na obszarach występowania pylastej pokrywy madowej roślinność, a zwłaszcza występujące tu użytki zielone są zasilane wodami opadowymi utrzymującymi się przez dłuższy czas w warstwie gruntów słaboprzepuszczalnych. Rejon drugi znajduje się na obszarze równiny plejstoceńskiej, gdzie główny poziom wody gruntowej występuje na głębokości ponad 4 m p.p.t. Głównym źródłem wody dla roślinności są tu wody zawieszonego poziomu wód gruntowych występujące na głębokości 1-3,3 m. W strefie do głębokości 1 m roślinność czerpie wodę z gruntów spoistych i mało spoistych o podwyższonej wilgotności uwarunkowanej wodami opadowymi.

Dosyć niski sięgający znacznie ponad 2 m poziom wód gruntowych mają gleby położone w północno - wschodniej części gminy na terenie wsi Kudry i Paszenki. Występują tu głównie gleby brunatne wytworzone z piasków całkowitych o dużej przepuszczalności. Gleby te posiadają przeważnie okresowy rzadziej stały niedobór wilgoci, należą one w większości do kompleksów żytnio – ziemniaczanych.

Pozostały obszar gromady ma nieco wyższy poziom wód gruntowych, występują tu głównie gleby bielcowe i brunatne wytworzone ze średniogłębokich pyłów. Na obszarze tym daje się zaobserwować pewną prawidłowość w zaleganiu wód gruntowych i występowaniu typów i rodzajów gleb. Gleby położone na obszarze bardziej płaskim i równym mają dobre stosunki wodne, są to przeważnie gleby brunatne i bielcowe wytworzone ze średniogłębokich pyłów podścielonych piaskiem. Gleby znajdujące się w obniżeniach terenu mają okresowy, rzadko stały nadmiar wilgoci i niektóre z nich wymagają regulacji stosunków wodnych, są to przeważnie czarne ziemie lub gleby bielcowe wytworzone z pyłów całkowitych lub napiaskowych. Gleby zajmujące niewielkie wzniesienia terenu mają okresowy niedobór wilgoci, są to przeważnie gleby brunatne wytworzone z piasków całkowitych lub płytkich pyłów napiaskowych.

Powyższa prawidłowość daje się zaobserwować na gruntach ornych wszystkich wiosek omawianej gminy, poza wymienionymi już gruntami wsi Kudry i Paszenki. Poziom wód gruntowych na użytkach zielonych szczególnie położonych w rejonie kanału nie wykazuje

dużych wahań i zapewnia uwilgotnienia optymalne.

1.5.4. Warunki wodne dla osadnictwa.

Z analizy warunków wodnych i budowlanych wynika, że na przeważającym obszarze gminy głębokość występowania zwierciadła wody gruntowej jest korzystna dla budownictwa. Występowanie wód zawieszonych w postaci sączków może lokalnie spowodować konieczność obniżenia zwierciadła wody na czas budowy obiektów lub konieczność stosowania dodatkowych izolacji.

Większość istniejących wsi jest zlokalizowana w obszarze o korzystnych warunkach wodnych. Najsłabsze perspektywy rozwoju budownictwa ze względu na płytkie występowanie zwierciadła wody gruntowej istnieją w południowo-zachodnim krańcu gminy.

1.5.5. Warunki wodne zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Największe możliwości uzyskania wody z utworów czwartorzędowych tj. 60-100 m³/h z pojedynczej studni występują we wschodniej części gminy od Kalinki do Paszenek. Dla zaopatrzenia ludności w wodę będą miały największe znaczenie najprawdopodobniej wyżej wymienione utwory czwartorzędowe. Lokalnie mogą być wykorzystane również wody trzeciorzędowe. Z punktu widzenia hydrogeologicznego poziomy te posiadają generalnie wspólny poziom zasilania i znajdują się w związku hydraulicznym. Z tego względu jakość ich można rozpatrywać wspólnie. Są to wody o niskim stopniu mineralizacji, średnio twarde o słabo alkalicznym odczynie. Wody te wymagają uzdatnienia ze względu na podwyższoną mętność, podwyższoną zawartość żelaza i manganu.

Wnioski:

- Obszar gminy Jabłoń leży w zasięgu dwóch zlewni Piwoni i Zielawy, które rozdziela dział wodny przechodzący z południa na północny - zachód przez grunty wsi Gęś.
- W obrębie obniżen terenu (ca 40% powierzchni gminy) zwierciadło wód gruntowych występuje płycej niż 2 m p.p.t.
- Grunty orne posiadają zadowalające stosunki wodne, tylko ok. 200 ha w rejonie miejscowości Kolano wymaga uregulowania stosunków wodnych. Trwałe użytki zielone mają stosunki wodne uregulowane kanałem Wieprz - Krzna oraz siecią rowów otwartych. *Pompownia Jabłoń spełnia funkcję odwadniającą dla gruntów położonych w na obiekcie „Muława Morgi”.*²

2 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- Na przeważającym obszarze gminy warunki budowlane wynikające z głębokości występowania zwierciadła wody gruntowej są korzystne dla budownictwa.
- Większość płytkich studni kopanych wykazuje zanieczyszczenia bakteriologiczne.
- Wody gruntowe z głębszych warstw wodonośnych nie budzą zastrzeżeń, nie przekraczają dopuszczalnych norm dla wód pitnych.

1.6. Warunki budowlane.

Ocenę i charakterystykę warunków budowlanych przeprowadzono głównie w oparciu o analizę głębokości występowania pierwszego poziomu wody gruntowej, warunków gruntowych i rzeźby terenu. Uwzględniając stan, rodzaj i genezę gruntu oraz warunki występowania wód gruntowych wyodrębniono trzy główne rejony budowlane:

- Rejon o warunkach budowlanych korzystnych dla bezpośredniego posadowienia - obejmujący centralną część gminy. Skupia się tu największa ilość wsi i w perspektywie możliwy będzie ich dalszy rozwój z punktu widzenia warunków budowlanych. Zakwalifikowanie tych obszarów do rejonów o korzystnych warunkach budowlanych nie wyklucza napotkania lokalnych utrudnień w postaci sączeń wody czasem dość intensywnych. Dlatego też po ustaleniu szczegółowej lokalizacji obiektów budowlanych należy wykonywać dokładne badania warunków gruntowo – wodnych.
- Rejon o warunkach budowlanych niekorzystnych dla bezpośredniego posadowienia obejmujący tereny akumulacji wodnolodowcowej w północno - wschodnim, wschodnim i południowo - zachodnim obrzeżeniu równiny plejstoczeńskiej. W rejonach tych dotychczasowe osadnictwo jest słabo rozwinięte i brak jest tu perspektyw dla rozwoju budownictwa.
- Rejon nie nadający się do bezpośredniego posadowienia obiektów budowlanych obejmujący wschodnie części gminy, gdzie do głębokości ok. 2 m p.p.t. występują torfy.

Warunki budowlane przedstawia schemat 4.

Wnioski:

- Rejony o warunkach budowlanych korzystnych dla bezpośredniego posadowienia obejmują centralną część gminy w obrębie równiny plejstoczeńskiej. Skupia się tu największa ilość wsi.
- Rejony o warunkach budowlanych niekorzystnych dla bezpośredniego posadowienia występują w zasięgu obniżen i zagłębieniach terenu w północno - wschodnim, wschodnim i południowo - zachodnim obrzeżeniu równiny plejstoczeńskiej.

1.7. Warunki glebowe i szata roślinna.

Gmina Jabłoń zajmuje ogólną powierzchnię 111 km². Użytki rolne zajmują 8.708 ha (78,5%), w tym grunty orne zajmują 5.623 ha (50,7%), sady-163 ha (1,5%), łąki 2.627 ha (23,7%), pastwiska - 295 ha (2,6%). Grunty pod lasami i zadrzewieniami zajmują 1.458 ha (13,1%), pozostałe grunty - 989 ha (8,9% pow. ogólnej gminy). Bonitacje gleb i szaty roślinnej przedstawia schemat 5.

1.7.1. Charakterystyka gleb.

Na terenie gminy Jabłoń grunty orne zostały wytworzone z pyłów i piasków wodnego pochodzenia. Największą powierzchnię zajmują gleby wytworzone ze średnio głębokich pyłów zalegających na glinach i piaskach. Dużo mniejszy obszar stanowią gleby wytworzone z pyłów całkowitych. Niewielki obszar gruntów ornych przypada na gleby wytworzone z piasków całkowitych. Jeżeli chodzi o rozmieszczenie poszczególnych utworów na terenie gminy, to obszar całej gminy można podzielić na dwie części, mniejszą część południowo - wschodnią i część południowo - zachodnią, do której należy znaczna większość obszaru gminy. W części północno - wschodniej obejmującej grunty wsi Kudry, Paszenki, północne części gruntów wsi Puchowa Góra i półocną część gruntów wsi Jabłoń. Na gruntach ornych dominują gleby wytworzone z piasków całkowitych, bardzo małą powierzchnię zajmują gleby wytworzone z płytkich i średnio głębokich pyłów podścielonych piaskiem. Natomiast na użytkach zielonych tej części gminy dominują gleby murszowe wytworzone z torfów niskich, są to torfy zarówno całkowite głębokie jak i niecałkowite średnio głębokie zalegające na piaskach luźnych i słabo gliniastych. Południowo - zachodnia część gminy obejmuje grunty wsi Dawidy, Łubno, Gęś, Wantopol i południowo - zachodnią część gruntów wsi Puchowa Góra. Zarówno w gruntach ornych jak i na użytkach zielonych występują głównie gleby wytworzone z pyłów. Największy procent stanowią niecałkowite średnio głębokie pyły zalegające na piaskach. Mniejszą powierzchnię zajmują pyły zalegające na glinach a w obniżeniach terenu występują pyły głębokie całkowite. Obok gleb pyłowych, na gruntach tej części gminy występują także gleby wytworzone z piasków całkowitych, gleby te jednak stanowią nieduży procent. Zajmują one przeważnie nieco wyższe partie terenu.

1.7.2. Tereny rolnicze.

Charakterystykę gleb oparto głównie o materiały klasyfikacji gleboznawczej, mapy

glebowo - rolne. Gleby gminy Jabłoń jak już wspomniano wyżej wytworzone są ze średnio głębokich pyłów zalegających na glinach i piaskach oraz pyłów całkowitych, lokalnie z piasków całkowitych. Zróżnicowanie typów i gatunków gleb jest dość duże. Przyczyną zróżnicowania jest głównie różny skład mechaniczny i stosunki wodno - powietrzne gleb. Największą wartość rolniczą na badanym terenie posiadają gleby zakwalifikowane do 2-go kompleksu (pszennego dobrego) rolniczej przydatności gleb. Zajmują one ca 583 ha co stanowi ca 10% gruntów ornych. Największe obszary 2-go kompleksu występują w rejonie Kolonii Jabłoń, Jabłonia i Gęsi.

Powyższe gleby charakteryzują się właściwymi stosunkami wodnymi, są w miarę przewiewne i przepuszczalne. Gleby tego kompleksu nadają się do upraw różnych odmian pszenicy. Również dużą wartość rolniczą posiadają gleby zakwalifikowane do 4-go kompleksu rolniczej przydatności (żytni bardzo dobry lub pszenno – żytni). Obejmuje on gleby lżejsze o nieco gorszych stosunkach wilgotnościowych i gorszych własnościach fizycznych niż gleby kompleksów pszennych. Należą tu gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z pyłów zwykłych zalegających na piaskach słabo gliniastych lub glinach średnich. Gleby te przy wadliwej uprawie i przy słabym nawożeniu utrzymują słaby stopień kultury i wtedy lepiej jest uprawiać na nich żyto, ziemniaki i inne rośliny typowe dla gleb słabszych. Jeżeli natomiast przez dłuższy okres czasu będzie się stosować intensywne nawożenie i właściwą uprawę mechaniczną gleby te osiągają i utrzymują wysoki stopień kultury rolnej i wówczas można na nich uprawiać rośliny jak w kompleksach pszennych. Występują one głównie w zachodniej części gminy w okolicach Gęsi, Łubna, Kolana i Jabłonia, zajmują ca 22% użytków rolnych. Wyżej wymienione gleby są głównie w II i III klasie i podlegają ochronie przed użytkowaniem nierolniczym i są wskazane do intensyfikacji produkcji rolnej. Gleby zaliczone do 5-go kompleksu żytniego dobrego różnią się od gleb kompleksu 4-go lżejszym składem mechanicznym. Są one bardziej przepuszczalne, wrażliwe na suszę i wykazują mniejszą zawartość składników pokarmowych. Zaliczono tu gleby pseudobielcowe i bielcowe wytworzone z pyłów zwykłych podścielonych na różnych głębokościach piaskami słabo gliniastymi lub piaskami luźnymi, oraz gleby brunatne wytworzone z pyłów zwykłych. Zajmują one dość duże powierzchnie ca 22% użytków rolnych. Większe ich skupiska występują w rejonie wsi Paszenki, Puchowa Góra i Kolano. Wysokie dawki nawozu powodują wzrost plonów ale wyżki te występują krótkotrwale.

Plony uzyskiwane na tych glebach są w znacznym stopniu zależne od ilości opadów atmosferycznych występujących w okresie wegetacji. Grunty 5-go kompleksu należy

maksymalnie chronić przed użytkowaniem nierolniczym.

Do kompleksu 6-go żytnio-ziemniaczanego słabego zaliczono gleby bielcowe i pseudobielcowe utworzone z piasków słabo gliniastych lekkich podścielonych piaskami luźnymi oraz gleby brunatne zalegające na pyłe zwykłym. Są to gleby lekkie do uprawy, silnie przepuszczalne, okresowo cierpiące na brak wilgoci. Gleby są mało zasobne w próchnicę i składniki pokarmowe. Dobór roślin uprawnych na tych glebach jest dość ograniczony. Uprawia się tu głównie żyto, ziemniaki, saradellę, łubin rzadziej owies. Gleby te zajmują ca 9,7% powierzchni użytków rolnych. Większe ich kompleksy występują w rejonie wsi Paszenki i Kolano.

Kompleks 7 żytnio - łubinowy obejmuje gleby bardzo lekkie, zbyt suche i zbyt jałowe dla użytkowania rolniczego. Są to gleby brunatne utworzone z piasków słabo gliniastych płytko zalegających na piasku luźnym. Na glebach tych uprawia się głównie żyto i łubin przy czym plony tych roślin są bardzo niskie. Zajmują one ca 3,3% i występują w formie niewielkich obszarów na wschód od Paszenek i Kolana. Gleby te należy zalesić.

Do kompleksu 8-go zbożowo-pastewnego mocnego zostały zaliczone gleby zwarte zasobne w próchnicę okresowo lub trwale podmokłe, często trudne w uprawie mechanicznej. Zaliczono tu czarne ziemie zdegradowane oraz gleby pseudobielcowe utworzone z piasków podścielonych niezbyt głęboko utworami pyłowymi. Gleby te w lata suchsze dają dość wysokie plony. Natomiast w lata obfitujące w opady gleby te dają niższe plony. Przy stosowaniu właściwej kultury gleby te mogą awansować do kompleksu pszennego. W płodozmianie należy wprowadzić trawy i rośliny pastewne pobierające duże ilości wody. Zajmują ca 29% powierzchni gruntów ornych. Występują na terenie całej gminy, są to grunty klasy IIb i IV.

Do 9-go kompleksu zbożowo-pastewnego słabego weszły czarne ziemie zdegradowane. Gleby te zostały utworzone z piasków gliniastych lekkich i pylastych podścielonych na różnych głębokościach piaskami zalegającymi na glinach. Nadmierne uwilgotnienie tych gleb związane jest z ich położeniem w obniżeniach o słabym odpływie wód ale z uwagi na dużą przepuszczalność tych gleb mogą one w lata suchsze cierpieć na niedobór wilgoci. Grunty te ulegają nadmiernemu uwilgotnieniu, dają niskie plony upraw takich jak żyto, ziemniaki, natomiast sprzyjają uprawie niektórych roślin pastewnych. Gleby tego kompleksu występują w postaci małych obszarów w rejonie Kalinki.

1.7.3. Użytki zielone.

W rozległych dolinie Mulawy i obniżeniach terenu w północno - wschodnim, wschodnim i

południowo - zachodnim obrzeżu równiny plejstocenijskiej występują trwałe użytki zielone zaliczone do kompleksu 2z - średnich i 3z - słabych i bardzo słabych. Kompleks trwałych użytków zielonych 2z - średnich zajmuje ca 70% użytków zielonych gminy. Użytki zielone tego kompleksu położone są na glebach murszowych wytworzonych z torfów niskich. Łąki i pastwiska zaliczone do tego kompleksu posiadają zwarte zadarnienie ze znaczną przewagą traw o wysokiej jakości paszowej. Stosunki wodne użytków tego kompleksu są uregulowane w sposób zadowalający systemem rowów otwartych. Są one w okresie wegetacji dostępne dla sprzętu mechanicznego jak również dla przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych. Są to użytki zielone położone dalej od cieków wodnych. Użytki zielone zaliczone do kompleksu 3z - słabego mają z zasady wadliwe stosunki wodne. Część z nich okresowo jest nadmiernie uwilgocona a część z nich posiada stale za wysoki poziom wód gruntowych. Wymagają one stale dobrze działających odwodnień i nawodnień. Łąki i pastwiska tego kompleksu zajmują gleby pobagienne - torfy niecałkowite i mursze. Posiadają one słabe zadarnienie z przewagą traw o słabej wartości pastewnej. Zajmują małe powierzchnie użytków zielonych.

Ponadto na terenie gminy występują grunty rolniczo nieprzydatne i możliwie szybko zalesić.

1.7.4. Tereny leśne.

W granicach administracyjnych gminy Jabłoń *las* stanowiące własność Skarbu Państwa należą do zarządu Nadleśnictwa Radzyń Podlaski, istnieje również wiele mniejszych kompleksów leśnych niepaństwowych m.in. „Horodek”³ należących do właścicieli prywatnych. Lasy państwowe stanowią 608,92 ha (w tym m.in. - lasy: 595, 23 ha; grunty orne: 2,45 ha; sady: 0,27 ha; łąki trwałe: 0,37 ha; pastwiska trwałe: 0,08 ha; grunty pod rowami: 0,25 ha; użytki ekologiczne: 9,97 ha),⁴ natomiast powierzchnia lasów prywatnych wynosi 900,7 ha. *Największą powierzchnie siedliska w drzewostanach nadleśnictwa w granicach gminy Jabłoń stanowi las mieszany świeży, dalej ze zmniejszającym się udziałem, kolejno: las mieszany wilgotny, las wilgotny, ols jesionowy, ols, bór mieszany świeży, las świeży, las mieszany bagienny. W kompleksie leśnym „Smuga” dominuje siedlisko lasu mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego wilgotnego w którym przeważa sosna zwyczajna.*

W kompleksie leśnym „ Bażantarnia” przeważa siedlisko lasu wilgotnego, w drzewostanie

3 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

4 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

z *olszą czarną*.⁵

W zabytkowym Parku w Jabłoni znajdują się pomniki przyrody.

Wnioski:

- Grunty orne na terenie gminy Jabłoń zostały wytworzone z piasków i pyłów wodnego pochodzenia, głównie jako gleby bielicowe i pseudobielicowe.
- Wśród gruntów orných zdecydowanie przeważają gleby bielicowe.
- Na terenie gminy największą wartość rolniczą posiadają gleby zakwalifikowane do 2-go, 4-go i 5-go kompleksu rolniczej przydatności. Stanowią one ca 54% gruntów orných gminy.
- Użytki zielone gminy Jabłoń należą do kompleksu 2z (średnich) i 3z (słabych). Użytki zielone średnio zajmują ca 70% ogólnej powierzchni użytków zielonych i dają wysokie plony o dobrej jakości paszowej. Użytki zielone słabe mają z zasady wadliwe stosunki wodne i ich plony są słabej jakości pastewnej.
- Wśród terenów leśnych dominują siedliska lasu mieszanego.

Pomniki przyrody

Buk pospolity	szt. 1	Jabłoń – park zabytkowy
Sosna wejmutka	szt. 1	Jabłoń – park zabytkowy
Modrzew europejski	szt. 1	Kolano – park zabytkowy
Lipa drobnolistna	szt. 1	Kolano – park zabytkowy

1.8. Warunki klimatyczne.

Według podziału Polski na regiony klimatyczne - rolnicze wg Romera badany teren zaliczony jest do Regionu Wielkich Dolin do krainy Chełmsko - Podlaskiej. Należy do chłodniejszych w kraju. Zima w krainie Chełmsko - Podlaskiej jest dłuższa niż w pozostałych krainach Regionu Wielkich Dolin położonych w części zachodniej regionu. Lato natomiast jest ciepłe i również długie jak na całym pasie Wielkich Dolin. Wiosna i jesień są na rozpatrywanym terenie stosunkowo krótkie, zaznaczają się dość gwałtownym spadkiem temperatury w listopadzie i wzrostem w kwietniu. Ogólnie region ten charakteryzuje się średnią roczną temperaturą stycznia $-4,6^{\circ}\text{C}$, średnią temperaturą lipca 18°C , przy czym roczna amplituda temperatur wynosi $22,6^{\circ}\text{C}$.

1.8.1. Temperatura powietrza.

Na podstawie analizy map izoterm oraz danych ze stacji znajdujących się na terenie gminy

5 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

i stacji sąsiednich można stwierdzić, że teren opracowania należy do dość chłodnych obszarów Polski ze średnią roczną temperaturą powietrza 6,9 - 7,2°C. Średnia roczna najcieplejszego miesiąca lipca wynosi 16,8°C, a najchłodniejszego stycznia -4,2°C. Ilość dni z minimum dobowym poniżej zera (tzn. dni z przymrozkami) wynosi średnio 123. Jedynie czerwiec, lipiec i sierpień są wolne od przymrozków.

Ostatnie przymrozki występują głównie w kwietniu bardzo rzadko w maju. Pierwsze pojawiają się w październiku rzadko we wrześniu.

Średnia roczna liczba dni zimowych (temp. max 20°C) wynosi 54 dni, bardzo mroźnych (temp. min -10°C) tylko 27 dni. Dni gorących notowano przeciętnie w roku ca 35 (z temp. max 25°C). Najwięcej dni gorących zanotowano w czerwcu i lipcu. Długość trwania okresu wegetacyjnego wynosi 200-210 dni, rozpoczyna się od ca 1-5.IV a kończy się 28-30.X. Pierwsze przymrozki przypadają na 9.X, ostatnie na 1.V. Okres bez przymrozków trwa ca 160 dni. Pokrywa śnieżna zalega ca 75 dni. Omawiana wyżej sytuacja termiczna ma charakter ogólny, gdyż ulega ona pewnym modyfikacjom w zależności od warunków lokalnych tj.: rzeźba terenu, głębokość zalegania wód gruntowych, rodzaj podłoża, szaty roślinnej itp.

Wpływ tych czynników szczególnie wyraźnie oddziałuje na zróżnicowanie warunków termicznych nocą i nad ranem przy pogodzie bezchmurnej i bezwietrznej. W czasie bezchmurnej pogody, a zwłaszcza przy silnych wiatrach oddziaływanie to jest znacznie mniejsze lub nie występuje w ogóle. Największego zróżnicowania warunków termicznych na badanym terenie oczekiwać należy pomiędzy dolinami i obniżeniami a obszarami, wyniesionymi o głębszym zaleganiu wód gruntowych. Najkorzystniejsze warunki termiczne badanego terenu posiadają obszary dostatecznie przewietrzane charakteryzujące się, głębokim zaleganiem wód gruntowych. Takie obszary na terenie gminy Jabłoń występują w środkowej części gminy na równinie plejstocenijskiej. W/w tereny pokryte są utworami piaszczystymi charakteryzującymi się małą pojemnością cieplną. Z uwagi na to w okresie letnim cechuje się ona znacznymi dobowymi amplitudami temperatur w warstwie przygruntowej w okresach pogodnych tj. o znacznym nasłonecznieniu. Z uwagi na małe przewodnictwo ciepła tych utworów ulegają one znacznemu nagrzewaniu w dzień oraz wychłodzeniu w nocy. Takie skoki temperatur są niekorzystne dla niektórych odmian roślin, nie mają natomiast znaczenia dla budownictwa mieszkaniowego.

Okresowo gorszymi warunkami klimatycznymi charakteryzują się obszary płaskie w obrębie których występuje podwyższone zwierciadło wód gruntowych. Na obszarach tych ciepło tracone jest na parowanie płytko zalegającej wody gruntowej. Występują one

głównie na obszarach wyniesionych wśród dolin oraz sąsiadujących z dolinami rzecznyymi. Najmniej korzystnymi warunkami termicznymi odznaczają się na terenie gminy obniżenia powytopiskowe częściowo wykorzystywane przez cieki powierzchniowe. Narażone są one na występowanie wysokich dobowych amplitud temperatury w okresie lata (w dniach pogodnych - przy układach wyżowych) oraz znacznych spadków temperatury zimą. Na terenach tych często obserwowane mogą być przymrozki.

Kompleksy leśne posiadają specyficzne warunki klimatyczne. Wpływają także w znacznym stopniu na warunki klimatyczne terenów bezpośrednio do nich przyległych, zwłaszcza łagodzą przebieg temperatury. Na terenach leśnych w ciągu lata notowane są znacznie niższe amplitudy temperatur niż na terenach bezleśnych co jest korzystne z bioklimatycznego punktu widzenia.

1.8.2. Wilgotność względna.

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przy niskich (uczucie duszności). Można przyjąć (na podstawie danych z Nowej Wsi i Białej Podlaskiej), że wilgotność względna w Jabłoniu ma przebieg zbliżony do optymalnego w naszych geograficznych szerokościach i warunkach klimatycznych, wynosi 79-80%.

Największe wilgotności przypadają na okres zimy, najniższe na okres letni IV-VIII. Najwyższe wilgotności występują w podmokłych dolinach pokrytych łąkami, gdyż jest to funkcja prężności pary wodnej i temperatury. Na omawianym terenie wilgotność względna różnicuje się pod wpływem czynników lokalnych: jak rzeźba, zaleganie wód gruntowych i roślinność.

Mgły - są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno - wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Pogarszają widoczność co może spowodować zakłócenia w komunikacji. Z analizy danych meteorologicznych wynika, że największa liczba mgieł występuje w chłodnej połowie roku w okresie od września do marca włącznie.

Z uwagi na znaczną ilość obszarów podmokłych ocenia się, że w gminie Jabłoń występuje przeciętnie 37 dni z mgłą w ciągu roku.

1.8.3. Zachmurzenie.

Średni roczny stopień zachmurzenia nieba wynosi ca 65%. Największe zachmurzenie przypada (jak w całej Polsce) na chłodną porę roku. Głównie maksima występują w listopadzie 83% i grudniu 78%. Minimum zachmurzenia przypada we wrześniu 53% i czerwcu 57%. Liczba dni pogodnych w roku osiąga w okolicach Jabłonia ca 40. Największą średnią ilość dni pogodnych posiada wrzesień (7 dni) a najmniejszą listopad (1 dzień). Dni pochmurne najczęściej występują w listopadzie (średnio 20 dni), w grudniu i styczniu (18-17 dni). Średnia roczna liczba dni pochmurnych wynosi 143 dni. Ilość dni pochmurnych w latach 1956-65 wahała się od 113 (1956 r.) do 172 (1958 r.). Okolice Jabłonia posiadają znaczne usłonecznienie bo średnia roczna waha się w granicach od 34% do 35%.

1.8.4. Promieniowanie słoneczne.

Przebieg roczny promieniowania słonecznego kształtuje się w ten sposób, że wartości największe przypadają na czerwiec i lipiec. Wynoszą one od 13,0 do 13,5 kcal/cm². Na okres półrocza letniego (IV-IX) przypada ca 80% rocznej sumy promieniowania całkowitego, która wyraża się liczbą ca 8,6 kcal/cm².

1.8.5. Opad atmosferyczny.

Ocenia się, że średnia roczna suma opadów wynosi 530 mm i jest niższa o ca 20 mm jakie można uzyskać z interpolacji atlasu opadów atmosferycznych, który to zawiera dane za okres 1881-1930 r. Natomiast dane opadów z Nowej Wsi za okres 1956-1965 r. dają średnią 497,9 mm czyli o ca 50 mm niższą od średniej z atlasu. Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi ca 82 dni w roku. W niektórych latach może ona zalegać nawet przez 3 miesiące , a w innych 1,5 miesiąca.

1.8.6. Burze atmosferyczne.

Średnia liczba dni z burzą w latach 1956-65 r. w rejonie gminy Jabłoń wynosiła ca 14 dni. Maksimum dni burzowych przypada w miesiącach letnich. Od października do lutego na tym obszarze burz atmosferycznych nie obserwuje się. Na przestrzeni lat liczba dni z burzą była bardzo zróżnicowana. Najwięcej burz zanotowano w 1963 r. - 22 dni, a najmniej w 1965 r. - 9 dni.

1.8.7. Wiatry.

Wiatr jest elementem meteorologicznym wywierającym duży wpływ na kształtowanie się lokalnych klimatów, a także warunkującymi kierunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz ich rozpraszania.

W ciągu roku udział wiatrów z poszczególnych kierunków - jest bardzo zróżnicowany. Na badanym terenie wyraźnie dominują wiatry z kierunków zachodnich W - 21%. Często są również wiatry o kierunku SW - 13% ogólnej liczby wiatrów we wszystkich kierunkach. Mniejszy udział stanowią wiatry o kierunku WN -12%, SE - 11%, E - 10%, S - 8,5%, N - 6%, NE - 4%.

W miesiącach letnich często występują wiatry o składowej W i N natomiast w miesiącach zimowych o składowej S i E.

Średnia roczna prędkość wiatru w rejonie opracowywanej gminy wynosi ca 3,0 m/s, a średnie miesięczne wahają się w przedziale od 2,0 m/s do 3,5 m/s. Najmniejsze średnie prędkości przypadają na miesiące letnie. Stosunki anemometryczne badanego terenu ulegają znacznemu zróżnicowaniu w wyniku wpływów warunków lokalnych zwłaszcza orografii i pokrycia terenu. Za miejsca zaciszne należy uznać tereny znajdujące się po zacisznej stronie kompleksów leśnych, polany leśne oraz intensywną zabudowę. Terenami najlepiej przewietrzanymi są obszary wysoczyznowe, przy czym nie ma tutaj miejsc nadmiernie nawietrzanych.

1.8.8. Warunki higieny atmosfery.

Na terenie gminy Jabłoń brak jest większych zakładów przemysłowych zanieczyszczających atmosferę. Istnieje w gminie kilka obiektów, których uciążliwość polega na wprowadzaniu do atmosfery przykrych zapachów i produktów spalania węgla do których należy oczyszczalnia ścieków w Jabłoni.

Poza wyżej wymienionymi źródłami zanieczyszczeń na pogorszenie warunków aerasanitarnych mają stałe a wzrastające w miesiącach zimowych paleniska domowe. Z uwagi na uznanie gminy Jabłoń za region intensywnego rozwoju rolnictwa nie przewiduje się w najbliższej przyszłości budowy zakładów przemysłowych. W przypadku budowy nowych zakładów przemysłowych należy dążyć do lokalizacji ich po zawietrznej stronie większych skupisk ludzkich.

Wnioski:

- Gmina Jabłoń ma znaczną część powierzchni terenu o korzystnych warunkach klimatycznych. Należy do nich środkowa część gminy (równina plejstocieńska), na

których zlokalizowana jest większość jednostek osadniczych. Tereny te posiadają zarówno korzystne warunki termiczne, wilgotnościowe i wietrzne. Pokryte są utworami piaszczystymi mającymi małą pojemność cieplną, ale z uwagi na zaleganie ich na gruntach spoistych są dość dobre dla rolnictwa.

- Na wyniesionych obszarach wśród dolin rzecznych (kanałów) warunki klimatyczne są mniej korzystne z uwagi na okresowe płytkie zaleganie wód powierzchniowych. Tereny te nie budzą zastrzeżeń pod względem warunków termicznych, posiadają natomiast nieco gorsze warunki wilgotnościowe. Tereny te są raczej bez przeciwwskazań dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Nie są one najlepsze dla rolnictwa z uwagi na występowanie w ich obrębie, w warstwie przygruntowej znacznych dobowych amplitud temperatury w cieplej połowie roku (tereny te pokryte są utworami piaszczystymi mającymi małą pojemność cieplną) i nieco gorsze warunki wilgotnościowe.
- Obniżenia terenu: dohny rzeczne mają niekorzystne warunki termiczne (duże wahania dobowe) jak i wilgotnościowe (duże parowanie wód powierzchniowych) Tereny te predysponowane są do utrzymania i tworzenia mgieł a także wzmożonej koncentracji mgieł. Z uwagi na ich niekorzystne warunki bioklimatyczne są niewskazane dla budownictwa mieszkaniowego, a także przemysłowego gdyż w związku z nimi zanieczyszczenia powietrza znajdowałyby w dolinach i obniżeniach sprzyjające warunki dla koncentracji. Tereny te należy pozostawić przy dotychczasowej formie zagospodarowania tj. jako łąki i pastwiska.
- Szczególnymi warunkami klimatycznymi wyróżniają się kompleksy oraz tereny do nich przyległe oraz zbiornik retencyjny położony w rejonie Paszenek.
- Drzewostan wpływa na łagodzenie ekstremów temperatury, a także wzrost czystości powietrza przez wydzielanie substancji o funkcjach zbliżonych do olejków eterycznych posiadających właściwości bakteriobójcze. Lasy podnoszą ponadto walory krajobrazowe terenów w których się znajdują.
- Dla potrzeb zagospodarowania rekreacyjnego za tereny atrakcyjne należy uznać tereny położone we wschodniej części gminy nad zbiornikiem retencyjnym. Zbiornik zachował naturalną florę i faunę (ptactwo, ryby, krzewy). Ponadto na terenie gminy występują kompleksy leśne odpowiednie dla wszystkich form wypoczynku oraz kompleksy leśne przydatne dla niektórych form wypoczynku (spacerów po wyznaczonych szlakach i zbierania grzybów i owoców).
- Na badanym obszarze nie ma większych zakładów przemysłowych, a istniejące obiekty

produkcyjne z uwagi na stosunkowo niewielką ich produkcję i niewielką emisję zanieczyszczeń nie stanowią obecnie poważnego zagrożenia dla higieny atmosfery. Warunki higieny atmosfery nie powinny się pogarszać ponieważ w najbliższym okresie nie przewiduje się rozwoju przemysłu, a raczej będzie się rozwijać rolnictwo gdyż gmina Jabłoń zaliczona została do regionów intensywnego rozwoju rolnictwa.

1.9. Ocena środowiska ekologicznego.

1.9.1. Ocena warunków fizjograficznych.

Mapa oceny warunków fizjograficznych zawiera kompleksową ocenę warunków fizjograficznych dla podstawowych funkcji studium i planu zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem uwarunkowań i ograniczeń przyrodniczych oraz wytycznych do programu kształtowania i oceny środowiska.

Kryterium wiodącym była waloryzacja elementów środowiska z punktu widzenia funkcji rolniczej, rekreacyjnej, mieszkaniowej, przemysłowej, obiektów prawnie chronionych i obiektów unikalnych wymagających ochrony bądź terenów wymagających określonych form zagospodarowania. Przy ocenie terenów gminy Jabłoń kierowano się zasadą maksymalnej ochrony naturalnych walorów środowiska przyrodniczego gminy.

W myśl tej zasady wydzielono:

a - tereny podlegające ochronie przed zmianą dotychczasowego użytkowania obejmujące:

- Obszary charakteryzujące się występowaniem dobrych, żyznych gleb strukturalnych o właściwych stosunkach wodnych (strefa IA₁). Gleby te zaliczone są do kompleksów uprawnych - pszennego dobrego(2) oraz żytniego bardzo dobrego (4) w klasach bonitacji głównie II, IIIa i IIIb. Są to obszary przydatne do wszystkich upraw polowych w tym sadownictwa i warzywnictwa. Zajmują one stosunkowo dużą powierzchnię ca 32% użytków ornych. Obszary te stwarzają w obrębie badanej gminy najkorzystniejsze warunki dla intensyfikacji upraw.
- Obszary o dość korzystnych warunkach dla rolnictwa ale wymagające uzdatnień (strefa IA₂). Są to obszary o glebach mniej urodzajnych i częściowo wadliwych stosunkach wodno - powietrznych wymagające intensywnych zabiegów agrotechnicznych, głównie intensywnego nawożenia i poprawy warunków wodnych. Są to gleby zaliczone do 5-go kompleksu rolniczej przydatności (żytniego dobrego) głównie w klasach bonitacji IVa i IVb. Na glebach tych udają się rośliny polowe o mniejszych wymaganiach siedliskowych w tym głównie żyto i ziemniaki oraz uprawy sadownicze i warzywnicze z dużym ograniczeniem gatunków. Zajmują one ca 22% użytków rolnych. Należy je maksymalnie

ochronić przed użytkowaniem nierolniczym.

- Obszary o glebach zaliczonych do 8-go kompleksu uprawnego zbożowo - pastewnego w IVa i IVb klasie bonitacyjnej (strefa IA₃). Na glebach tych można uprawiać wiele roślin polowych w tym głównie typu pastewnego i warzywnictwo. Zajmują one ca 29% powierzchni gruntów ornych. Obszary scharakteryzowane jako wartościowe dla rolnictwa charakteryzują się także korzystnymi warunkami budowlanymi, jednakże z uwagi na ochronę gleb przed zmianą użytkowania na nierolnicze gmina Jabłoń zaliczona została do terenów intensywnego rozwoju rolnictwa.

Lokalizacja budownictwa w obrębie gminy powinna być ograniczona do niezbędnego minimum, a właściwie powinno dążyć się jedynie do uporządkowania zabudowy w obrębie istniejących jednostek osadniczych.

- Obszary leśne oceniono pod względem ich przydatności dla rekreacji. Są to głównie lasy mieszane i lasy wilgotne. Oprócz walorów zdrowotnych jakie reprezentują lasy mogą być przydatne dla różnych form wypoczynku. Biorąc pod uwagę typ siedliska, wiek drzewostanów i walory zdrowotne wyróżniono:

– Lasy nadające się do wszystkich form rekreacji IC₁, IC₄ (las mieszany w wieku powyżej 80 lat). Mogą one być wykorzystywane jako tereny *wypoczynku na następujących zasadach:*

- *ruch pojazdami jest dozwolony tylko drogami publicznymi, drogami leśnymi tylko wtedy gdy są oznakowane odpowiednio;*
- *postój pojazdów jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych;*
- *jazda konna dopuszczalna tylko wyznaczonymi drogami leśnymi;*
- *w lasach zabrania się:*
 - *zanieczyszczania gleby i wód;*
 - *zaśmiecania;*
 - *rozkopywania gruntu;*
 - *niszczenia grzybów i grzybni;*
 - *drzew, krzewów lub innych roślin;*
 - *niszczenia lub uszkodzania drzew, krzewów lub innych roślin;*
 - *niszczenia urządzeń i obiektów gospodarczych, turystycznych i technicznych oraz znaków i tablic;*
 - *zbierania płodów runa leśnego w oznakowanych miejscach zabronionych;*
 - *rozgarniania i zbierania ściółki;*
 - *wypasu zwierząt gospodarskich;*

- *biwakowania poza miejscami wyznaczonymi;*
- *wybierania jaj i piskląt, niszczenia lęgówisk i gniazd ptasich, a także niszczenia legowisk, nor i mrowisk;*
- *płoszenia, ścigania, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt;*
- *puszczania psów luzem;*
- *hałasowania oraz używania sygnałów dźwiękowych, z wyjątkiem przypadków wymagających wszczęcia alarmu.*⁶

– Lasy mało korzystne dla rekreacji z uwagi na młody wiek lub wilgotność. Mogą być wykorzystane do spacerów po wyznaczonych szlakach oraz zbierania grzybów (IC₂, IC₃, IC₅). Są to lasy na siedliskach lasu mieszanego wilgotnego, najczęściej w różnych klasach wiekowych.

– Lasy nie nadające się do żadnych form wypoczynku z uwagi na wilgotność, mroczność, czasem zabagnienie i niekorzystne oddziaływanie na organizm człowieka (IC₆). Są to lasy na siedliskach olsu i olsu jesionowego.

b - tereny o najsłabszych glebach nie podlegających ochronie przed zmianą użytkowania na nierolnicze oceniono z punktu widzenia warunków dla rozwoju osadnictwa.

Kryterium wiodącym przy ocenie tych terenów były warunki budowlane i warunki klimatyczne. Wyróżniono następujące obszary:

- Obszary wskazane dla osadnictwa (strefa IIA₁) charakteryzuje się korzystnymi warunkami fizjograficznymi. W podłożu występują grunty nośne - głównie piaski lokalnie gliny. Zwierciadło wód gruntowych występuje głębiej niż 2,0m od powierzchni terenu.
- Obszary wskazane dla osadnictwa z ograniczeniem (strefa IIA₂) ze względu na płytko występującą wodę gruntową i mniej korzystne warunki klimatyczne z uwagi na zwiększoną wilgotność względną powietrza. Obszary te wskazane są dla budownictwa magazynowo - usługowego.

Na mapie oceny warunków fizjograficznych uwzględniono również wskazania do programu ochrony i właściwego kształtowania środowiska, przedstawiając walory środowiska wymagające ochrony bądź specjalnego zagospodarowania.

Wskazano więc:

- obszary predysponowane do rozwoju rekreacji,
- zabytkowe obiekty,
- obiekty komunalne, przemysłowe i usługowe z normatywnymi strefami ochrony

⁶ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

sanitarnej i uciążliwości,

- najważniejsze z punktu widzenia fizjograficznego kierunki rozwoju jednostek osadniczych,
- obszary perspektywiczne dla budowy ujęć zbiorowego zaopatrzenia z głębszych warstw wodonośnych.

1.10. Podsumowanie.

1.10.1. Powierzchnia gminy Jabłoń wynosi 11 044,95 ha, w tym grunty orne wynoszą 5 869,5 ha, użytki zielone 3 153,1 ha, lasy 1 458 ha, pozostałe tereny to tereny zabudowane, wody, nieużytki i tereny nieskartowane.

1.10.2. Obszary wyżej wymienionej gminy charakteryzują się monotonną rzeźbą terenu, bardzo rzadko spadki przekraczają 2%. Wysokości względne wahają się od 152 do 167 m n.p.m. Dominują tu dwie jednostki geomorfologiczne: równina plejstocenska i obniżenia powytopiskowe.

1.10.3. W budowie geologicznej tego obszaru biorą udział osady czwartorzędowe o miąższości od 15 do 40 m podścielone osadami trzeciorzędu i kredy. Czwartorzęd wykształcony jest głównie w postaci piasków lotnych, glin zwałowych oraz przypowierzchniowo z osadów pylastych. Utwory piaszczyste przeważnie są pochodzenia wodnolodowcowego.

1.10.4. Na obszarach obniżeń zwierciadło wody głównego poziomu wód czwartorzędowych występuje na głębokości 2 m p.p.t. Na obszarze wyniesionym (równiny plejstocenskiej) w środkowej części gminy zwierciadło wody tego poziomu znajduje się na głębokości ponad 4 m pod pokrywą gliny zwałowej i jest napięte. W strefie równiny występuje poziom wód zawieszonych na głębokości 1-3,5m przejawiający się w postaci sączeń wśród glin. Poza czwartorzędem wodonośny jest również trzeciorząd z którego ujmowana jest woda dla wodociągu w Jabłoni.

1.10.5. Gmina Jabłoń została zaliczona do regionów intensywnego rozwoju rolnictwa, należy więc gleby gminy maksymalnie chronić przed użytkowaniem nierolniczym.

1.10.6. Obszary zakwalifikowane do strefy IA₁, IA₂, IA₃ powinny stanowić bazę rolniczą gminy Jabłoń. Stanowią ją najkorzystniejsze w obrębie gminy gleby zaliczone do 2, 4, 5 i 8 kompleksu rolniczej przydatności. Są to gleby prawnie chronione przed użytkowaniem nierolniczym i stanowią 83% użytków rolnych. Racjonalne stosowanie nawożenia i umiejętna uprawa może doprowadzić gleby do wyższego stopnia kultury, co daje możliwość uprawy na większości z nich tych samych roślin co na kompleksach

pszennych.

- 1.10.7. Dość duże obszary użytków zielonych powinny stanowić bazę paszową dla intensywnej gospodarki hodowlanej. Zajmują one 28,6% użytków rolnych gminy.
- 1.10.8. Gmina Jabłoń posiada bardzo małą lesistość. W związku z powyższym najsłabsze gleby tj. 7-go i 9-go kompleksu rolniczej przydatności oraz nieużytki należy zalesić.
- 1.10.9. Obszar gminy Jabłoń ma zróżnicowane warunki budowlane. Środkowa część gminy charakteryzuje się korzystnymi warunkami budowlanymi zarówno pod kątem ukształtowania powierzchni jak i warunków gruntowo - wodnych i klimatycznych. Obok obszarów o korzystnych warunkach budowlanych znaczne przestrzenie we wschodniej, północnej i północno - zachodniej części gminy zajmują obszary nie nadające się do zabudowy z uwagi na niekorzystne warunki gruntowe, wodne i klimatyczne. Zdecydowana większość istniejących jednostek osadniczych zlokalizowana jest w rejonie o korzystnych warunkach budowlanych.
- 1.10.10. Najkorzystniejsze obszary dla rozwoju jednostek osadniczych zostały objęte strefą IIA₁. Największe ich przestrzenie występują w rejonie miejscowości Dawidy i Kolano. Z uwagi na zakwalifikowanie gminy Jabłoń do regionów o intensywnym rozwoju rolnictwa lokalizacja budownictwa w obrębie gminy powinna być ograniczona do obszarów objętych strefą IIA₁ i IIA₂, na pozostałym obszarze powinno się dążyć jedynie do uporządkowania zabudowy w obrębie istniejących jednostek osadniczych.
- 1.10.11. *Dopuszczalnymi formami rekreacji bądź turystyki kwalifikowanej na⁷ zbiorniku retencyjnym „Opole”⁸ zlokalizowanym na gruntach obrębu Paszenki i Puchowa Góra we wschodniej części gminy, jest udostępnianie wędkarskie akwenu, realizowanie wycieczek ornitologicznych w celu prowadzenia obserwacji ornitologicznych na obszarze zbiornika.⁹ Ponadto korzystnymi warunkami klimatycznymi charakteryzują się kompleksy leśne położone w środkowej części gminy w rejonie Kolonii Jabłoń. Kanalizację posiada miejscowość Jabłoń, w Dawidach niebawem zostanie ukończona, pozostałe miejscowości na terenie gminy są w trakcie realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków.¹⁰*
- 1.10.12. Lokalizacja istniejących form hodowlanych nie budzi zastrzeżeń, lecz wskazane jest zagospodarowanie stref ochrony sanitarnej w sposób ograniczający rozprzestrzenianie się nieprzyjemnego zapachu na otoczenie. *Największą uciążliwość*

7 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

8 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

9 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

10 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

dla środowiska na terenie gminy stanowi produkcja brykietu w Jabłoniu.¹¹

1.10.13. Przy sporządzaniu studium i później planu zagospodarowania gminy, należy uwzględnić ograniczenia wynikające z przedstawionego obrazu warunków fizjograficznych rejonu, a także uwzględnić elementy pozwalające na określenie właściwych funkcji terenu wynikających z jego uwarunkowań przyrodniczych.

2. Uwarunkowania kulturowe.

2.1. WIEŚ - DAWIDY

Dawna gmina- Jabłoń

Dawny powiat - PARCZEW

Obecna gmina - JABŁOŃ

Obecny powiat - Parczew

Rys historyczny

Początkowa historia wsi nierozpoznana. W 2 poł. XIX w. wchodziła w skład dóbr Jabłoń. W 1827 r. wieś liczyła 49 domów i 367 mieszkańców, w 1880 r. 70 domów i 425 mieszkańców.

Fazy rozwoju

Starowieś rozlokowana po pld. stronie lokalnego skrzyżowania /po pld. stronie drogi Jabłoń - Rudno/. Na północ od skrzyżowania zainwestowanie XIX i XX - wieczne. Kolonie z okresu międzywojennego, z pierwszej fazy parcelacji majątków ziemskich.

Archeologia

Obszar AZP Nr stan. Miejscowość Rodzaj i chronologia stanowiska na obsz.

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
67-85	15	Dawidy	osada: późny neolit
67-85	16	Dawidy	osada: wczesny brąz (?)
67-85	17	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	18	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	19	Dawidy	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	20	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	21	Dawidy	osada: późny neolit
67-85	22	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	23	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	24	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	57	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz

11 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

67-85	58	Dawidy	osada: wczesny brąz
-------	----	--------	---------------------

Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie północ-południe.

2.1.1.WIEŚ- DZIAŁKA

Typowe układy

Występowała wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdowały się po jednej stronie drogi. Brak było przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowiła też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych. W Dawidach obowiązywał typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 30-60 m i więcej.
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m. o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktoowo. Siedliska bardziej wydłużone posiadały węższe fronty, a zabudowa gospodarcza była daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominowała zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą była zabudowa dwuboczna. Chałupa ustawiona szczytem lub kalenicą do drogi. Do zagrody prowadziły dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej „zagumiennej”. Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadził przez klepisko stodoły. Charakterystyczne było usytuowanie chlewów najbliżej chałup. Chlew od chałupy często oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.1.2.WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1.Charakterystyka ogólna

Realizowano zabudowę drewnianą w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiągał wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązywała ściana węglowa, z ostatekami lub bez nich, kiedy zrąb był szalowany. Typ ten, ze względów

oszczędnościowych wzbogacany był często łątkami. Dachy - dominowały dwuspadowe z deską okapową w linii stropu. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem i dwuskrzydłowe sześciopodziałowe. oberluftowe. weneckie. Drzwi zewnętrzne – jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlem, skrzydła płycinowe lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane „w jodełkę” lub „romby”. Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych. Najstarsze zachowane chałupy, pochodzące z I ćw. XX w. posiadają kubaturę ok. 220-240 m³.

2.Rzut

Realizowano wyłącznie jeden typ. szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej – dłuższej, w dwóch odmianach:

- a) symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
- b) asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej /do komory znajdowało się często dodatkowe wejście z zewnątrz/.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy. z amfiladowym układem pomieszczeń posiadał różne warianty. Występowały przykłady łączenia domu mieszkalnego z budynkiem inwentarskim.

3.Bryła

Obowiązywała zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.1.3.WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

Typy budynków

Zachowały się wyłącznie nieliczne stodoły, obory z chlewami i spichlerze.

Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, wielopomieszczeniowe.

Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne. zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi lub czterospadowymi (stodoły).

2.1.4.WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1.Kościół

Nowy kościół rzymsko-katolicki.

2. Dwór

Brak.

3.Cmentarze

Brak.

4. Kapliczki

Kapliczka kubaturowa, murowana, pocz. XX

5.Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.1.5.WIEŚ -WNIOSKI

Elementy postulowane do zachowania:

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- dachy dwuspadowe lub naczółkowe
- kapliczka kubaturowa przy skrzyżowaniu dróg

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Brak.

Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Dom nr 53, drewn., pocz. XX

Dom nr 56, drewn., k. XIX

Dom nr 60, drewn., pocz. XX

Dom nr 67, drewn., pocz. XX

Dom nr 72, drewn., pocz. XX

Dom nr 73, drewn., pocz. XX

Dom nr 74, drewn., pocz. XX

Dom nr 81, drewn., pocz. XX

Dom nr 92, drewn., pocz. XX

Dom nr 96, drewn., pocz. XX

Dom nr 115, drewn., ok. 1912

Dom nr 117, drewn., ok. 1920

2.2.WIEŚ - GĘŚ

Dawna gmina - Jabłoń

Dawny powiat - PARCZEW

Obecna gmina - JABŁOŃ

Obecny powiat - Parczew

Rys historyczny

Wieś istniała już w pocz. XVI w. W I poł. XVI w. założono tu parafię unicką. W XIX w. istniał folwark. W 1827 r. wieś liczyła 113 domów i 918 mieszkańców. W 1880 r. liczyła 137 domów i 865 mieszkańców.

Fazy rozwoju

Starowieś w pobliżu zlokalizowanego centralnie kościoła. W I poł. XIX w. zainwestowanie zbliżone do współczesnego, w płn. części znajdował się przyległy do osady folwark. Kolonie z okresu międzywojennego, z pierwszej fazy parcelacji majątków ziemskich.

Archeologia

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
68-85	4	Gęś	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI w.) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XIII w.)
68-85	5	Gęś	ślady osadnictwa: późne średniowiecze (XIV-XV w.) osada: okres nowożytny
68-85	6	Gęś	ślady osadnictwa: starożytność-wczesne średniowiecze. ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XIII w.) ślady osadnictwa: późne średniowiecze
68-85	7	Gęś	ślady osadnictwa: ep. żelaza ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (X-XII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
68-85	8	Gęś	ślady osadnictwa: późne średniowiecze (XIII-XIV w.) ślady osadnictwa: nieokreślona
68-85	11	Gęś	ślady osadnictwa: starożytność
68-85	22	Gęś	ślady osadnictwa: nieokreślona
68-85	23	Gęś	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
68-85	29	Gęś	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-85	38	Gęś	osada(?): wczesny brąz
67-85	39	Gęś	osada: nieokreślona
67-85	40	Podgęsie	ślady osadnictwa: wczesny brąz

67-85	41	Podgęsie	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	42	Podgęsie	osada (?): nieokreślona
67-85	48	Gęś	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	50	Gęś	osada: wczesny brąz
67-85	73	Gęś	osada: wczesny brąz

Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie północ-południe.

2.2.1.WIEŚ- DZIAŁKA

Typowe układy

Występowała wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdowały się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowiła też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych. W Gęsi obowiązywał typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach do 70 m długości i więcej.
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-50 m. o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany relikto. Z zabudowy gospodarczej najdalej odsunięte od mieszkania są stodoły (ustawione w głębi działki, kalenicowo do drogi).

Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominowała zabudowa trójboczna lub czworoboczna. przy braku stodoły jej uproszczoną formą była zabudowa dwuboczna. Chałupa przy drodze ustawiona szczytowo lub kalenicowo, z wejściem głównym od zachodu lub południa. Do zagrody prowadziły dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej „zagumiennej”. Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadził przez klepisko stodoły. Charakterystyczne było usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy często oddzielony był ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.2.2.WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

Charakterystyka ogólna

Realizowano zabudowę drewnianą, w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiągał wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązywała ściana węglowa, z ostatekami lub bez nich, kiedy zrąb był szalowany. Typ ten, ze względów oszczędnościowych, wzbogacany był często łątkami. Dachy - dominowały dwuspadowe z deską okapową w linii stropu. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem oberłuftowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne – jednoskrzydłowe: i dwuskrzydłowe, z nadświetlem, skrzydła płycinowe lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane „w jodełkę” lub „romby”. Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych. Najstarsze zachowane chałupy, pochodzące z okresu międzywojennego, posiadają kubaturę wahającą się w granicach 250-260 oraz ponad 300 m³.

Rzut.

Realizowano wyłącznie jeden typ. szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

- a) symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
- b) asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy. dwu lub trójdziałowy. z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty).

Bryła.

Obowiązywała zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.2.3.WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

Typy budynków

Zachowały się nieliczne stodoły oraz obory z chlewami /w zabudowie kolonii występują przykłady spichlerzy/.

Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, wielopomieszczeniowe.

Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi lub czterospadowymi.

2.2.4.WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

Kościół

1.1. Kościół rzym.-kat. parafialny p.w. św. Józefa

Parafia unicka utworzona w I poł. XVI w. Pierwsze trzy drewniane świątynie zniszczone zostały w wyniku pożarów. W 1874 r. wzniesiono niewielką drewnianą kaplicę prawosławną. Obecny kościół wbudowany w l. 1912-13. zapewne wg projektu Jana Olearskiego. Parafia rzymskokatolicka założona w 1919 r. Plebania przy kościele wzniesiona w 1907 r. Kościół murowany z cegły. Założony na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy z transeptem i trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Po obu stronach prezbiterium prostokątne zakrystie. Od frontu, poza korpusem nawowym, narożne kwadratowe wieże. Bryła rozczłonkowana, dwu wieżowa, złożona z przylegających do siebie oszkarpowanych prostopadłościanów nawy, transeptu i prezbiterium.

Dwór

Brak.

Cmentarze

Cmentarz rzymskokatolicki.

Położony poza zabudowaniami wiejskimi, na południowym skraju wsi, przy lokalnej drodze polnej. Założony w 1906 r. dzięki staraniom księżnej Marii Czetwertyńskiej. Na planie nieregularnego czworoboku z dwoma wzdłużnymi alejami. Wydzielone cztery kwatery. Kilkanaście nagrobków z pocz. XX w. Mogiły indywidualne i zbiorowe żołnierzy Wojska Polskiego z września 1939 r. Drzewostan cmentarza tworzą lipy, jesiony i kasztanowce.

Cmentarz prawosławny (d. greckokatolicki), nieczynny.

Kapliczki

Kapliczka murowana z 1905 r.

Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.2.5.WIEŚ - WNIOSKI

Elementy postulowane do zachowania:

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy (parter z ew. użytkowym poddaszem)

- dachy dwuspadowe lub naczółkowe
- zespół kościelny
- cmentarze
- kapliczka przydrożna
- grodzisko

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

1. Kościół rzym.-kat. p.w. św. Jozafata. murowany. 1912-1913
2. Grodzisko wczesnośredniowieczne położone w pobliżu lasu zwanego „Horodek”

Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Plebania przy kościele paraf., drewn. 1907

Kapliczka, mur.. 1905

Cmentarz rzymskokatolicki, założony w 1906 r.

Dom nr 50, drewn., 1919

Dom nr 58. drewn., 1923

Stodoła nr 58, drewn., k. XIX

Obora nr 58, drewn., k. XIX

Dom nr 97, drewn., ok. 1920

Dom nr 98, drewn., ok. 1919

Dom nr 99, drewn., 1919

Obora ze stodołą nr 105, drewn., k. XIX

Dom nr 107, drewn., 1917

Obora nr 107, drewn., ok. 1917

2.3. WIEŚ - KOLANO

Dawna gmina - Jabłoń

Dawny powiat – PARCZEW

Obecna gmina - JABŁOŃ

Obecny powiat - Parczew

Rys historyczny

Zapewne w XVI w. istniała wieś. w której prawdopodobnie znajdował się niewielki folwark należący do dóbr Polubińskich z ośrodkiem w Jabłoni. W wyniku działań rodzinnych w k. XVI w. dobra Jabłoń przeszły w ręce Dębińskich, a następnie Stanisława Naruszewicza. W wyniku dalszych podziałów własnościowych w XVIII w. Jabłoń znalazł się w posiadaniu Firlejów, zaś dobra Kolano należały do Łubieńskich.

W 1827 wieś liczyła 64 domy i 354 mieszkańców, w 1880 r. liczyła 74 domy i 547 mieszkańców.

Fazy rozwoju

Wykształcony w XVI-XVIII w. podstawowy układ przestrzenny osady tj. folwark przy lokalnym skrzyżowaniu dróg i wieś na pld od folwarku, przetrwał do dnia dzisiejszego. W XIXw. założenie pałacowo-parkowe obejmowało teren położony po wsch. i zach. stronie drogi do wsi. Rozwój wsi. pierwotnie skupionej przy folwarku następował, także współcześnie, w kierunku pld. Kolonie pochodzą z okresu międzywojennego, z pierwszej fazy parcelacji majątków ziemskich.

Archeologia

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
68-86	25	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	26	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	27	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	28	Kolano	osada: okres nowożytny
68-86	29	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	32	Kolano	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	33	Kolano	śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	34	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-85	12	Kolano	śląd osadnictwa: młodszy okres przedrzymski
68-85	10	Kolano	śląd osadnictwa: ep. kamienia – wcz. ep. brązu
68-86	55	Kolano	śląd osadnictwa: epoka kamienia śląd osadnictwa: późne średniowiecze
68-86	1	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	2	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność osada: późne średniow. - ok. nowożytny
68-86	3	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	4	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIII w.)
68-86	5	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	6	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	7	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	8	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	9	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	10	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	11	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność

68-86	12	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: kultura pomorska
68-86	13	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	14	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	15	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	16	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	17	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: starożytność

Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie północ-południe.

2.3.1 WIEŚ - DZIAŁKA

Typowe układy

Realizowano wyłącznie formę, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak było przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowiła też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Kolanie obowiązywał typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m. o bardziej zwartej zabudowie

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany relikto. Siedliska bardziej wydłużone posiadają prawie dwukrotnie węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł

Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominowała zabudowa trójboczna lub czworoboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą była zabudowa dwuboczna Chałupa przy drodze ustawiona szczytem lub kalenicą. Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej „zagumiennej”. Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadził przez klepisko stodoły. Charakterystyczne było usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy często oddzielony był ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.3.2.WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

Charakterystyka ogólna

Realizowano zabudowę drewnianą w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiągał wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązywała ściana węglowa, bez ostatek, oszalowana z zewnątrz. Typ ten, ze względów oszczędnościowych wzbogacany był często łątkami. Dachy - dominowały dwuspadowe z gładkim szczytem lub małą deską okapową w linii stropu, występują też dachy czterospadowe. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe i trójskrzydłowe, oberluftowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne – jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlem, skrzydła płycinowe. Starsze szalowane „w jodełkę” lub „romby”. Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych.

Typowa była chałupa, której kubatura waha się w granicach 120-150 m³. Chałupa o kubaturze 150-200 m³ związana jest z budownictwem nowszym, bowiem ok 90 procent budynków mieszkalnych pochodzi z lat 1925-1960.

Rzut

Realizowano wyłącznie jeden typ. szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

- a) symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany.
- b) asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy. z amfiladowym układem pomieszczeń posiadał różne warianty.

Bryła

Obowiązywała zabudowa parterowa. zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym lub czterospadowym dachem.

2.3.3.WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

Typy budynków

Zachowały się wyłącznie spichlerze, nieliczne przebudowane stodoły oraz obory z chlewami.

Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednoraktowe, wielopomieszczeniowe.

Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi.

2.3.4.WIES - BUDYNKI NIETYPOWE

Kościół

1.1. Kościół rzymskokatolicki, parafialny p.w. NMP.

W 1860 r. staraniem hrabiny Amelii Łubieńskiej wybudowano w pobliżu pałacu murowaną, prywatną kaplicę. W 1921 r. erygowano parafię rzymskokatolicką. W latach 1930-1934 przeprowadzono rozbudowę kaplicy, dostawiając obszerną nawę. przez co dotychczasowa kaplica zaczęła pełnić funkcję prezbiterium. Kościół murowany z cegły. Rzut budowli tworzy prostokątny korpus z niewielką kruchtą od frontu, węższe od niego prezbiterium i zakrystia zamknięta trójboczną absydą. Bryła trójdzielna. W elewacji frontowej, w narożnikach znajdują się niewielkie, oktogonalne wieżyczki. Dzwonnica przy kościele wzniesiona ok. 1930 r. Drewniana, parter w konstrukcji zrębowej, piętro słupowo-ramowej. Dwukondygnacyjna, przykryta czterospadowym, ostrosłupowym dachem.

Dwór /pałac/

Prawdopodobnie w XVIII w. powstała siedziba dworska jako część większego zespołu dóbr Łubieńskich. Obecny pałac wbudowano ok. poł. XIX w., po ślubie Amelii z Jezierskich i Seweryna Łubieńskiego. Wówczas założono ozdobny ogród, który z czasem przekształcono w park. W 1860 r. powstała kaplica pałacowa. Zabudowa gospodarcza zlokalizowana została na północ od parku. Na przełomie XIX i XX w. folwark nabył Leon Lipczyński, po nim w 1923 r. odziedziczył go jego syn Władysław, który dokonał parcelacji majątku. W tym czasie w pałacu umieszczono szkołę powszechną. Pałac użytkowano jako szkołę do 1976 r. W końcu lat 80-tych obiekt zaadoptowany został na Dom Opieki Społecznej.

Cmentarze

Cmentarz rzymskokatolicki, czynny.

Kapliczki

Brak.

Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.3.5.WIEŚ - WNIOSKI

Elementy postulowane do zachowania

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny

- wysokość zabudowy (parter z ew. użytkowym poddaszem)
- dachy dwuspadowe lub naczółkowe
- założenie pałacowo-parkowe z kościołem
- cmentarz.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Założenie pałacowo-parkowe obejmujące:

- 1) pałac, mur., ok. 1850
- 2) park krajobrazowy. 2 poł. XIX
- 3) kościół
- 4) dzwonnica, drewn., ok. 1930

Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Dawna obora dworska, mur., pocz. XX

2.4. WIEŚ - KUDRY

Dawna gmina - Jabłoń

Dawny powiat - PARCZEW

Obecna gmina - JABŁOŃ

Obecny powiat - Parczew

Rys historyczny

Początkowa historia wsi nierozpoznana. W 2 poł. XIX w. wieś wchodziła w skład dóbr Jabłoń. W 1827 r. wieś liczyła 12 domów i 90 mieszkańców, w 1880 r. liczyła 13 domów i 73 mieszkańców.

Fazy rozwoju

Układ ukształtowany w poprzednich wiekach przetrwał do dnia dzisiejszego. Na pld. od wsi zainwestowanie XX wieczne.

Archeologia

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
67-86	46	Kudry	śląd osadnictwa: neolit
67-86	47	Kudry	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XIIw.) śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	48	Kudry	osada: nieokreślona
67-86	49	Kudry	śląd osadnictwa: kultura łużycka
67-86	50	Kudry	śląd osadnictwa: późne średniowiecze

			śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	51	Kudry	śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	52	Kudry	cmmentarzysko: nieokreślona

Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie wschód-zachód.

2.4.1.WIEŚ - DZIAŁKA

Typowe układy

Realizowano wyłącznie formę, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdowały się po jednej stronie drogi. Brak było przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowiła też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Kudrach obowiązywał typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktoowo. Siedliska bardziej wydłużone posiadają węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominowała zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą była zabudowa dwuboczna. Chałupy ustawione szczytem lub kalenicą do drogi. Do zagrody prowadziły dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej „zagumiennej”. Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadził przez klepisko stodoły. Charakterystyczne było usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy często oddzielony był ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.4.2.WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

Charakterystyka ogólna

Realizowano zabudowę drewnianą w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał

drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiągał wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązywała ściana węglowa, z ostatekami lub bez nich, kiedy zrąb był szalowany. Typ ten, ze względów oszczędnościowych, wzbogacany był często łątkami. Dachy - dominowały dwuspadowe z deską okapową w linii stropu (dawniej także czterospadowe). Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem oraz dwuskrzydłowe czterodzielne, oberluftowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe. rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlem. Skrzydła płycinowe lub spongowe. Starsze szalowane „w jodełkę” lub „romby”. Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych

Typowa była chałupa, której kubatura waha się w granicach 120-150 m³. Chałupa o kubaturze 150-200 m³ związana jest z budownictwem nowszym, bowiem ok. 90 procent budynków mieszkalnych pochodzi z lat 1925-1960.

Rzut

Realizowano wyłącznie jeden typ. szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

- a) symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
- b) asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń, posiadał różne warianty.

Bryła

Obowiązywała zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.4.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

Typy budynków

Zachowały się wyłącznie stodoły oraz obory z chlewami. Brak przykładów spichlerzy, drewnutni itp.

Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednoraktowe, wielopomieszczeniowe.

Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi

lub czterospadowymi.

2.4.4.WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

Kościół

Brak.

Dwór /pałac/

Brak.

Cmentarze

Brak.

Kapliczki

Kapliczka przydrożna, murowana, pocz. XX

Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.4.5.WIEŚ - WNIOSKI

Elementy postulowane do zachowania:

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy (parter z ew. użytkowym poddaszem)
- dachy dwuspadowe lub naczółkowe
- kapliczka przydrożna

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Brak.

Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Dom nr 3. drcwn.. k. XIX

Oboza nr 3. drcwn.. poć/. XX Dom nr 10. drcwn.. poć/.. XX

2.5. WIEŚ - PASZENKI

Dawna gmina - Jabłoń

Dawny powiat - PARCZEW

Obecna gmina – JABŁOŃ

Obecny powiat - Parczew

Rys historyczny

Brak danych dotyczących początków wsi. W XVIII w. własność Firlejów, którzy w

1717 r. wzniesli tu cerkiew unicką. W XIX w. wieś wchodziła w skład dóbr Kolano, należących do Łubieńskich. W 1827 r. wieś liczyła 38 domów i 336 mieszkańców, w 1880 r. 45 domów i 375 mieszkańców.

Fazy rozwoju

Starowieś rozlokowana po płd. stronie lokalnego skrzyżowania. Na płn. od skrzyżowania zainwestowanie XX wieczne. Kolonia położona na płn.-zach. od wsi z okresu międzywojennego, z pierwszej fazy parcelacji majątków ziemskich.

Archeologia

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
67-86	19	Paszenki	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	20	Paszenki	ślady osadnictwa: średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	45	Paszenki	ślady osadnictwa: okres nowożytny

Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie północ-południe.

2.5.1.WIEŚ- DZIAŁKA

Typowe układy

Realizowano wyłącznie formę, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdowały się po jednej stronie drogi. Brak było przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowiła też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych. W Paszenkach obowiązywał typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany relikto. Siedliska bardziej wydłużone posiadały węższe fronty, a zabudowa gospodarcza była daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominowała zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą była

zabudowa dwuboczna. Chałupa ustawiona szczytem lub kalenicą do drogi, z wejściem głównym od wschodu i południa. Do zagrody prowadziły dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej „zagumiennej”. Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadził przez klepisko stodoły. Charakterystyczne było usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy często oddzielony był ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.5.2.WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

Charakterystyka ogólna

Obowiązywała zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu, o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązywała ściana węglowa, z ostatekami lub bez nich, kiedy zrąb był szalowany. Typ ten, ze względów oszczędnościowych wzbogacany był często łątkami. Dachy - dominowały dwuspadowe z gładkim szczytem lub deską okapową w linii stropu. Okna - skrzynkowe lub futrynowe dwuskrzydłowe z nadślemieniem, oberluftowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne – jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetleniem. Skrzydła płycinowe lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane „w jodełkę” lub „romby”. Zdobnictwo – skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych. Ok. 90 procent zabudowy, której kubatura waha się w granicach 230-300 m³ związana z budownictwem z okresu międzywojennego.

Rzut

Realizowano wyłącznie jeden typ, szerokofrontowy z wejściem usytuowanym ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

- a) symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
- b) asymetrycznej z wejściem głównym usytuowanym przy końcu ściany dłuższej /do komory znajdowało się często dodatkowe wejście z zewnątrz/.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiadał różne warianty. Występowały przykłady łączenia części inwentarskiej z mieszkalną.

Bryła

Obowiązywała zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym lub przyczółkowym dachem (dawniej i czterospadowym).

2.5.3.WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

Typy budynków

Zachowały się wyłącznie nieliczne, przebudowane stodoły oraz obory z chlewami.

Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, wielopomieszczeniowe.

Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi lub czterospadowymi (stodoły).

2.5.4.WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

Kościół

Kościół rzym.-kat. parafialny /dawna cerkiew unicka/ p.w. św. Trójcy.

Wzniesiony w 1717 r. jako cerkiew unicka p.w. św. Symeona. Fundacji Firlejów. Przebudowywany w l. 1828-1832 i w 1894 r. W 1875 r. zamieniony na cerkiew prawosławną. W 1930 r. erygowana parafia rzymskokatolicka.

Drewniany, konstrukcji zrębowej, wieża w konstrukcji słupowo-ramowej. Rzut złożony z ośmiobocznej nawy, trójbocznie zamkniętego prezbiterium z zakrystią, babińca i czworobocznej wieży. Bryła mocno rozczłonkowana z dominującą nawą główną, nakrytą dachem ośmiobocznym. Wieża od frontu dwókondygnacyjna, w górnej części ośmioboczna, zwieńczona hełmem ostrosłupowym. Przed wejściem mały portyk dwukolumnowy.

Dwór /pałac/

Brak.

Cmentarze

Cmentarz rzymskokatolicki.

Położony w południowej części osady. Założony na pocz. XX w. Na planie wydłużonego prostokąta, z wydzielonymi ośmioma kwaterami i aleją główną na osi. Kilkanaście nagrobków z pocz. XX w. Mogiła zbiorowa nieznanymi żołnierzy Wojska Polskiego z września 1939 r., mogiły indywidualne ofiar zbrodni hitlerowskich.

Kapliczki

Brak.

Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.5.5. WIEŚ - WNIOSKI

Elementy postulowane do zachowania:

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy (parter z ew. użytkowym poddaszem)
- dachy dwuspadowe lub naczółkowe
- kościół paraf.
- cmentarz

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Dawna cerkiew unicka, ob. kościół rzym.-kat. parafialny p.w. św. Trójcy, drewniany 1717, 1890.

Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Cmentarz rzymskokatolicki, założony na pocz. XX

Dom nr 51, drewn., pocz. XX

Dom nr 53, drewn., pocz. XX

Dom nr 61, drewn., pocz. XX

Dom nr 62, drewn., 1920

Dom nr 89, drewn., 1918

Dom nr 97, drewn., pocz. XX

2.6. JABŁOŃ – HISTORIA

Rok	Historia	Rozwój budowlany i przestrzenny
1 poł. XV	Wieś, własność Naca	Początek udokumentowanej historii Jabłonia, jednostki osadniczej
2 poł. XV 1571 r.	Wieś i dwór, wł. Połubińskich Budowa pierwszej cerkwi stojącej w środku wsi	Rozwinięty układ wsi typu przydrożnica
XVII w.	Wieś i dwór własność Firlejów	Powstanie placu targowego
XVIII w.	Wieś i dwór własność Józefa Scipio del Campo	
1809 r.	Własność Emmy i Piotra Strzyżowskich	Gruntowna modernizacja majątku oraz zespołu dróg do okolicznych majątków: Rudzieńca, Kolana,

	wydzielenie majątku Biała	Horodyszczu itp.
1856 r.	Własność Ameli i Seweryna Lubińskich, właścicieli dóbr Rudzieniec i Kolano	
1872 r.	Majątek nabywa Kazimierz Łubieński	Wytyczenie drogi z Horodyszczu do Parczewa, pierwsze obsadzenia alejowe
XIX/XX	Własność Tomasza Zamoyskiego	Gruntowna przebudowa zespołu, Zamoyski buduje pałac, czworaki, przekształca i powiększa park, funduje nowy kościół, leśniczówkę, porządkuje pd. część wsi Centrum dóbr, główna siedziba właściciela Okres największego rozkwitu, ostatecznego określenia granic osady
1914	Prace inwestycyjne	Powstanie typowego dla epoki układu wieś – dwór
1936 r.	Parcelacja majątku, w pałacu lokalizacja szkoły podstawowej, od 1952 rolniczej, w 1957 w miejscu zachodniej oficyny wybudowano nowy budynek	
1962-63	Budowa kanału Wieprz-Krzna	Odcięcie od osady części parku oraz zespołu kościelnego
1967-1972	Rozbudowa szkoły rolniczej	Zniszczono układ przestrzenny od strony wsch., pojawiła się nowa bezstylowa dominanta przestrzenna

2.6.1 Zespół pałacowy

Czas powstania

1 poł. XVI wieku

Pierwotna funkcja

mieszkalna, reprezentacyjna

Zmiany funkcji w czasie

XVI w. 1936 funkcja pierwotna.

Po 1945 przejęty na potrzeby powiatowej oświaty.

ZASADA KOMPOZYCYJNA

Pałac nizinny, położony w wschodniej części osady. Przez cały wiek ewolucja rezydencji przebiegała w dwóch zasadniczych płaszczyznach: całości założenia i głównego pałacu. Ostateczny układ przestrzenny zespołu wykształcił się na początku XX w. W ramach zespołu następowało porządkowanie i kompozycyjne wiązanie

wszystkich przestrzennych, budowlanych i zielonych składników w jedną całość.

Kompozycję zespołu rozwinięto na wzdłużnej osi głównej - drogi wsch - zach. Sam park zakomponowano na osi pn.-pd. Istniała także w parku poprzeczna oś kompozycyjna, łącząca przestrzennie dwór, oficyny z ogrodami. Oś główna założenia zaczynała się za bramą wjazdową, biegła między dwoma skarbcami środkiem dziedzińca i pałacu, kończyła się na kanałach wodnych. Oś poprzeczną rozpoczynała brama gospodarcza w obwodowym murze zachodnim, kończyła się na rozplanowaniu ogrodu warzywno-kwiatowego.

Cały zespół składał z dworu, oficyny i kilkudziesięciu budynków gospodarczych i mieszkalnych.

Dominantą założenia jest główny budynek reprezentacyjno-mieszkalny - pałac.

ZNACZENIE W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ OSADY

Uwarunkowania topograficzne, a szczególnie układ hydrograficzny kształtowały tu rozlewiska rzeczne, z nimi też powiązany był ściśle park.

W zupełnie innych warunkach uformowano wieś.

Pałac i wieś tworzą razem ośrodek, który jednoczy właściciela i osadników. Wybór terenów pod wieś, uzasadniony jedynie częściowo, realizuje renesansową urbanistyczną teorię sprzężeń dworów szlacheckich z wsiami włościańskimi. Całość układu została nanizana na przebieg dróg: prowadzącej od dworu, poprzez wieś do Radzyna oraz drogi z Parczewa do Wisznicy, biegnącej starym traktem obok dzisiejszego kościoła. Droga ta oddzielała także zespół pałacowy od wsi i stała się ona jakby osią funkcjonalną istniejących dominant układu: pałac - kościół - wieś.

Sytuacja pałacu, powiązanie go z osią funkcjonalną, wytworzyła samodzielny zespół architektoniczny, osada formuje się w tej sytuacji jako oddzielny element, a jej relacje z pałacem są niezamierzone.

To samodzielne istnienie poszczególnych członów wydaje się tu specyficzną odmiennością. Każdy z członów takiego zespołu wykazuje tendencję do rozwoju własnych cech stylowych, przy częściowych, niezbyt udanych próbach powiązania tych zespołów.

Szczególnie nieudane jest zbliżenie zabudowy mieszkalnej i oświatowej do parku.

Rozpatrywane tu zagadnienia urbanistyczne skłaniają także do podkreślenia motywów ideowych założenia, które wyróżniał dwór „górujący” nad osadą, ilustrujący zasadę obowiązującej hierarchii społecznej.

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

- historia powiązana z ludźmi
- tradycja centrum życia administracyjnego i kulturalnego
- najcenniejsze obiekty zabytkowe

WYKAZ OBIEKTÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ

- obszar i rozplanowanie
- zasada kompozycyjna
- historyczny układ działek
- budynki o wartościach kulturowych konserwatorskich)
- zieleń

WNIOSKI

- uczytelnić przestrzeń historyczną zespołu pałacowego
- utrzymać historyczny system powiązań osady z zespołem pałacowym

	ZACHOWAĆ	PREFERENCJE	PRZEKSZTAŁCIĆ
FUNKCJE	Istniejącą	kultura, administracja, baza turystyczna	wg preferencji
przeznaczenie	Istniejące	reprezentacyjne, kultura, administracja, turystyka, hotele	wg preferencji
właściciele		prywatna	
DROGI	przebieg i wloty		uczytelnić układ wewnętrznych ciągów komunikacyjnych
ilość	Istniejące	ciągi historyczne	
parametry	zmienna szerokość	wg projektów	
nawierzchnie	Różnorodność	różnorodność	opracować indywidualnie
ZABUDOWA	Istniejącą	rewaloryzacja obiektów istniejących	nową, powojenną zabudowę
podział terenu	Historyczny	zakaz podziałów	
intensywność	Istniejąca		
INFRASTRUKTURA		podziemna	skablować napowietrzne linie energetyczne
ZIELEŃ	istniejące zespoły zieleni	komponowana	
DETALE		rozwiązania indywidualne	
INNE	obiekty zabytkowe wg wykazu, strefa ścisłego nadzoru archeologicznego		

KOLIZJE

Niewłaściwe podziały terenu. Przeinwestowanie.

2.6.2.JABŁOŃ - OSADA

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar Jabłonia wraz z osią założenia położony jest na warstwie 163. Podnosi się o 2 m w kierunku południowym, opada 2 m ku północy. Osadę wytyczono na bardzo łagodnym stoku o pochyleniu 1,4 - 0,6 % w kierunku południowo-wschodnim.

STRONY ŚWIATA

Osada została wytyczona stosownie do warunków naturalnych. Oś kompozycyjną ustawiono z zachodu na wschód. Os prostopadłą ustawiono z południowego-wschodu na północ na tzw. godzinę 11-tą. Układ ten tworzą dwa stare ciągi komunikacyjne. Kierunek pn.-pd. reprezentowany jest przez stary układ związany z Wisznicami i Parczewem. W oparciu o główne (stare) ciągi usytuowano wieś i zespół dworsko parkowy.

UKŁAD FUNKCJONALNY

Osada, od czasów lokacji, przekształciła się z wsi stanowiącej bezpośrednio zaplecze dworu w osadę posiadającą funkcję lokalnego centrum handlowego, administracyjnego oraz oświatowego i kulturalnego dla najbliższej okolicy. Dominuje w niej, poza funkcją mieszkaniową, tak jak i przed wiekami drobny handel.

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Obszar o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej. Bezpośrednia bliskość drogi Radzń Podlaski, Parczew na Wisznice, Białą Podlaskę i Sławatycze stwarza łatwy dostęp do innych ośrodków urbanistycznych. Stara droga przez osadę jest głównym ciągiem komunikacyjnym, wykształconym ostatecznie przed 1700 rokiem. Ciąg ten pozwala na swobodne włączenie się do krajowej sieci drożnej.

Na obszarze tym występuje wyłącznie ruch kołowy i pieszy. Osada nie posiada parkingów, dlatego też wszystkie uliczki wykorzystywane są do postoju samochodów.

ZASADA KOMPOZYCYJNA

Osadę lokowano na terenie istniejącej wcześniej osady targowej. Mamy tutaj do czynienia z zasadą kompromisu; pozostawiono przebieg głównych traktów i plac przykościelny. Na wschód od dawnego placu targowego rozciągał się teren zespołu dworskiego otoczony gruntami folwarku jabłońskiego. Był to obszar bardzo duży. Cechą charakterystyczną rozplanowania Jabłonia jest nanizanie na układ drożnych wszystkich elementów kompozycyjnych osady - dworu, kościoła, szkoły, zabudowy mieszkaniowej. Dawne też są w większości układy działek, frontem do ulic. Czytelne są także drogi gospodarcze, część z nich w klasycznej postaci dróg zagumieniowych.

Przypuszcza się, że pierwotną formę zabudowy Jabłonia, zwłaszcza przy głównej drodze, stanowiły dwa typy domów.

1. Rzadziej spotykany, dom jednopasmowy, jedno- lub dwutraktowy, zajmujący ponad połowę szerokości działki.
2. Często występujący na szerszych działkach o wymiarach frontu 18 m – dom dwupasmowy, dwurodzinny, dwutraktowy.

Taki schemat obowiązywał przez cały XVIII wiek. Zabudowa kalenicowa stała się dominująca dopiero w XIX wieku.

Charakterystyczną cechą układu jest wykształcenie się dopiero w I poł. XX wieku wszystkich dominant przestrzennych osady.

Sylweta osady, z nielicznymi wyjątkami, zachowuje swój charakter. Największe jej zniszczenie nastąpiło od strony wschodniej.

WŁAŚCICIELE I UŻYTKOWNICY

Osada stanowiła pierwotnie prywatną, magnacką. Niewielkie, północno-zachodnie tereny otrzymała parafia rzymsko-katolicka. Proces przejmowania działek przez chłopów rozpoczął się już w XVIII wieku, zakończony został praktycznie do końca XIX wieku. Natomiast folwark i tereny wokół osady, były parcelowane i sprzedawane na działki jeszcze w okresie międzywojennym.

Przez całe wieki osada nie zmieniała struktury gospodarczej. Drobny handel i rzemiosło dominowały dopiero po 1920 roku. W osadzie mieszkali prawie wyłącznie rolnicy.

Struktura własności w czasie:

własność - użytkowanie

XV - magnacka,

XVI - magnacka

XVII - magnacka

XVIII - magnacka, prywatna,

XIX - prywatna, miejska, kościelna

PRZYGOTOWANIE TERENU, UZBROJENIE

Brak jest danych wskazujących na przeprowadzenie prac niwelacyjnych w trakcie lokacji. Osada powstała na gruntach wolnych, w oparciu o istniejący układ drożny. Kształt terenu określony w XVI wieku nie przetrwał do dziś.

Pierwsze, szerzej zakrojone prace, podjęto dopiero w XIX wieku. Objęły one główne ciągi komunikacyjne.

Podjęmowane w XIX wieku i I ćw. XX wieku działania dotyczyły głównie nawierzchni dróg, w XX wieku wprowadzono energię elektryczną.

Na całym omawianym obszarze występuje jedynie pełne uzbrojenie telefoniczne. Dalej dominuje napowietrzne zasilanie energetyczne.

PRZEBIEG I PARAMETRY DRÓG

FORMY PLACÓW

Większość ulic na interesującym nas terenie jest prostolinijna. Mają szerokość ok. 12 m. Ulice boczne do ciągów głównych są węższe, mają od 6 do 10 m szerokości.

NAWIERZCHNIE JEZDNI I CHODNIKÓW

Wszystkie jezdnie pokryte są asfaltem. Nie wiadomo czy zachowały się pod nim XIX-wieczne bruki. Większość chodników i krawężników jest z płyt betonowych, które powoli wypiera „kostka z prasowanego betonu”. Istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo wystąpienia pod warstwą współczesnych nawierzchni wcześniejszych nawierzchni kamiennych (regularnych) czy też kamiennych przejść przez jezdnię.

ZIELEŃ

Skupiona w zespołach: pałacowym i kościelnym. Stanowi ważny, lecz zaniedbany element kompozycyjny.

WYPOSAŻENIE I DETAL URBANISTYCZNY

Wypożażenie i detal urbanistyczny ma charakter przypadkowy. Występują tu betonowe i metalowe słupy oświeteniowe, wymieniane bez wyraźnej myśli przewodniej.

Metalowe, bezstylowe kosze ustawione są w przypadkowy sposób, mają formę bardzo agresywną. Znajdują się tu liczne wygrozżenia pomiędzy jezdnią a chodnikiem. Wyjątkowo złą formę posiadają reklamy, przypadkowo lokalizowane.

DZIAŁKA, ZABUDOWA DZIAŁKI

Typy działek zróżnicowane. Występują krótkie i bardzo krótkie, wąskie i bardzo szerokie. Wykształcony w wiekach XVIII i XIX schemat zabudowy zachował się do naszych czasów. Składa się na niego:

- dom frontowy mieszkalny, parterowy,
- zabudowania gospodarcze na tyłach działki
- mury lub ploty ogrodzeniowe
- wjazd na działkę - pierwotnie zapewne zarówno od frontu jak i od drogi zagumiennej

Dom frontowy ustawiony jest prawie zawsze kalenicowo w linii zabudowy.

Zabudowa gospodarcza jest praktycznie wolnostojąca, usytuowana wzdłuż działek własnościowych, po granicy z sąsiadem. Występują też nieliczne przykłady ustawienia poprzecznego. Jest to zabudowa o bardzo niskim standardzie.

BUDYNKI TYPOWE I UNIKATOWE

W okresie od XVI do XVIII wieku przeważała zabudowa parterowa, drewniana i murowana (nieliczna). W sylwecie osady czytelne były wszystkie dominanty przestrzenne.

Wiek XX do sylwety miasta wprowadził neogotycki kościół i nowy neogotycki pałac. Zagęściła się zabudowa, w pierzejach ulic. Wówczas też ukształtował się klimat zespołu dworskiego z zapleczem w postaci czworaków.

Szata architektoniczna budynków jest umiarkowana i nie posiada wybitnych wartości architektonicznych. Domy drewniane położone są na terenie całej osady. Brak jest domów jednotraktowych.

Po drugiej wojnie światowej ustaliły się w zabudowie Jabłonia budynki typowe dla całego kraju: piętrowe domki jednorodzinne. Nie nawiązują one do tradycyjnych form budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego i nie podnoszą walorów architektonicznych osady.

Dominanty przestrzenne pojawiły się wraz z lokacją osady. Ich ilość ustaliła się ostatecznie w I poł. XX wieku. Należą do nich: zespół dworski, zespół kościoła parafialnego, zespoły zabudowy folwarcznej, mieszkalnej oraz zespół szkoły podstawowej.

BUDYNKI UNIKATOWE

1. Zespół kościoła parafialnego
2. Zespół pałacowy

OBIEKTY ZABYTKOWE

(patrz rozdział wytyczne konserwatorskie)

OBIEKTY DYSARMONIZUJĄCE

1. Zespół szkoły rolniczej

NIEMATERIALNE

- tradycja centrum osady .
- Miejsca Pamięci Narodowej w osadzie i przy kościołach

WYKAZ ELEMENTÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ

- Zasada kompozycyjna
- Przebieg i kształt ulic i placów
- Istniejące linie zabudowy
- Historyczne szerokości działek

- Historyczna zasada zagospodarowania działek
- Dominanty o oddziaływaniu pozytywnym
- Historyczne gabaryty zabudowy
- Zabudowa o wartościach kulturowych (szczegółowe dane w rozdziale „Wytyczne konserwatorskie”)

WNIOSKI

	ZACHOWAĆ	PREFERENCJE	PRZEKSZTAŁCIĆ
FUNKCJE	różnorodność	mieszkalna, usługowo-handlowa	wg preferencji
przeznaczenie	różnorodność	reprezentacyjne, kultura, administracja, turystyka, hotele	wg preferencji
właściciele	różnorodność	prywatna własność	
DROGI	przebieg i wloty		uczytelnić przestrzenie placów
ilość	istniejące	ciągi historyczne	
parametry	zmienna szerokość	utrzymać w istniejących liniach rozgraniczających	
nawierzchnie	różnorodność	różnorodność	opracować indywidualnie dla ulic i placów
ZABUDOWA	różnorodność	jedna kondygnacja dominanty przestrzenne TYLKO na osiach kompozycyjnych kształtowanie nowej architektury TYLKO zgodnie z lokalną tradycją	usunąć pawilony handlowe przekształcić zespół budynków szkoły rolniczej
podział terenu	historyczny układ działek wraz z jego różnorodnością	szerokość w typie miejskim, zbliżona do działek z okresu lokacji	
linie zabudowy	historyczne wszystkich ulic	historyczne	
modele zabudowy	różnorodność	historyczne	
intensywność	istniejąca	istniejąca	
INFRASTRUKTURA		podziemna	skablować napowietrzne linie energetyczne
ZIELEŃ	istniejące zespoły zieleni	komponowana: park oraz ogrody przydomowe	
DETALE		rozwiązania indywidualne	wszystkie reklamy
INNE	obiekty zabytkowe wg wykazu, strefa ścisłego nadzoru archeologicznego		

KOLIZJE

Wprowadzenie dużych kubatur do centrum osady. Niewłaściwe podziały terenu, ich zbytnie rozdrobnienie lub powiększenie.

2.7. Gmina Jabłoń – obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków

GEŚ

Kościół rzym.-kat. p.w. św. Jozafata, mur., 1912-1913

Grodzisko wczesnośredniowieczne położone w pobliżu lasu zwanego „Horodek”

JABŁOŃ

Zespół kościelny:

- 1) kościół paraf., rzym.-kat. p.w. św. Tomasza z Villanowy, mur., 1907-1909
- 2) plebania, mur., 1936

Cmentarz rzymskokatolicki, założony w 1919

Cmentarz greckokatolicki, założony ok. 1840

Zespół pałacowo-parkowy:

- 1) pałac, mur., 1904-1905
- 2) oficyna, mur., XIX
- 3) kaplica, mur., 1904-1905
- 4) oranżeria, mur., 1904-1905
- 5) pasaż, mur., 1904-1905
- 6) brama wjazdowa, mur., 1904-1905
- 7) domek odźwiernego, mur., 1904-1905
- 8) bażanciarnia ob. leśniczówka, mur., pocz. XX
- 9) kapliczka z figurą Matki Boskiej, pocz. XX

Zespół osady folwarcznej:

- 1) urząd gminy ob. urząd poczty, mur., ok. 1914
- 2) rządówka ob. dom mieszkalny, mur., ok. 1905
- 3) ośmiorak, mur., ok. 1913
- 4) sześciorak I, mur., 1914
- 5) sześciorak II, mur., ok. 1910
- 6) czworak I, mur., ok. 1910
- 7) czworak II, mur., ok. 1910
- 8) czworak III, mur., ok. 1910
- 9) czworak IV, mur., ok. 1910
- 10) dwojak, mur., ok. 1910

Zespół folwarczny:

- 1) spichlerz, mur., ok. 1913
- 2) kuźnia, mur., 1914

- 3) obora I, mur., 1913
- 4) obora II, mur., 1913
- 5) stodoła, mur., ok. 1913

KOLANO

Założenie pałacowo-parkowe obejmujące:

- 1) pałac, mur., ok. 1850
- 2) park krajobrazowy, 2 poł. XIX
- 3) kościół
- 4) dzwonnica, drewn., ok. 1930

PASZENKI

Dawna cerkiew unicka, ob. kościół rzym.-kat, paraf. p.w. św. Trójcy, drewn., 1717, 1890

2.7.1. Pozostałe obiekty i zespoły zabytkowe

DAWIDY

Kapliczka kubaturowa, murowana, pocz. XX

GEŚ

Plebania przy kościele paraf., drewn., 1907

Kapliczka, mur., 1905

Cmentarz rzymskokatolicki, założony w 1906 r.

JABŁOŃ

Spichlerz w zespole kościelnym, drewn., ok. 1925

Kapliczka przydrożna, mur., 1929

KUDRY

Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XX

PASZENKI

Cmentarz rzymskokatolicki, założony na pocz. XX

2.7.2. Budownictwo ludowe

DAWIDY

Dom nr 53, drewn., pocz. XX
Dom nr 56, drewn., k. XIX
Dom nr 60, drewn., pocz. XX
Dom nr 67, drewn., pocz. XX
Dom nr 72, drewn., pocz. XX
Dom nr 73, drewn., pocz. XX
Dom nr 74, drewn., pocz. XX
Dom nr 81, drewn., pocz. XX
Dom nr 92, drewn., pocz. XX
Dom nr 96, drewn., pocz. XX
Dom nr 115, drewn., ok. 1912
Dom nr 117, drewn., ok. 1920

GĘŚ

Dom nr 50, drewn., 1919
Dom nr 58, drewn., 1923
Stodoła nr 58, drewn., k. XIX
Obora nr 58, drewn., k. XIX
Dom nr 97, drewn., ok. 1920
Dom nr 98, drewn., ok. 1919
Dom nr 99, drewn., 1919
Obora ze stodołą nr 105, drewn., k. XIX
Dom nr 107, drewn., 1917
Obora nr 107, drewn., ok. 1917

JABŁOŃ

Dom nr 46, drewn., pocz. XX
Dom nr 50, drewn., pocz. XX
Dom nr 68, drewn., pocz. XX
Dom nr 73, drewn., pocz. XX
Dom nr 78, drewn., pocz. XX

Dom nr 80, drewn., pocz. XX
Dom nr 88, drewn., pocz. XX
Dom nr 105, drewn., pocz. XX
Stodoła nr 105, drewn., pocz. XX
Dom nr 109, drewn., 1920
Dom nr 123, drewn., pocz. XX

KUDRY

Dom nr 3, drewn., k. XIX
Obora nr 3, drewn., pocz. XX
Dom nr 10, drewn., pocz. XX

PASZENKI

Dom nr 51, drewn., pocz. XX
Dom nr 53, drewn., pocz. XX
Dom nr 61, drewn., pocz. XX
Dom nr 62, drewn., 1920
Dom nr 89, drewn., 1918
Dom nr 97, drewn., pocz. XX

2.7.3. Wykaz stanowisk archeologicznych azp leżących na terenie gminy jabłoń

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
68-86	22	Wantopol	śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: kultura przeworska(?) osada: okres nowożytny
68-86	23	Wantopol	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	24	Wantopol	wały: nieokreślona
68-85	4	Gęś	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI w.) śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XIII w.)
68-85	5	Gęś	śląd osadnictwa: późne średniow. (XIV-XV w.) osada: okres nowożytny
68-85	6	Gęś	śląd osadnictwa: starożytność-wczesne średniow. śląd osadnictwa: wczesne średniow. (XI-XIII w.) śląd osadnictwa: późne średniowiecze

68-85	7	Gęś	śląd osadnictwa: ep. żelaza śląd osadnictwa: wczesne średniow. (X-XII w.) śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-85	8	Gęś	śląd osadnictwa: późne średniow. (XIII-XIV w.) śląd osadnictwa: nieokreślona
68-85	11	Gęś	śląd osadnictwa: starożytność
68-85	22	Gęś	śląd osadnictwa: nieokreślona
68-85	23	Gęś	śląd osadnictwa: wczesne średniow. (XI-XII w.)
68-85	29	Gęś	śląd osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-86	1	Jabłoń	śląd osadnictwa: neolit
67-86	2	Jabłoń	kurhan: ok. nowożytny (XVIII-XIX w.)
67-86	21	Jabłoń	śląd osadnictwa: neolit śląd osadnictwa: epoka żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	22	Jabłoń	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	23	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: starożytność
67-86	24	Jabłoń	ślady osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: starożytność – wcz. średniowiecze śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-86	25	Jabłoń	śląd osadnictwa: paleolit schyłkowy
67-86	26	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	27	Jabłoń	ślady osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza osada: wczesne średniowiecze
67-86	28	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: starożytność
67-86	29	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: neolit śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	30	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	31	Jabłoń	śląd osadnictwa: neolit
67-86	32	Jabłoń	osada: nieokreślona
67-86	33	Jabłoń	śląd osadnictwa: epoka żelaza śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-86	34	Jabłoń	śląd osadnictwa: epoka kamienia

			śląd osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIIIw.)
67-86	35	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIIIw.) śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	36	Jabłoń	śląd osadnictwa: mezolit śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: nieokreślona
67-86	38	Jabłoń	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	39	Jabłoń	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
67-86	40	Jabłoń-Wantopol	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-86	41	Jabłoń	śląd osadnictwa: starożytność – wcz. średniowiecze
67-86	42	Jabłoń	śląd osadnictwa: okres nowożytny
67-86	43	Jabłoń	śląd osadnictwa: starożytność
67-86	44	Jabłoń	śląd osadnictwa: późne średniowiecze śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	18	Jabłoń	śląd osadnictwa: późne średniow. - ok. nowożytny
68-86	19	Jabłoń	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	20	Jabłoń	śląd osadnictwa: średniowiecze
68-86	21	Jabłoń	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	35	Kalinka	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	36	Kalinka	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	30	Kalinka	śląd osadnictwa: starożytność
68-86	31	Kalinka	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	25	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	26	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	27	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	28	Kolano	osada: okres nowożytny
68-86	29	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	32	Kolano	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza
68-86	33	Kolano	śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-86	34	Kolano	śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-85	12	Kolano	śląd osadnictwa: młodszy okres przedrzymski
68-85	10	Kolano	śląd osadnictwa: ep. kamienia – wcz. ep. brązu
68-86	55	Kolano	śląd osadnictwa: epoka kamienia śląd osadnictwa: późne średniowiecze
68-86	1	Kolano-Kolonia	śląd osadnictwa: ep. kamienia – ep. żelaza

68-86	2	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność osada: późne średniow. - ok. nowożytny
68-86	3	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	4	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIII w.)
68-86	5	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: okres nowożytny
68-86	6	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: okres nowożytny
68-86	7	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	8	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	9	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	10	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	11	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	12	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: kultura pomorska
68-86	13	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	14	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	15	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	16	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	17	Kolano-Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
67-86	46	Kudry	ślad osadnictwa: neolit
67-86	47	Kudry	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze (XII w.) ślad osadnictwa: okres nowożytny
67-86	48	Kudry	osada: nieokreślona
67-86	49	Kudry	ślad osadnictwa: kultura łużycka
67-86	50	Kudry	ślad osadnictwa: późne średniowiecze ślad osadnictwa: okres nowożytny
67-86	51	Kudry	ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: okres nowożytny
67-86	52	Kudry	cmentarzysko: nieokreślona
67-86	19	Paszenki	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	20	Paszenki	ślady osadnictwa: średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-86	45	Paszenki	ślady osadnictwa: okres nowożytny
68-86	37	Puchowa Góra	osada: kultura łużycka osada: wczesne średniowiecze
68-86	38	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: kultura łużycka
68-86	39	Puchowa Góra	osada: kultura łużycka
68-86	40	Puchowa Góra	osada: kultura łużycka ślad osadnictwa: starożytność
68-86	41	Puchowa Góra	osada: kultura łużycka ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
68-86	42	Puchowa Góra	osada: kultura łużycka

68-86	43	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	44	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	45	Puchowa Góra	osada(?): starożytność
68-86	46	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
68-86	47	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: średniowiecze
68-86	48	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	49	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	50	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	51	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: średniowiecze
68-86	52	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: neolit
68-86	53	Puchowa Góra	osada: starożytność
68-86	54	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: neolit
68-86	55	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: starożytność
68-86	56	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: epoka brązu
68-86	57	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: kultura przeworska(?)
68-86	58	Puchowa Góra	osada: starożytność ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
68-86	31	Puchowa Góra	ślad osadnictwa: epoka brązu
67-85	15	Dawidy	osada: późny neolit
67-85	16	Dawidy	osada: wczesny brąz (?)
67-85	17	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	18	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	19	Dawidy	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	20	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	21	Dawidy	osada: późny neolit
67-85	22	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	23	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	24	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	38	Gęś	osada(?): wczesny brąz
67-85	39	Gęś	osada: nieokreślona
67-85	40	Gęś	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	41	Gęś	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	42	Gęś	osada (?): nieokreślona
67-85	43	Łubno	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	44	Łubno	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	45	Łubno	ślad osadnictwa: nieokreślona
67-85	46	Łubno	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	47	Łubno	osada: wczesny brąz
67-85	48	Gęś	ślad osadnictwa: nieokreślona

67-85	49	Łubno	osada(?): wczesny brąz osada(?): kultura łużycka
67-85	50	Gęś	osada: wczesny brąz
67-85	51	Za Ługiem	osada(?): nieokreślona
67-85	57	Dawidy	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	58	Dawidy	osada: wczesny brąz
67-85	70	Łubno	ślad osadnictwa: wczesny brąz
67-85	71	Łubno	osada: wczesny brąz
67-85	72	Łubno	osada(?): neolit (KPL) osada: wczesny brąz ślad osadnictwa: średniowiecze
67-85	73	Gęś	osada: wczesny brąz

2.8. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego

2.8.1. Archeologia

Zachowały się stanowiska archeologiczne nieekspozowane i ekspozowane (grodzisko) w terenie. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych uwzględnia załącznik nr 2 do rozdziału VIII -obszary objęte ochroną konserwatorską.

Na terenach określonych w/w załącznikiem wszystkie prowadzone na terenie gminy prace ziemne muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Grodzisko w Gęsi wpisane jest do rejestru zabytków. Na obszarze tym każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ.

2.8.2. Ruralistyka

Ochroną objęte zostały wsie o zachowanym układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych. Do nich należą: zewnętrzny układ drożny, układ przestrzenny, zabudowa kulturowa, działki siedliskowe i ich rozplanowanie, obiekty architektury monumentalnej, cmentarze zabytkowe, krzyże i kapliczki przydrożne, wiatraki i inne zabytki techniki, skomponowane układy zieleni. Dla Jabłonia należy opracować szczegółowy plan zagospodarowania terenu zmierzający do rewaloryzacji całego układu urbanistycznego, integracji przestrzennej zabytkowych i współczesnych elementów założenia.

W rozdziale „środowisko kulturowe” zawarte zostały zalecenia konserwatorskie dla każdej gminnej wsi. Natomiast sam Jabłoń objęty jest ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej, a działalność inwestycyjna nadzorowana musi być przez

Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Rygory konserwatorskie określone zostały przy opisie stref ochrony konserwatorskiej. Na obszarach tych każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ, zmierzając do scalania przestrzennego i funkcjonalnego, zachowania zespołu i jego strukturalnych elementów dla przyszłych pokoleń.

2.8.3. Zespoły pałacowo-parkowe

Ochroną objęte zostały zespoły dworsko-parkowe w Kolanie i Jabłoni. Są to obiekty wpisane do rejestru zabytków i podlegają szczególnej ochronie prawnej. Zakres ochrony obejmuje - granice, budowle, rozplanowanie wewnętrzne, zieleń, małą architekturę, tereny dawnych sadów, warzywników, bramy, zabudowę folwarczną i gospodarczą, osie widokowe i najbliższe ich otoczenie. Na obszarach tych każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ.

2.8.4. Zespoły i obiekty sakralne

Kościół, kaplice, kapliczki, krzyże przydrożne, cmentarze wszystkich wyznań (czynne i zamknięte) stanowią, w gminie Jabłoń, główne dominanty przestrzenne. Wszystkie działania w obrębie oraz najbliższym sąsiedztwie tych obiektów muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zgodnie z „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Wszystkie kościoły wpisane są do rejestru zabytków. Na obszarach objętych wpisem każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ.

Na większą, niż dotychczas, uwagę zasługują cmentarze grzebalne i wojenne.

2.8.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.

Należą do nich wiatraki, kuźnie, spichlerze, magazyny. Winne być zachowane i chronione jak pozostałe obiekty zabytkowe, tym bardziej, że zachowało się tylko kilka ludowych spichlerzy i studni z żurawiami.

2.8.6. Obiekty architektury i budownictwa.

Zabudowa drewniana mieszkalna i gospodarcza, stanowiła i stanowi o charakterze wsi podlaskiej czy też lubelskiej. Pomimo, że nie posiada własnych, lokalnych odmian - winna być zachowana i stanowić inspirację dla architektów tworzących współczesne oblicze wsi polskiej. Szczegółowe uwagi w tym zakresie określone zostały w rozdziale „Środowisko kulturowe”.

2.9. Obszary objęte ochroną środowiska kulturowego.

W ramach wartości zabytkowych i kulturowych gm. Jabłoń najwyższą rangę posiada zespół osadniczy Jabłoń - pałac z parkiem, zespół kościelny - dominujący nad okolicą przez swe położenie, rozplanowanie i wielkość. W bezpośrednim sąsiedztwie tego założenia rozwinęła się charakterystyczna zabudowa folwarczna i wiejska. Niekontrolowane działania inwestycyjne, nowa, rozproszona zabudowa pozbawiona cech regionalnych zmienia oblicze dotychczasowego układu. Stan ten jest niebezpieczny, narusza dotychczasową równowagę między starą zabudową a nowym budownictwem.

Powiązanie dworu z wsią, charakterystyczne dla Jabłonia, odnajdujemy także w Kolanie. Architektura obiektów monumentalnych posiada bardzo wysokie walory artystyczne. Pałac w Jabłoni, kościoły w Gęsi i Jabłoni stanowią wzorcowe przykłady neogotyku POLSKIEGO.

Ogólne wytyczne do ochrony wartości gminy Jabłoń.

Jabłoń i jego najbliższe otoczenie ze względu na architekturę i położenie, stanowi element zagospodarowania przestrzennego wyróżniający się wysokimi walorami urbanistycznymi, stanowi jeden z najciekawszych układów osadniczych lubelszczyzny. Budownictwo wiejskie o zachowanych tradycjach regionalnych, stanowi wypełnienie wszystkich gminnych wsi. Zasób ten powinien podlegać działaniom zmierzającym do jego ochrony, dla dobra całego lubelskiego regionu. Działalność zachowawcza winna dążyć do utrwalenia istniejących wartości przez ich zabezpieczanie w dwóch aspektach:

- 1) w skali urbanistycznej jako całości i integralnej części krajobrazu,
- 2) w skali poszczególnych obiektów, w ramach istniejących zespołów.

1) Ochrona wartości w skali urbanistycznej.

a) Jabłoń.

O wartości krajobrazowo-kulturowej Jabłonia jako zespołu decyduje zachowany do dziś, mimo dużego stopnia dewastacji, czytelny układ kompozycyjny oraz zabudowa. Zwartość zespołu mimo otaczającej go zabudowy typu rozproszonego jest jeszcze dostatecznie czytelna i niezależnie do przerastania tkanki regionalnej zabudową bezwartościową i obcą w swoim wyrazie, zachowana została skala i charakter całości. Ochrona tych wartości powinna polegać na:

- dalszym utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej,

- zachowanie regionalnego charakteru budownictwa poprzez objęcie ochroną konserwatorską zwartych grup zabudowy historycznej, utrzymanie charakteru nowo wznoszonych obiektów w kontynuacji miejscowej tradycji
- zachowanie skali zespołu zarówno w stosunku do otaczającego go krajobrazu jak i we wnętrzu układu,
- objęcie ochroną zadrzewionych alei stanowiących powiązanie zespołu z okolicą.

W ramach tego zagadnienia mieści się ochrona panoramy Jabłonia, jak też określonych granicznych wielkości, jego rozwoju terytorialnego. Granicą tego rozwoju powinna stanowić od pn. zespół cmentarzy, od wsch. nowa droga Parczew - Wisznice (zespół pałacowy) od zach. zabudowa wsi. Granicę pd. i zach. należy określić po wnikliwym przeanalizowaniu potrzeb inwestycyjnych na najbliższe 20 lat, pamiętając przy tym, że zbyt duże zgrupowanie budownictwa jednorodzinnego na niezalesionej (otwartej) przestrzeni stanowi sztuczny i obcy element krajobrazu i tradycji lokalizacji wsi podlaskich lub lubelskich. Rzuca owe zgrupowanie, panoramy widokowe, pozostając w sprzeczności z zasadami ochrony krajobrazowej tego obszaru.

Zespoły zabytkowe powinny podlegać pełnej ochronie konserwatorskiej.

2) Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:

Należy uznać za fakt oczywisty, że zachowanie i utrzymanie charakteru całej substancji zabytkowej budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego w procesie przekształcania wsi polskiej, związanego ze zmianą jej podstawowych funkcji, jest trudna do wykonania.

Stąd konieczność:

- wyboru obiektów o najwyższych wartościach zabytkowych, które powinny być oddane pod opiekę konserwatorską i pozostawione w stanie niezmienionym,
- ścisłego przestrzegania rygorów dotyczących skali i charakteru nowo wznoszonych obiektów.

Rygory te zawarte są w rozdziałach dotyczących analizy przestrzennej wsi. Dokładne przeanalizowanie poszczególnych wsi wykazało, że tkanka zabudowy może być w terenie uzupełniona o 30%. Przeprowadzone studia formy architektonicznej zabudowy wsi, pozwoliło na wytypowanie ok. 10 obiektów (formy architektonicznej) których walory mogą stanowić podstawę do określenia nowej zabudowy opartej na wartościach tradycyjnych (skala, forma).

Ochrona całych jednostek osadniczych (wsi) powinna dotyczyć zespołów obiektów powiązanych lokalizacyjnie oraz funkcjonalno-formalnie tworzących w odbiorze wizualnym

określone całości. Ochrona ich powinna polegać na zachowaniu ich wewnętrznej harmonii i zwartości przy przekształceniach poszczególnych elementów.

Dążąc do utrzymania tradycyjnej zwartości tkanki budowlanej wsi i przeciwstawiając tendencjom powstania budownictwa bezstylowego należy:

- w pierwszej kolejności wprowadzić zabudowę w rezerwy terenowe już istniejących zespołów jako uzupełnienie i wymianę substancji budowlanej, dopiero w następnej fazie wykorzystywać obszary wolne, przeznaczone na rozwój wsi,
- wstrzymać narastające lawinowo rozprzestrzenianie się budownictwa rozproszonego,
- przy zagospodarowywaniu terenów wolnych przyjąć taką kolejność tworzenia nowych zespołów, aby utrzymać zwartość przestrzenną z zabudową istniejącą, by nie powstawały oderwane grupy czy jednostki osadnicze.

2.9.1. Strefy ochrony konserwatorskiej.

2.9.1.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar osady wpisany do rejestru zabytków - ustalenia jak w Załączniku Nr 1.

2.9.1.2. Strefa ochrony konserwatorskiej.

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne wsie, posiadające nienaruszony układ kompozycyjny - ustalenia jak w Załączniku Nr 1.

2.9.1.3. Strefa ochrony ekspozycji.

Strefą tą należy objąć widok na Jabłoń od strony pn. pd.-zach. oraz pd.-wsch, zespół kościelny w Gęsi ze wszystkich stron, zespół dworski w Kolanie od strony wsi i alei prowadzącej do Jabłonia - ustalenia jak w Załączniku Nr 1.

2.9.1.4. Strefa ochrony krajobrazu.

Strefa ta obejmuje obszar wokół wsi, pokrywa się ze strefą ochrony ekspozycji oraz strefą ochrony konserwatorskiej - ustalenia jak w Załączniku Nr 1.

2.9.1.5. Strefa ochrony archeologicznej.

Strefa ta obejmuje obszary historycznych wsi oraz na pasy dolin rzecznych - ustalenia jak w Załączniku Nr 1.

3 Uwarunkowania demograficzno - społeczne.

3.1. Ludność.

Ludność gminy Jabłoń wg danych Urzędu Gminy w styczniu 1999 r. liczyła ogółem 4551 osób, zaś w poszczególnych sołectwach przedstawia się następująco:

1. Jabłoń	1271	osób
2. Dawidy	524	osób
3. Paszenki	477	osób
4. Wantopol	120	osób
5. Kudry	106	osób
6. Puchowa Góra	81	osób
7. Kolano	337	osób
8. Kol. Kolano	273	osób
9. Gęś	731	osób
10. Łubno	123	osób
11. Holendernia	42	osób
12. Kalinka	466	osób

W latach minionych liczba ludności Gminy przedstawiała się następująco:

- rok 1998 - 4566 osób
- rok 1997 - 4577 osób
- rok 1996 - 4593 osób
- rok 1995 - 4632 osób
- rok 1994 - 4642 osób

W ciągu pięciu ostatnich lat ludność gminy zmniejszyła się o 91 osób. Urodzenia i zgony ostatnich 3 latach przedstawiają się następująco:

- rok 1998 - urodzenia 56, zgony 77, tj. saldo ujemne: 21 osób
- rok 1997 - urodzenia 63, zgony 67, tj. saldo ujemne: 4 osoby
- rok 1996 - urodzenia 58, zgony 61, tj. saldo ujemne 3 osoby,

Struktura wiekowa ludności przedstawia się następująco:

- wiek 0-2 - 4,6%
- wiek 3-6 - 5,9%
- wiek 7-17 - 16,6%
- wiek 18-64 - 57,00%

- wiek 65 i więcej - 15,90%

Zasadniczym zjawiskiem zmniejszania się ludności gminy jest wzrastające systematycznie saldo ujemne, tj. przewaga ilości zgonów nad urodzeniami, co świadczy o starzejącym się społeczeństwie gminy i braku napływu ludności z zewnątrz.

3.2. Aktywność zawodowa.

Zawodowo czynna ludność gminy Jabłoń przedstawia poniższa tabela:

a) wiek 18 - 64 M/59K: - ogółem - 2.597 osób – 57%

wiek 18 - 64 M - 1187 mężczyzn – 45,70%

wiek 18 - 59 K - 1117 kobiet – 43%

b) wiek 65M / 60K

wiek 65 M i więcej - 91 mężczyzn – 3,5%

wiek 60 K i więcej - 202 kobiet - 7,8%

Aktywnie z terenu gminy 64 osoby wyjeżdżają do miejsc pracy poza gminą, zaś z terenów innych do pracy w gminie przyjeżdża 39 osób.

3.3. Wnioski.

Analiza struktury wiekowej gm Jabłoń w aspekcie wieku produkcyjnego wykazuje że przeważająca część ludności gminy bo 57% jest w wieku produkcyjnym, co należy ocenić jako zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju sektorów produkcyjnych gminy.

3.4. Zatrudnienie.

Z Rocznika statystycznego - woj. białkopodlaskiego 1998 r. zatrudnienie w działach gospodarki narodowej w roku 1997 w gminie przedstawia się następująco:

- rolnictwo (bez rolników indywidualnych) - 42 osoby - tj. 11%
- działalność produkcyjna - 19 osób – 5%
- budownictwo - 2 osoby – 0,5%
- handel - 33 osoby – 8%
- transport - 16 osób – 4%
- pośrednictwo finansowe - 11 osób – 3%
- obsługa nieruchomości - 6 osób – 1,5%
- administracja - 17 osób 4%
- edukacja - 169 osób – 43%

- ochrona zdrowia - 76 osób – 19%
- pozostali - 5 osób – 1,0%
- ogółem 396 osób - 100%

Zaś wg spisu rolnego w 1996 r. na 4593 osób w gminie Jabłoń w indywidualnych gospodarstwach rolnych zamieszkiwało 2714 osób tj. 51,1%.

Na dzień 31.XII.1997 r. zarejestrowano w gminie 169 osób bezrobotnych, w tym 81 kobiet:

- absolwenci szkół ponadpodstawowych - 5 osób,
- zwolnieni z przyczyn zakładu pracy - 9 osób,
- bez prawa do zasiłku - 129 osób,
- pozostający bez pracy powyżej 1 roku - 71 osób,
- w wieku 18 - 44 lat - 153 osób.

Bezrobotni stanowili 7,6% ludności w wieku produkcyjnym.

3.5. Mieszkalnictwo.

Na dzień 31.XII.1997 roku zasoby mieszkaniowe gminy przedstawiają się następująco:

- mieszkań 1256 o pow. 86523 m²
- izb 4438,

Przeciętnie na jedno mieszkanie przypada 3,5 izby. Na 1 mieszkanie przypada 68,9 m² pow. uż., co na 1 osobę w mieszkaniu przypada 20,1 m² p.u. co daje przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania ok. 141,7 m².

Pod budownictwo mieszkaniowe przekazano osobom fizycznym 0,5 ha pod budownictwo jednorodzinne nieuzbrojone W Jabłoni w 3-ch blokach budownictwa wielorodzinnego mieszka 123 osoby

3.6. Usługi.

3.6.1. Administracja.

Funkcję ośrodka administracyjno - usługowego gminy pełni Jabłoń, gdzie znajduje się:

- Urząd Gminy
- 2 Banki Spółdzielcze
- Urząd Pocztowy

3.6.2. Oświata i wychowanie.

Na terenie gminy znajduje się 5 szkół podstawowych, gdzie uczy się 647 uczniów, szkoły te znajdują się w miejscowościach: Jabłoń, Paszenki, Gęś, Kolano, Dawidy, oraz gimnazjum w Jabłoni.

Aktualnie przy Szkole Podstawowej w Jabłoni i Dawidach *wybudowane są* ¹² sale gimnastyczne, *ponadto przy szkole podstawowej w Jabłoni i Gęsi zrealizowano kompleksy boisk sportowych,* ¹³ pozostałe obiekty posiadają *średni* ¹⁴ standard użytkowy i techniczny.

We wszystkich tych szkołach znajdują się oddziały przedszkolne do których uczęszcza 109 dzieci, zatrudnionych jest 5 nauczycieli.

W Jabłoni mieści się Zespół Szkół Rolniczych, gdzie pobiera naukę zawodu 763 uczniów.

3.6.3. Ochrona zdrowia.

Obiekty służby zdrowia na terenie gminy to tylko Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Jabłoni, zatrudniający dwóch lekarzy, jednego dentystę i 6 pielęgniarek. Średnio na 10 tysięcy mieszkańców przypada 4,4 lekarza, 2,2 dentysty, 13,3 pielęgniarek - co daje jedno z lepszych wyników w porównaniu do sąsiednich gmin.

W Jabłoni znajduje się 1 apteka, na którą przypada 4525 mieszkańców - pacjentów, co daje pozytywny obraz co do ilości pacjentów ale nie jest zadowalający jeżeli chodzi o jej dostępność na co dzień w aspekcie odległości.

3.6.4. Opieka społeczna.

Na terenie gminy opieka społeczna prowadzi działalność w formie:

- a) pomocy w formie świadczeń w 1997 r. korzystało 490 osób na łączną sumę 342,4 tys. złotych
- b) w formie stałego pobytu w
 - Domu Pomocy Społecznej w Kalince, gdzie jest ok. 60 pacjentów

3.6.5. Kultura.

Na terenie gminy prowadzą działalność obiekty kultury:

12 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

13 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

14 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- Gminny Ośrodek Kultury w Jabłoniu
- Wiejski Dom *Kultury*¹⁵ w Kolanie.
- *Wiejski Dom Kultury w Paszenkach*¹⁶.
- świetlice Wiejskie w Paszenkach, Dawidach, Kolanie, Gęsi oraz w Jabłoniu.

Biblioteka Gminna w Jabłoniu oraz filie w Gęsi i Kolanie posiadają księgozbiór w ilości 25,7 tys. woluminów, co daje wskaźnik 5681 woluminów na 1000 mieszkańców.

3.6.6. Obiekty sakralne.

Na terenie gminy znajdują się parafie św. Józefa w Gęsi, *należący do dekanatu Komarowskiego*¹⁷ N.M.P. w Kolanie należące do dekanatu parczewskiego, Św. Tomasza Biskupa w Jabłoni, św. Trójcy w Paszenkach należące do dekanatu wisznickiego.

3.6.7. Turystyka i wypoczynek.

Jedną z form wypoczynku na terenie gminy jest wypoczynek na zbiorniku retencyjnym *„Opole”*. Zbiornik ten jest obszarem Natura 2000 tj. OSO „Zbiornik Podedwórze” PLB 060015 o wysokich wartościach ornitologicznych. Sam zbiornik jest obiektem trudno dostępnym z uwagi, że jego teren i przylegające grunty są silnie uwilgotnione i poddane silnej wtórnej sukcesji. Dopuszczalnymi formami rekreacji bądź turystyki kwalifikowanej na zbiorniku retencyjnym „Opole” jest udostępnianie wędkarskie akwenu, realizowanie wycieczek ornitologicznych w celu prowadzenia obserwacji ornitologicznych na obszarze zbiornika.¹⁸ W osadzie Jabłoń przy kanale Wieprz-Krzna znajduje się zbiornik retencyjny, wykorzystywany jako akwen wędkarski, będący pod opieką Koła Wędkarskiego.¹⁹ Oba zbiorniki znajdują się we wschodniej części gminy. Przez północną część gminy przepływa kanał Wieprz - Krzna, kanał parczewski oraz dopływ Zielawy – Muława. W połączeniu z zespołem leśnym znajdującym się w centralnej części gminy tereny te mogą być atrakcyjne dla potrzeb turystyki pieszej i zmotoryzowanej. Na terenie leśnictwa Jabłoń przy drodze wojewódzkiej nr 815 znajduje się parking leśny, wyposażony w wiatę, stoły z ławami i sanitariaty.²⁰ Aktualnie na terenie gminy nie ma urządzeń turystycznych, brak bazy noclegowej (hotele, zajazdów itp.)

15 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

16 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

17 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

18 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

19 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

20 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

3.6.8. Sport.

W Jabłoniu wybudowany został stadion sportowy, *ponadto zrealizowano dwa kompleksy Boisk ORLIK 2012 w Gęsi i ORLIK w Jabłoniu*²¹ Szkoła Rolnicza, Podstawowa i Gimnazjum oraz Szkoła Podstawowa w Dawidach posiadają salę gimnastyczną. Pozostałe szkoły podstawowe posiadają zorganizowane boiska szkolne.

3.6.9. Usługi handel.

Prawidłową ocenę poziomu zaspokajanych potrzeb bytowych ludności w zakresie handlu utrudnia brak aktualnych danych statystycznych w tym zakresie.

Na podstawie danych orientacyjnych uzyskanych z Urzędu Gminy w Jabłoniu ustalono, że na terenie gminy działa 11 punktów sprzedaży detalicznej, z czego 5 działa na terenie osady Jabłoń.

Poziom zaspokajania potrzeb ludności gminy w usługi handlu na skutek dynamicznego wzrostu w ostatnich latach należy uznać za dostateczny pod względem ilościowym. Zastrzeżenia można mieć co do wartości technicznej obiektów handlowych i standardu wyposażenia tych obiektów.

3.6.10. Gastronomia.

Na terenie gminy Jabłoń działalność gastronomiczną prowadzi zajazd „U Gomółki” *przy drodze wojewódzkiej 815 w miejscowości Gęś*.²²

3.6.11. Usługi inne.

- Remizy OSP znajdują się w następujących miejscowościach: Jabłoń, Dawidy, Gęś, Kolano, Paszenki, Łubno.
- Urząd Pocztowy w Jabłoniu.

4. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej.

4.1. Gospodarka wodno - ściekowa

4.1.1. Zaopatrzenie w wodę.

Gmina Jabłoń jest całkowicie zwodociągowana.

21 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

22 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

4.2. Usuwanie nieczystości stałych.

*Składowisko odpadów w Jabłoniu jest nieczynne, zostało zamknięte decyzją Starosty Parczewskiego w 2005 r.*²³

4.3. Elektroenergetyka.

Dostawa energii następuje z krajowego systemu energetycznego poprzez GPZ w Parczewie, a stamtąd siecią napowietrzną do transformatora w Jabłoniu.

4.4. Telekomunikacja.

Łączność na terenie gminy oparta jest na centralach automatycznych *oraz bazach telefonii komórkowej.*²⁴

4.5. Gazyfikacja.

Na terenie gminy nie występuje sieć gazowa. Przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia ($D_n=200$ mm - $P_n=6,3$ MPa relacji Radzyń Podlaski - Parczew), co w perspektywie umożliwiłoby zaopatrzenie gm Jabłoń w gaz po wybudowaniu stacji redukcyjnej i rozdzielczej sieci gazowej średniego ciśnienia.

4.6. Energetyka ciepła.

Obiekty mieszkalne i usługowe na terenie gminy posiadają lokalne, własne urządzenia grzewcze o różnorodnych źródłach zasilania (paliwa stałe, płynne, elektryczne). W okresie perspektywicznym nie przewiduje się tworzenia na terenie gminy nowych systemów ciepłowniczych. Istotną zmianą może być zgazyfikowanie terenów gminy i możliwość zastąpienia niskosprawnych zanieczyszczających środowisko kotłowni nowoczesnymi ekologicznymi kotłowniami gazowymi.

5. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa.

5.1. Rolnictwo.

Gmina Jabłoń posiada korzystne warunki glebowe i klimatyczne dla rozwoju rolnictwa. Na terenie gminy występują gleby średniej jakości łatwe do uprawy mechanicznej. Są to najczęściej gleby bielcowe wytworzone z pyłów gliniastych. Niewielki stopień stanowią gleby pochodzenia torfowego i bagienne, leżące najczęściej w

23 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

24 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

dolinach kanału Wieprz - Krzna.

Grunty orne na tych na tych glebach posiadają przeważnie dobry stopień kultury rolnej i dobrą strukturę. Dominują grunty kl IVa i IVb zajmując 3476 ha co stanowi 61,4% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Na terenie gminy tereny szczególnie chronione kl. I - II wynoszą 1338 ha tj. 23,8%. Grunty chronione występują głównie we wsiach Gęs, Jabłoń, Wantopol, Dawidy, Łubno. Dobre warunki glebowo przyrodnicze pozwalają na intensyfikację produkcji rolniczej.

Duży obszar gruntów ornych posiada dobre stosunki wodne. Przez obszar gminy przepływa rzeka Muława, stanowiąca główną sieć wodną oraz Kanał Wieprz - Krzna, który wraz z siecią rowów melioracyjnych zapewniają właściwe nawodnienie gruntów. Powierzchnia nawodnionych użytków rolnych i gruntów leśnych w gminie Jabłoń wynosi 787 ha. *Lasy zarządzane przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski skupione są w dwóch głównych kompleksach „Smuga i Bażantarnia”, na terenie gminy istnieje wiele mniejszych kompleksów leśnych niepaństwowych m.in. „Horodek”.*²⁵

Powierzchnia gruntów zdewastowanych wymagających rekultywacji wynosi 9,7 ha. Ogólna powierzchnia gminy Jabłoń wynosi 11098 ha. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 8736 ha tj 78,7% pow. ogólnej (w woj. lubelskim 77,4%). Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem ha	Udział %	
		pow. ogólnej	użytków rolnych
Grunty orne	5657	51,0	64,8
Łąki	2621	23,6	30,0
Sady	161	1,5	1,8
Pastwiska	297	2,7	3,4
Razem użytki rolne	8736	78,8	100,0
Lasy	1458	13,1	16,7
Pozostałe	904	8,1	10,3
Pow. ogółem		100,0	-

Strukturę własności użytków rolnych na dzień 01.01.1999 r. gminy Jabłoń przedstawia tabela:

²⁵ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Lp.	Wyszczególnienie własności	Pow. ogólna w ha	% udział w pow. całkow.	Użytki rolne w ha					Użytki leśne grunty zadrzewione i zakrzewione	Pozostałe
				Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Razem		
1.	Grunty osób fizycznych	9219	83,1	5387	152	2288	221	8038	854	327
2.	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	500	4,5	164	1	226	72	463	8	29
3.	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	531	5,3	3	-	-	3	6	584	1
4.	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	435	3,9	39	4	48	3	94	1	340
5.	Grunty tworzące zasób gruntów komunalnych	195	1,8	5	-	-	4	9	1	185
6.	Pozostałe	158	1,4	59	4	59	4	126	10	22

Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wynosi 11,35 ha (w woj. lubelskim 6,1 ha; w Polsce 7,0 ha). Daje to korzystną strukturę wielkości gospodarstw na tle woj. lubelskiego.

Strukturę wielkości indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie gminy Jabłoń w 1996 r. przedstawia tabela

	Wielkość gospodarstw						
	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha	pow. 20 ha	OGÓŁEM:
Ilość gospodarstw	22	93	202	196	81	75	669
Powierzchnia użytków rolnych	30	312	1541	2416	1378	1918	7595

W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe.

Produkcja rolnicza gminy Jabłoń w indywidualnych gospodarstwach w 1997 r. wynosiła:

- Pszenica - 3178 t
- Żyto - 826 t
- Jęczmień - 1445 t
- Owies - 847 t

- Pszenżyto - 1219 t
- Ziemniaki - 9063 t

Plony w 1997 r. w dt/ha

- Pszenica 30,6
- Żyto 29,5
- Jęczmień 29,2
- Owies 28,7
- Pszenżyto 29,9
- Ziemniaki 171

Zbiory warzyw gruntowych i owoców w indywidualnych gospodarstwach w 1997 r. w tonach:

- Kapusta - 387
- Cebula -261
- Marchew - 299
- Ogórki -381
- Pomidory - 70
- Owoce z drzew - 321
- Owoce z plantacji jagodowych - 53

Plony w 1997 w dt/ha

- Kapusta - 258
- Kalafior - 118
- Cebula - 145
- Marchew - 230
- Buraki ćwikłowe - 220
- Ogórki - 135

Plony polowych upraw pastewnych na paszę w gospodarstwie indywidualnym w dt/ha

- Okopowe pastewne - 451,0
- Motylkowe drobnonasienne i trawy 250

Plony z łąk trwałych 58,7 w tym:

- I pokos - 32,3
- II pokos - 21,0
- III pokos - 5,4

W hodowli bydła rozwijane są 2 kierunki specjalizacji: mleczny i mięsno - mleczny. Powierzchnia i wykorzystanie budynków inwentarskich oraz szklarni i tuneli foliowych w gospodarstwach rolnych.

Lp.	Budynki	Powierzchnia ogółem m ²	Pow. wykorzystana na działalność rolniczą m ²	Stopień wykorzystania w %
1.	Obory	38448	30189	78,5
2.	Stajnie	20	20	100,0
3.	Chlewnie	18412	16806	91,3
4.	Kurniki	2411	2307	95,7
5.	Stodoły	98655	96005	97,3
6.	Szklarnie	414	64	15,5
7.	Tunele, folie	897	897	100,0

Liczba gospodarstw posiadających techniczne środki produkcji

Lp.	Środek produkcji	Liczba gospodarstw		Liczba środków produkcji w szt.
		Ogółem	Indywidualne	
1	Ciągniki	519	508	709
2	Samochody osobowe	398	374	434
3	Sam. cięż.-osob. i ciężar. do 2 t	30	26	34
4	Ciężarowe pow. 2 t	23	21	25
5	Przyczepy	254	250	399
6	Kombajny zbożowe	86	82	96
7	Kombajny ziemniaczane	154	151	156
8	Siloso - kombajny	5	3	5
9	Rozsiewacze nawozów	311	308	320
10	Rozrzutniki obornika	407	405	424
11	Kosiarki ciągnikowe	327	323	339
12	Ładowacze chwytakowe	96	94	99
13	Kopaczki do ziemniaków	112	111	112
14	Sadzarki do ziemniaków	282	279	283
15	Przyczepy zbierające	133	132	133
16	Prasy zbierające	132	129	137
17	Opryskiwacze ciągnikowe	288	284	293
18	Dojarki bańkowe	132	131	134
19	Dojarki rurociągowe	3	3	3
20	Schładzarki do mleka	44	44	45
21	Sortowniki	5	49	51
22	Linie technologiczne	1	1	1
23	Agregaty uprawowe	17	17	17

Średnio w gminie Jabłoń przypada 8.1 ciągnika na 100 ha użytków rolnych.

5.2. Ludność związana z rolnictwem.

Ludność rolnicza w gminie Jabłoń stanowiła w 1996 r. 63,4% ogólnej ludności. Średnio w gminie przypada 33,3 osoby ludności rolniczej na 100 ha użytków rolnych (średnio w województwie lubelskim 49,8).

Rolnicy z wykształceniem rolniczym wyższym i średnim stanowią 14,5% (w woj. lubelskim 13,4% w Polsce 21,4%).

Ludność zamieszkała w gospodarstwach rolnych z wykształceniem wyższym i średnim w tym rolniczym stanowi 27% (w woj. lubelskim 50,66, w kraju 55,1%).

5.3. Obsługa rolnictwa na terenie gminy.

- przychodnia dla zwierząt s.c. w Jabłoni.

Na terenie gminy działalność rolniczą prowadzą:

- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Jabłoni,
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Gęsi.²⁶

6. Uwarunkowania rozwoju komunikacji.

6.1. Komunikacja drogowa.

W istniejącym układzie komunikacji drogowej gminy funkcjonuje następująca hierarchia dróg:

a) drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 815.

b) drogi powiatowe:

Lp.	Nazwa drogi	Nr drogi	Długość w km	
			ogółem	twarde
1	Hanna-Mosty-Jabłoń-Rudno	02527	11,485	11,485
2	od dr.817-Radcze-Gęś	02529	1,190	1,190
3	Dawidy-Gęś-Kolano-Kalinka	02530	15,964	15,964
4	Kostry-Czeberaki-Gęś	02531	2,434	2,434
5	od dr.815-Paszenki-Kolano-Zaniówka	02548	12,269	12,269
6	od dr.815-Łubno do dr 02530	02549	5,706	2,418
7	Polubicze Wiejskie-Jabłoń	02550	3,819	2,867
8	Jabłoń-Gęś	02572	5,241	5,241

26 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

RAZEM	58,108	53,868
-------	--------	--------

c) drogi gminne: łączące pozostałe miejscowości na terenie gminy i gmin przyległych, ogółem 58 km, w tym o twardej nawierzchni 18 km, gruntowych 40 km.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JABŁOŃ

CZĘŚĆ „B” TEKST STUDIUM

Tekst jednolity

Uwzględniający treść Studium przyjętego Uchwałą Nr XXXI/150/01 Rady Gminy w Jabłoni z dnia 30 sierpnia 2001 r.

- ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XII/70/12
Rady Gminy Jabłoń
z dnia 16 lutego 2012 r.

Spis treści

ROZDZIAŁ I.....	5
1. Uwarunkowania rozwoju gminy.....	5
2. Cele rozwoju.....	6
ROZDZIAŁ II.....	9
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY.....	9
1. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.....	9
2. Problemy ekologiczne i przyrodnicze:.....	11
3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego.....	12
3.1. Stanowiska archeologiczne.....	12
3.2. Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych.....	12
3.3. Zespoły pałacowe - parkowe.....	13
3.4. Obiekty sakralne.....	13
3.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.....	14
3.6. Obiekty architektury i budownictwa.....	14
3.7. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	15
4. Problemy środowiska kulturowego.....	16
5. Funkcje gminy.....	16
6. Hierarchia sieci osadniczej gminy.....	17
7. Wariant rozwoju ludności.....	17
8. Problemy społeczno – demograficzne.....	17
9. Struktura funkcjonalno - przestrzenna.....	18
9.1. Na „Rysunku Studium” wydzielono strefy - obszary w ujęciu inwestycyjnym i biotechnicznym.....	18
9.1.1. STREFY FUNKCJONALNE.....	18
9.1.2. STREFY REALIZACJI INWESTYCJI.....	26
9.1.3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI.....	27
9.1.4. STREFY PRZEKSZTAŁCEŃ.....	29
9.1.5. TERENY GOSPODARKI WODNEJ, ŚCIEKOWEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	30

9.1.6. CIĄGI TURYSTYCZNO – KRAJOZNAWCZE.....	36
9.1.7. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO.....	37
9.1.8. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.....	43
9.2. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA.....	47
10. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ROZWOJU GMINY NA TLE POWIĄZAŃ Z REGIONEM.....	47
ROZDZIAŁ III.....	52
KIERUNKI I STRATEGIA ROZWOJU GMINY, ZADANIA, OGRANICZENIA I KONFLIKTY	52
1. Działalność ekonomiczno-gospodarcza:.....	52
3. Polityka społeczna.	53
4. Edukacja.....	53
5. Kultura.	53
6. Turystyka.....	54
7. Sport.....	54
8. Przemysł, rolnictwo i infrastruktura techniczna.....	55
9. Ochrona środowiska.....	56
10. Drogi i komunikacja.....	56
11. Zagospodarowanie przestrzenne.....	56
ROZDZIAŁ IV.....	58
SELEKTYWNE PROGRAMY I ZADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY JABŁOŃ.....	58
1. Założenia finansowania programów i zadań.....	58
2. Branżowe zestawienie programów i zadań strategii rozwoju gminy Jabłoń.....	58
ROZDZIAŁ V.....	66
UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTezę USTALEŃ STUDIUM.....	66

STUDIUM ZOSTAŁO OPRACOWANE PRZEZ:

BIURO PROJEKTOWE „arch-dom” s.c.

PLAC SZKOLNY DWÓR 28

21-500 BIAŁA PODLASKA

W SKŁADZIE:

generalny projektant

mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski – upr. urb. 812/89

zespół generalnego projektanta:

inż. Ryszard Suchora

mgr inż. Beata Krasuska

mgr inż. Agnieszka Nitychoruk

mgr inż. Ryszard Żebrowski

mgr inż. Krzysztof Wawryszuk

tech. arch. Piotr Jakubczuk

tech. arch. Barbara Sobkiewicz

Zmiana studium została opracowana przez:

Zakład Projektowo-Budowlany

Pracownię Projektowo-Studialną

EKO-PLAN w Lublinie.

Zespół autorski:

mgr inż. Marek Kozłowski – Główny Projektant,

mgr inż. Anita Nankiewicz

mgr inż. Katarzyna Kasiak

mgr Gustaw Obel

inż. Maciej Kozłowski

Jolanta Kulik

zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

ROZDZIAŁ I

1. Uwarunkowania rozwoju gminy.

Rozwój gminy jest uzależniony od warunków tkwiących w niej samej jak w jej otoczeniu. Warunki tkwiące w otoczeniu - zewnętrzne:

a) otoczenie wynikające z systemu ustrojowego państwa, a więc warunki kształtowane głównie przez tempo wzrostu gospodarczego kraju, poziom inflacji, relacje rynku walutowego i rynku pracy, czyli czynniki wynikające z:

- polityki państwa wobec rolnictwa, i podmiotów gospodarczych,
- polityki pieniężnej banku centralnego w szczególności wobec stopy kredytowej kursów walut itp.,
- polityki na rzecz wzrostu liczby miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia,
- zasada dotacji z budżetu państwa na rzecz rozwoju gminy w strukturze powiatu, województwa czy makroregionu,
- polityki integracji z Unią Europejską.

b) otoczenie terytorialne gminy, które może mieć wpływ swoim zasięgiem: bliższym, wyznaczonym bezpośrednim zapleczem gminy i dalszym wyznaczonym granicami regionu czy kraju. W tych otoczeniach mogą występować szanse i zagrożenia rozwoju.

Trudno jest dziś określić w kategoriach zły - czy dobry - ale jest oczywiste, że będzie to uzależnione od źródła finansowania. Brak jednoznacznego scenariusza skutków wywołanych aktualną reformą struktur państwowych jak i skutków przystąpienia do Unii Europejskiej.

Aktualizując zewnętrzne szanse i zagrożenia rozwoju gminy Jabłoń jako szansę o znaczeniu strategicznym można zaliczyć:

- możliwość rozwoju podmiotów gospodarczych w powiązaniu z „szerokim światem”,
- położenie między Parczewem, Wisznicami, Radzyniem Podlaskim, możliwość korzystania z infrastruktury społecznej i technicznej tych sąsiednich miast i osady,
- położenie nad kanałem Wieprz – Krzna,

zaś jako zewnętrzne zagrożenia gminy należy upatrywać w:

- utrzymywaniu się niekorzystnej sytuacji w sferze polityki rolnej,
- brak dużych i średnich podmiotów gospodarczych mogących przyjąć nadwyżkę ludności z rolnictwa,
- skutkach wynikających z reformy administracyjnej kraju i integracji z Unią Europejską.

Siła gminy:

- wysoka aktywność zawodowa i społeczna ludności,
- dobre gleby i wysoka kultura rolna,
- różnorodność środowiska geograficznego i kulturowego,
- młodość demograficzna,
- dobre wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną (telefony, drogi, kanał Wieprz – Krzna),
- tendencje wzrostu liczby gospodarstw dużych i specjalistycznych,
- dobra baza oświaty podstawowej i średniej rolniczej.

Słabości gminy:

- odpływ młodzieży poza obręb gminy,
- słabo zróżnicowana pozarolnicza baza ekonomiczna gminy, zbyt mało podmiotów gospodarczych mogących dać zatrudnienie poza rolnictwem,
- brak udokumentowanych surowców naturalnych,
- niedostosowanie dróg do wymogów aktualnego ruchu,
- brak przejawów i tendencji rozwoju większych podmiotów gospodarczych,
- nadmiernie kosztowna struktura gminy i oświaty,
- brak dostatecznej bazy noclegowej dla potrzeb turystyki.

2. Cele rozwoju.

Gmina Jabłoń winna być w przyszłości gminą

- ludzi światłych „otwartych na świat”,
- aktywną gospodarczo, włączoną w system gospodarki regionu i kraju z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych,
- wygodną dla codziennego życia we wszystkich jego sferach.

Powyższą wizję należy traktować jako drogowskaz przyszłego rozwoju i działania z nim związanych. W przyjętym wymiarze jego planowania 2006 r. proponuje się jako podstawowe cele rozwoju i oczekiwane najważniejsze następstwa ich osiągnięcia:

➤ w pełni rozwinięta infrastruktura techniczna gminy, która w szczególności:

- umożliwi właściwy standard wyposażenia technicznego mieszkań,
- zapewni niezbędne, podstawowe warunki dla wszelkiej działalności gospodarczej, w tym również turystycznej,

- uatrakcyjni ją dla lokalizacji inwestycji gospodarczych i innych.
- Zróżnicowana baza ekonomiczna gminy, która:
 - powiększy, urozmaici ofertę zatrudnienia,
 - zwiększy dochody budżetu gminy i dochody mieszkańców gminy,
- stan obejmujący ogół lokalnie dostępnych ułatwień poprawy sytuacji mieszkaniowej w gminie, umożliwiające:
 - każdemu mieszkańcowi gminy poprawę jego sytuacji mieszkaniowej,
 - każdej zainteresowanej osobie osiedlenie się na terenie gminy.
- nowoczesny system oświaty gminnej:
 - zapewniający kształcenie i wychowanie młodego pokolenia na najwyższym możliwym poziomie,
 - o szczególnych preferencjach dla zdrowia psychofizycznego i sprawności fizycznej młodego pokolenia,
 - ekonomicznie racjonalniejszy od systemu obecnego
- zagospodarowanie dla potrzeb kultury, powszechnej rekreacji i sportu stwarzające warunki dla:
 - szerokiego uczestnictwa w „kulturze”,
 - upowszechnianie się właściwych wzorców spędzania wolnego czasu, ograniczenie oddziaływania zjawisk społecznie niepożądanych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
 - profilaktyki zdrowia psychicznego mieszkańców.

Cele szczegółowe w zakresie celu podstawowego związanego z:

- rozwój infrastruktury technicznej w gminie:
 - zmodernizowane drogi administrowane przez powiatowy i wojewódzki zarząd dróg,
 - normatywne i umocnione nawierzchnie dróg gminnych,
 - czynna oczyszczalnia ścieków, przyzagrodowe oczyszczalnie,
 - gazyfikacja gminy.
 - zwiększy dochody budżetu gminy i dochody mieszkańców gminy,
- różnicowanie bazy ekonomicznej gminy:
 - ustanowienie korzystnych warunków gospodarczych,
 - promocja gminy,
 - partnerska współpraca samorządu gminy z samorządami gospodarczymi

województwa, powiatu, z reprezentacją przedsiębiorców z terenu gminy,

- korzystanie ze środków pomocy Unii Europejskiej, programy:

- PHARE,

- SAPARD,

- ISPA,

- Ecos - Ouverture 1998 - 2001,

- Polsko - Brytyjski Program Rozwoju Przedsiębiorczości,

- SAVEII,

- Gminy i Miasta Bliźniacze.

➤ ze stosowaniem warunków dla poprawy sytuacji mieszkaniowej w gminie:

- urozmaicenie w aspekcie jakościowym oferta terenów przeznaczonych dla budownictwa mieszkaniowo - usługowego,
- samowystarczalna gospodarka zasobami mieszkaniowymi gminy.

➤ unowocześnienie systemu gminnej oświaty:

- dwa kompleksy szkolne gminnej szkoły podstawowej i gminnego gimnazjum w pełnych zestawach obiektów i urządzeń (dobrze wyposażone sale dydaktyczne, świetlice, i stołówki, sale gimnastyczne, szkolne urządzenia sportowe),
- uczestnictwo wszystkich uczniów w specjalnym programie kultury fizycznej,
- biegła znajomość co najmniej jednego języka obcego przez absolwenta gminnego gimnazjum.

➤ Upowszechnienie kultury, masowej rekreacji i sportu:

- projekt nowego centrum życia społeczno - kulturowego gminy,
- małe urządzenia rekreacyjno - sportowe w poszczególnych osiedlach gminy.

ROZDZIAŁ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY

1. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Obowiązująca ustawa o *planowaniu i* ¹ zagospodarowaniu przestrzennym określa uwarunkowania, wpływ na politykę przestrzenną gminy, którymi są:

- występowanie obiektów i terenów chronionych,
- stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia,
- ponadlokalne powiązania przyrodniczo-ekologiczne.

Najważniejszym założeniem polityki rozwoju przestrzennego gminy Jabłoń jest priorytetowe traktowanie funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego – jako zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy. Zatem nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury i ładu przestrzennego gminy.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych,
- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ekologizacja przestrzeni osadniczej.

Ochrona i kształtowanie systemu obszarów chronionych gminy wymagają podjęcia następujących działań:

- respektowania przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych,
- wprowadzenie do rejestru nowych użytków ekologicznych oraz objęcie ochroną szczególnie cennych zespołów roślinnych (np. drzewostanów w założeniach parkowych), wyszczególnionych w niniejszym studium jako pomniki przyrody,

1 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- eliminację istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych w celu doprowadzenia czystości wód powierzchniowych przynajmniej do II klasy czystości. Wymaga to: odprowadzenia większości ścieków komunalnych do systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, wprowadzenia zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, bieżącej konserwacji (odczyszczania brzegów, zapewnienia drożności) rowów melioracyjnych, *wprowadzenia zróżnicowanych gatunkowo dolesień, w których z czasem możliwe będzie ukształtowanie bogatego gatunkowo podszytu, co pozytywnie wpłynie na bilans wody w zlewni,*² wprowadzenia zadrzewień o płytkim i rozległym systemie korzeniowym, co powoduje powstanie barier biogeochemicznych,
- pielęgnacji istniejących elementów zieleni oraz wprowadzenie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy, szpalery drzew i krzewów) - spełniających także rolę wiatrochronną – usytuowanych równolegle do osi korytarzy, ciągów ekologicznych oraz wokół obniżeń wysoczyznowych tzw. „oczek wodnych”,
- eliminacji istniejących barier ekologicznych (obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska) ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budując odpowiedniej szerokości przepusty na ciekach (mostki), drogach, w przypadku lokalizacji większych obiektów kubaturowych sytuowanie ich wzdłuż osi korytarzy i ciągów ekologicznych.

Ekologizacja rolniczej przestrzeni, produkcyjnej wymaga podjęcia następujących działań:

- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska i wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzenie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych. Są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe. Modyfikują one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych. Ze względu na duże znaczenie zieleni dla

² Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym,

- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych kompleksu 9 zbożowo-pastewnego słabego z glebami murszastymi i czarnymi ziemiemi oraz na gruntach kompleksu 14 gleb ornych przeznaczonego pod użytki zielone. Grunty te ze względu na możliwość silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone,
- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istnieją predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo-ogrodniczych szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe),

Ekologizacja przestrzeni osadniczej ma przede wszystkim na celu podniesienie standardu życia mieszkańcom wsi. Osiągnąć to można przez następujące działania:

- eliminację źródeł zagrożeń środowiska znajdujących się na terenach osadniczych: np. wprowadzenie ekologicznych źródeł energii (gazyfikacja) eliminujących zanieczyszczenie powietrza.
- kanalizacja wszystkich terenów osadniczych o zwartej zabudowie,
- wzbogacenie krajobrazu osadniczego zielenią (parki, zieleń izolacyjna), zwiększenie udziału powierzchni terenów zielonych (parki, ogrody przyzagrodowe, sady),
- ochrona i pielęgnacja istniejących parków wiejskich, cmentarzy zadrzewień itp.

Bardzo ważną rolę dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy odgrywają tereny leśne. Ze względu na fakt, że są to tereny będące w administracji państwowej oddziaływanie administracji samorządowej jest niewielkie. Można jedynie postulować, aby poszerzona została strefa masowego wypoczynku na terenach leśnych.

Z koniecznych do podjęcia działań ekologicznych na terenie gminy wymienić należy ponadto:

- rekultywację terenów poeksploatacyjnych,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki na terenie gminnego wysypiska nieczystości stałych zgodnie z dokumentacją obiektu oraz utworzenie strefy zieleni ochronnej w sąsiedztwie wysypiska.

2. Problemy ekologiczne i przyrodnicze:

- Zagrożenie dużych obszarów gminy występowaniem zjawisk erozyjnych o dużym

nasileniu, dla których wymagane jest podjęcie działań zapobiegających dalszej degradacji,

- Potrzeba rozwoju gospodarczego gminy, szczególnie obszarów rolniczych przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego wynikających z obowiązujących norm i przepisów prawnych na obszarach objętych ochroną prawną bądź przewidywanych do objęcia ochroną:

W granicach administracyjnych gminy ochroną prawną objęte są tereny związane również ze środowiskiem kulturowym:

- objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej w Jabłoniu, Paszenkach, Gęsi i Kol. Kolano,
- strefy ochrony konserwatorskiej w: Jabłoniu, Dawidach, Gęsi, Kolanie, Paszenkach,
- strefy ochrony ekspozycji w: Jabłoniu, Gęsi, Paszenkach, Kol. Kolano,
- pomniki przyrody w: Jabłoniu i Kolanie,
- stanowiska archeologiczne - ślady osadnictwa pokazane na schemacie F – Opisu studium - oraz na „Rysunku Studium” w skali 1:15000.

3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego.

3.1. Stanowiska archeologiczne.

Należą do stanowisk nieeksponowanych w terenie, gdzie ingerencja w substancję stanowiska jest możliwa pod warunkiem przeprowadzenia archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizację inwestycji. Ponadto wszystkie prowadzone na terenie gminy działania inwestycyjne w strefach obserwacji archeologicznej oraz obszarach wpisanych do rejestru, związane z koniecznością wykonania prac ziemnych, muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3.2. Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych.

Ochronie podlegają elementy historycznej struktury przestrzennej: układ przestrzenny, zabudowa o cechach tradycyjnych, budowle sakralne, tereny cmentarzy oraz charakterystyczne elementy naturalnego krajobrazu, tworzące z w/w kompozycję architektoniczno - krajobrazową. Dla wsi, w których przewidziana jest budowa obiektów lub zespołów obiektów budowlanych należy opracować plany zagospodarowania przestrzennego terenu w celu zapewnienia właściwej integracji przestrzennej i funkcjonalnej projektowanych i istniejących, o wartości kulturowych, elementów

zagospodarowania. Na obszarach objętych ochroną konserwatorską projekty nowych obiektów budowlanych i związane z nimi urządzenia winny być zaprojektowane w formach architektonicznych dostosowanych do krajobrazu i uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (WKZ).

3.3. Zespoły pałacowe - parkowe.

Podlegają ochronie jako kompleksy o wartości zabytkowej, a parki także przyrodniczej i ekologicznej, oraz dużych walorach krajobrazowych. Ochroną objęte są wszystkie elementy historycznej struktury przestrzennej tj. pałac lub dwór, park, zespół zabudowań gospodarczych, zespół czworaków oraz pozostałe obiekty i elementy zagospodarowania terenu, jak rządcówki, tereny dawnych sadów, układ dróg, ogrodzenia i bramy.

W procesie przekształceń własnościowych należy przestrzegać zasad integralności zabytkowych założeń dworskich i pałacowo - parkowych z kompleksem rolnym, tzn. gruntami, budynkami i urządzeniami związanymi z produkcją rolną.

Obowiązuje zakaz parcelacji bądź innego dzielenia parków, a w przypadku występowania różnych użytkowników - dążenie do scalenia i ustanowienia jednego zarządcy. Dopuszczalne jest lokalizowanie na ich terenie budynków, wprowadzanie infrastruktury technicznej (urządzeń i sieci wodociągowych lub kanalizacyjnych, energetycznych podziemnych itp.), niwelacje ziemne bądź zmian warunków środowiska np. melioracje, za zgodą WKZ w oparciu o specjalistyczną dokumentację.

Zlokalizowane na terenie parków budynki, budowle lub urządzenia, kolidujące z funkcją parku, należy przewidzieć do likwidacji. Zmiany własnościowe terenów i obiektów, zmiany użytkowania, adaptacje, remonty i modernizacje budynków wchodzących w skład zespołu tj. Pałacu lub dworu, oficyn, zabudowań gospodarczych i czworaków wymagających uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (WKZ) a rewaloryzacja parku może być wykonywana jedynie w oparciu o specjalistyczną dokumentację, akceptowaną przez WKZ.

Prace porządkowe i pielęgnacyjne oraz wycinkę drzew w parkach w otoczeniu obiektów zabytkowych należy bezwzględnie uzgodnić z WKZ.

3.4. Obiekty sakralne.

Kościóły i kaplice oraz cmentarze wszystkich wspólnot wyznaniowych, czynne i zamknięte - jako obiekty o wybitnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych, jako

dominaty architektoniczne a cmentarze jako miejsca pamięci i pomniki historii – podlegają bezwzględnej ochronie. Wszelkie poczynania w obrębie i sąsiedztwie tych obiektów muszą być uzgadniane z WKZ. Bez zezwolenia WKZ nie wolno obiektu zabytkowego przerabiać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zabudowywać, odbudowywać, zdobić, uzupełniać ani dokonywać żadnych innych zmian. Na terenie cmentarzy obowiązuje zakaz wycinania drzew, usuwania nagrobków pochodzących sprzed 1945 roku, rozbiórki ogrodzeń murowanych oraz remontów wszelkich obiektów sakralnych bez uzgodnienia z WKZ.

Cmentarze nieczynne muszą być chronione przed dewastacjami oraz porządkowane, pielęgnowane (drzewostan) w oparciu o wytyczne WKZ. Szczególną opieką należy otoczyć nieczynne cmentarze mniejszości narodowych i wyznaniowych, których społeczności nie występują obecnie w Polsce oraz cmentarze wojenne.

3.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.

Są to obiekty przemysłowe, jak np.: młyny, gorzelnie, mleczarnie, kuźnie - podlegają ochronie. Winny być zachowane w dobrym stanie przez właścicieli lub użytkowników a wszelkie remonty, adaptacje i modernizacje muszą być uzgodnione z WKZ.

3.6. Obiekty architektury i budownictwa.

Kościóły i kaplice, pałace i dwory, plebanie, budynki szkolne, leśniczówki, poczty i inne wymienione w wykazie podlegają ochronie. Winny być utrzymywane w dobrym stanie a wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, modernizacyjne i remonty wymagają uzgodnienia z WKZ. Powyższe dotyczy również budynków gospodarczych w zespołach dworskich oraz towarzyszących szkołom, pocztom itp. Ochronie podlegają również starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej - obowiązuje zakaz wycinki bez uzyskania zgody WKZ.

Zabudowa mieszkalna, drewniana i murowana o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu winna być zachowana i stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy. Dopuszcza się wymianę zabudowy, której stan techniczny zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia z warunkami uprzedniego uzyskania opinii WKZ.

Przy odtwarzaniu zabudowy należy kierować się zasadą, że nowy budynek powinien usytuowaniem, gabarytem, kształtem i pokryciem dachu nawiązywać do poprzedniego. W lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględnić sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej - nowe budynki nie mogą być sytuowane w sposób degradujący

istniejącą, tradycyjną zabudowę a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

3.7. Strefy ochrony konserwatorskiej.

3.7.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary osadnicze wpisane do rejestru zabytków:

- oznaczone na załączniku mapowym „schemat E” - kolorem czerwonym,
- ustalenia realizacyjne podano w pkt 9.1.7. - H.

3.7.2. Strefa ochrony konserwatorskiej.

Zasięgiem tej strefy należy objąć wsie historyczne, posiadające nienaruszony układ kompozycji.

Strefa ta została oznaczona:

- w załączniku mapowym „schemat E” - kolorem szarym,
- ustalenia realizacyjne jak w pkt. 9.1.7. - I.

3.7.3. Strefa ochrony ekspozycji.

Strefą tą należy objąć widok na Jabłoń, Gęś i Kolano. Strefy te zostały oznaczone:

- na załączniku mapowym „schemat E” - kolorem fioletowym,
- ustalenia realizacyjne jak w pkt 9.1.7. - J.

3.7.4. Strefa ochrony krajobrazu.

Strefa ta obejmuje obszar wokół wsi, pokrywa się ze strefą ochrony ekspozycji oraz strefą ochrony konserwatorskiej.

W strefie tej należy dążyć do utrzymania krajobrazu naturalnego, związanego przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym. Zalecane jest odtworzenie układu wodnego, szczególnie leżącego niegdyś przy zespole pałacowym w Jabłoni.

3.7.5. Strefa ochrony archeologicznej. Strefa ta określona i opisana w:

- w załączniku mapowym „schemat F” - kolorem niebieskim,
- ustaleniach realizacyjnych w pkt. 9.1.7. - K.

Sugeruje się rozszerzenie tej strefy na:

- obszar historycznych układów osadniczych,
- pasy dolin rzecznych.

3.7.6. Proponowany „Jabłoński Park Kulturowy”

Proponuje się utworzenie, w granicach wskazanych na rysunku studium, nowej formy ochrony – parku kulturowego. Park kulturowy jest formą ochrony krajobrazu kulturowego mającą na celu utrzymanie i wyeksponowanie ukształtowanych w wyniku działalności człowieka wyróżniających się krajobrazowo terenów z zachowanymi zabytkami, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.³

4. Problemy środowiska kulturowego.

- konieczność zachowania wybitnych zasobów kulturowych objętych ochroną prawną (ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej), przy jednoczesnym zagrożeniu wynikającym z:
 - zachodzących przekształceń struktury funkcjonalno - przestrzennej obszarów wiejskich,
 - niekorzystnych tendencji w przekształcaniu zabudowy wsi,
 - obecnie małej wartości użytkowej i technicznej wielu cennych obiektów zabytkowych powodujące przekształcenie tych obiektów bez zachowania wymogów wynikających z ich ochrony;
- brak i mała atrakcyjność przestrzeni publicznej która stanowiłaby podstawy dla kształtowania wizerunku poszczególnych wsi.

5. Funkcje gminy.

Ustala się następujące funkcje gminy:

- Funkcja podstawowa: rolnictwo – w oparciu o optymalne wykorzystanie walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Funkcja uzupełniająca: usługowa – zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności,
- Funkcja dodatkowa: działalność gospodarcza,
- Funkcja wspomagająca: turystyka i wypoczynek – przy ścisłej ochronie walorów przyrodniczych.

³ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

6. Hierarchia sieci osadniczej gminy.

Na terenie gminy wykształciła się następująca hierarchia sieci osadniczej:

- lokalny ośrodek gminny: Jabłoń,
- ośrodek wspomagający ośrodek gminny: Dawidy, Gęś, Kalinka. Paszenki,
- wsie podstawowe: Łubno, Kolano, Kol. Kolano, Holendernia, Wantopol, Puchowa Góra, Kudry.

7. Wariant rozwoju ludności.

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy dają podstawę do następującej hipotezy wzrostu ludności gminy:

Wariant I – optymistyczny, umiarkowany (średni przyrost ludności 5 osób rocznie - zahamowanie ujemnego salda przyrostu naturalnego migracji).

Lata	1999 r.	2000 r.	2010 r.	2020 r.	2030 r.
Ludność	4551	4550	4575	4600	4625

Przyrost ludności w wariantcie I optymistycznym przyjęto w oparciu o założenia znacznego ożywienia gospodarczego gminy we wszystkich sektorach i że przyrost ten będzie następował głównie w Jabłoni. Istniejąca struktura zatrudnienia, w związku z przewidywanym rozwojem gminy będzie ulegała przekształceniom w kierunku zwiększenia zatrudnienia w sektorze usługowym, przetwórstwie rolno - spożywczym, rzemiośle i turystyce. Na podstawie w/w uwarunkowań demograficznych i gospodarczych korzystnych dla gminy zakłada się, że stopa bezrobocia winna utrzymywać się na poziomie niższym od średniej wojewódzkiej.

Wariant II – pesymistyczny, odzwierciedla istniejącą tendencję zmniejszania się liczby ludności na terenach gminy, ale zakłada się, że ujemne saldo będzie jednak miało tendencję malejącą.

Lata	1999 r.	2000 r.	2010 r.	2020 r.	2030 r.
Ludność	4551	4540	4490	4440	4390

8. Problemy społeczno – demograficzne.

- korzystny wskaźnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym może docelowo stwarzać problemy z zapewnieniem zatrudnienia tej

grupy ludności,

- brak pozytywnych przemian gospodarczych podnoszących jakość życia mieszkańców może spowodować dalszy wzrost liczby osób bezrobotnych w gminie.

9. Struktura funkcjonalno - przestrzenna.

9.1. Na „Rysunku Studium” wydzielono strefy - obszary w ujęciu inwestycyjnym i biotechnicznym

9.1.1. STREFY FUNKCJONALNE

A. OBSZARY ROLNICZO-OSADNICZE

W zakresie osadnictwa na tym obszarze (obejmują wszystkie sołectwa) zakłada się:

– dla terenów położonych w granicach zabudowy wsi oraz istniejących terenów zainwestowanych położonych poza granicami:

- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- *wyposażenie terenów zabudowy zagrodowej w budowlę rolnicze w tym mikroelektrownie takie jak m.in. biogazownie, panele fotowoltaiczne do mocy nieprzekraczającej 100 kW służące do produkcji energii elektrycznej wykorzystywanej na potrzeby własne rolnika⁴*
- rozwój mieszkalnictwa, usług i przemysłu na terenach wskazanych do zainwestowania,
- wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej,
- *uzupełnienie zabudowy w istniejących ciągach ulicowych powinno zapewnić utrzymanie powiązań ekologicznych poszczególnych półnaturalnych terenów gminy, w szczególności nie może powodować izolacji lasu Smuga w stosunku do przyrodniczego systemu gminy,⁵*

– na terenach rolnych:

- ograniczenie lokalizowania zabudowy nie związanej z rolniczym użytkowaniem (jednorodzinnej, usługowej itp.), szczególnie na obszarze chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- lokalizowanie nowych siedlisk w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych,
- *dopuszcza się przekształcenia istniejących siedlisk na cele zabudowy*

⁴ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

⁵ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

mieszkaniowej niskiej bez prawa geodezyjnego podziału terenu,

- *dopuszcza się w granicach istniejącego siedliska realizację drugiego domu mieszkalnego dla członków rodziny w celu polepszenia warunków mieszkaniowych, jednak bez wydzielenia działki⁶,*
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych w tym ograniczeń wynikających z ochrony istniejących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym, użytków ekologicznych itp.,
- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem uwarunkowań przyrodniczych i fizjograficznych.

B. OBSZARY ROLNICZO - REKREACYJNE

Tereny położone nad rzeką Muławą oraz przy zbiorniku wodnym i terenach leśnych, przy drodze wojewódzkiej nr 815 Parczew - Wisznice oraz przy drodze Jabłoń - Kolano. Dla wyznaczonych obszarów ustala się lokalizację usług i mieszkalnictwa letniskowego:

– w zakresie mieszkalnictwa dla tego obszaru zakłada się:

- rozwój zabudowy mieszkaniowej i usług nastawionych na obsługę rolniczej i turystyczno-wypoczynkowej funkcji,
- porządkowanie, wymianę i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego,
- wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie gospodarki ściekowej

*przy jednoczesnym zakazie podejmowania działań mogących wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony powołano obszar NATURA 2000 „Zbiornik Podedwórze”;*⁷

– w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną, zakłada się:

- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z :
 - x położenia części obszaru w granicach obszaru chronionego krajobrazu,
 - x ochrony występujących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym,
 - x wykorzystanie istniejących urządzeń rekreacyjnych – wypoczynkowych.

6 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

7 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

C. OBSZARY ROLNICZE

Strefa rolnicza – stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Jabłoń. Obejmuje ona grunty orne, sady, łąki, pastwiska, stawy i zbiorniki wodne, zakrzewienia śródpolowe, urządzenia melioracyjne, drogi dojazdowe do gruntów itp., co stanowi około 60% powierzchni gminy.

Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o wysokiej bonitacji gleb ze zdecydowaną przewagą gruntów klasy III a i III b, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Małe zróżnicowanie terenu minimalna lesistość decydują o monotonii krajobrazu a jednocześnie stwarza to dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej. W strefie rolniczej (obok leśnej) odporność środowiska na degradację jest podstawowym wskaźnikiem określającym skalę ingerencji przekształceń antropogenicznych bez szkody dla środowiska. Zasadniczymi elementami w stosunku do których określa się ich odporność są: pedosfera, biosfera i hydrosfera.

Odporność pedosfery: - biorąc pod uwagę odporność gleb na degradację – należy zwrócić uwagę na właściwe i racjonalne przejmowanie gruntów dla potrzeb inwestycji kubaturowych oraz zagrożenia chemicznego i mechanicznego a także erozję gleb.

Odporność biosfery: - głównym czynnikiem obniżającym odporność szaty roślinnej są między innymi: fizyczne czynniki - zatrucia środowiska oraz użytkowanie rekreacyjne.

Odporność hydrosfery: - jest określona w stosunku do wód powierzchniowych i podziemnych.

Należy zwrócić szczególną uwagę na korytarz (ekologiczny) wzdłuż Kanału Wieprz - Krzna - zaznaczony na „Rysunku Studium” celem likwidacji zrzutów ścieków i ognisk zagrożeń wynikających z technologii.

Wysokotowarowe rolnictwo w odniesieniu do ułomnej struktury agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowienie krajobrazu,
- zmianę warunków klimatycznych,
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- stopniowe zanikanie fauny (ssaków, owadów, ptaków i płazów) na terenie gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcenia krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzenie mozaikowej struktury wzbogacając i zwiększając system zbiorników

wodnych (program małej retencji) oraz zalesienie, zadrzewianie, zakrzaczenia śródpolne, wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Należy dążyć do racjonalnej gospodarki użytkami rolnymi, między innymi przez:

- przeznaczenie najniższych klas bonitacyjnych oraz gleby zdegradowane i nieużytki pod zalesienia lub cele ekologiczne,
- wapnowanie gleb zakwaszonych w celu plonotwórczym i ekologicznym,
- przeznaczenie części gruntów użytkowanych łącznie na trwałe użytki zielone w dolinach rzecznych i obniżeń terenu, co ma uzasadnienie gospodarcze, ekologiczne, klimatyczne i krajobrazowe,
- stosowanie technologii przyjaznych środowisku - nawożenie konwencjonalne, mineralne i chemiczne środki ochrony,
- wprowadzenie większej liczby gospodarstw specjalistycznych: produkcja kwalifikowanych zbóż, na terenach o glebach słabych i większej ilości użytków zielonych - chów zwierząt - np. bydło opasowe, trzoda chlewna i drób,
- prowadzenie upraw roślin intensywnych: jagodowych, warzyw, drzew i krzewów ozdobnych przez gospodarstwa mniejsze obszarowo.

Ustalenia w zakresie:

a) osadnictwa - w stosunku do istniejącej zabudowy kolonijnej:

- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkalnictwa z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- lokalizowanie nowych siedlisk tylko w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych (z wyłączeniem terenów specjalnych – chronionych),
- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki.

b) gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną:

- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z:
 - położenia części obszaru w granicach obszaru chronionego krajobrazu,
 - ochrony występujących ciągów ekologicznych, o znaczeniu lokalnym.

D. TERENY LEŚNE (obejmująca lasy istniejące i dolesienia).

Tereny zdefiniowane jako tereny leśne reprezentują biosferę: szata roślinna i świat zwierząt.

Szata roślinna – element krajobrazu, czynnik ekologiczny reprezentowana jest przez: lasy, zalesienia, zadrzewienia przydrożne, zieleń parkową i przydomową – ozdobną i użytkową.

a) *Lasy zarządzane przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski skupione są w dwóch głównych kompleksach „Smuga” i „Bażantarnia”, na terenie gminy istnieje wiele mniejszych kompleksów leśnych niepaństwowych m.in. „Horodek”.*

Łączna powierzchnia lasów państwowych będących z zarządzie Nadleśnictwa Radzyń Podlaski na terenie gminy Jabłoń wynosi 608,92 ha (w tym m.in. - lasy: 595, 23 ha; grunty orne: 2,45 ha; sady: 0,27 ha; łąki trwałe: 0,37 ha; pastwiska trwałe: 0,08 ha; grunty pod rowami: 0,25 ha; użytki ekologiczne: 9,97 ha).

b) *Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski znajdują się trzy użytki ekologiczne aktualizowane Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego nr 42 z dnia 4 sierpnia 2003 r. o łącznej powierzchni 9,97 ha. (obszar śródleśnych bagien).*

c) *Na terenie Nadleśnictwa Radzyń Podlaski znajdują się lasy wodochronne o łącznej powierzchni 173 ha.⁸*

Ustalenia realizacyjne dla terenów leśnych:

- a) priorytetowe traktowanie lasów jako czynnika równowagi ekologicznej,
- b) prowadzenie polityki zalesień najsłabszych gruntów zwłaszcza w strefach przyleśnych,
- c) kształtowanie granicy lasów, mających na celu wyrównanie na styku las – pole, zaś na styku las - łąka kształtowanie enklaw niezalesionych i polan – zalecane jest wykonanie specjalistycznego opracowania na etapie planu zagospodarowania przestrzennego,
- d) ochronę:
 - drzew przydrożnych oraz zadrzewień w dolinie łąk i Kanału Wieprz-Krzna,
 - lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania szczególnie w strefie ochrony krajobrazu,
 - użytków zielonych i zalesień przed przekształceniem w pola uprawne,
 - zespołów parkowych (Jabłoń i Kolano),
 - ochronę pomników przyrody - Jabłoń i Kolano
- e) wykluczenie osadnictwa z terenów leśnych z wyłączeniem istniejącej zabudowy i terenów turystycznych.

E. WODY OTWARTE - POWIERZCHNIOWE

⁸ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Hydrosfera jako integralna część rolniczej przestrzeni stanowi w aspekcie problematyki zagospodarowania terenu istotny czynnik form krajobrazowych w stosunku do wód powierzchniowych zaś w stosunku do wód podziemnych stanowi wartość zasobów komunalnych.

Chociaż gmina jest w zasięgu dwóch zlewni Piwonii i Zielawy, przez teren przepływa rzeka Muława zaś głównym elementem hydrograficznym jest Kanał Wieprz-Krzna, który w obecnym stanie nie spełnia zakładanych efektów systemu melioracyjnego i wymaga prac modernizacyjnych i ogólnej koncepcji jego funkcjonowania. Niekorzystne skutki tego są odczuwalne w rejonie miejscowości Kolano - gdzie konieczne jest uregulowanie stosunków wodnych.

Po dokonaniu techniczno-ekologicznej ekspertyzy w skali makro całej strefy oddziaływania Kanału Wieprz - Krzna należy liczyć na możliwość rozwoju gospodarki hodowlanej.

Biorąc pod uwagę ochronę wód powierzchniowych należy zauważyć, że i odporność na zanieczyszczenia zależy od:

- wielkości przepływu w istniejących ciekach wodnych,
- możliwości natlenienia wód płynących, a więc zależne od ich powierzchni zmeandrowania.

Wody podziemne – główny poziom wodonośny występuje w plejstocenijskich piaskach na całym obszarze: w obrębie równin akumulacyjnych na głębokości 0-2 m, na obszarach równin na głębokości 2-4 m, zaś w partii centralnej większej niż 4 m – który jest źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarstw rolnych i domowych.

Poza wymienionymi poziomami na obszarze gminy występują wody w obrębie piętra trzeciorzędowego i kredy - które należy brać pod uwagę przy projektach zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W obrębie trzeciorzędowego piętra wodonośnego występują warstwy wodonośne o miąższości od 3 do 11 m na głębokości 29-37,6 p.p.t.

Odporność wód podziemnych określona jest:

- ich zasobnością poziomów wodonośnych,
- głębokością ich posadowienia,
- stopniem przepuszczalności warstwy suchej,
- intensywnością ruchu tych wód.

Wnioskami do właściwej gospodarki przestrzennej gminy będzie:

- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych przez eliminowanie

- zrzutów ścieków przez skorelowanie procesu wodociągowania z budową kanalizacji sanitarnej zbiorczej dla zwartej zabudowy i indywidualnej dla zabudowy rozproszonej,
- sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia układu osadniczego ściekami komunalnymi i z gospodarstw rolnych,
- uznaje się za celowe rozpoznanie możliwości rozbudowy zbiornika wodnego we wschodniej części gminy (na styku gmin: Wisznice, Podedwórze), jako inwestycji międzygminnej - wykraczające poza problematykę studiów gminy,
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego przewiduje lokalizację zbiornika retencyjnego „Kalinka-Błota” o powierzchni około 40 ha w południowo-wschodniej części gminy na styku z gminami Podedwórze i Dębowa Kłoda – na rysunku studium rejon lokalizacji zbiornika wskazano symbolem, granice zbiornika należy wyznaczyć na etapie opracowania planu zagospodarowania przestrzennego po opracowaniu koncepcji realizacji zbiornika wspólnej dla gmin, na terenie których zostanie on ostatecznie zlokalizowany (Jabłoń, Podedwórze, Dębowa Kłoda),⁹*
- analiza i ocena systemu wodnego Kanału Wieprz-Krzna.

F. OBSZARY ZORGANIZOWANEJ DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ o dominującej funkcji przemysłowo-usługowej¹⁰

Pod lokalizację zakładów usługowo-produkcyjnych wyznacza się strefy położone na południe od Jabłonia, po obu stronach drogi wojewódzkiej nr 815 w obrębach Jabłoń i Wantopol.

*Inwestycje w strefie o dominującej funkcji przemysłowo-usługowej mogą być lokalizowane pod warunkiem, że planowane przedsięwzięcie nie będzie powodować uciążliwości na położonych w sąsiedztwie terenach zabudowy mieszkaniowej.*¹¹

G. TERENY SPECJALNE: OBRONY CYWILNEJ

Pod lokalizację inwestycji związanych z obronnością wskazuje się tereny w rejonie wsi Dawidy, na północ od drogi powiatowej Rudno – Podedwórze.

H. PONADTO: WYDZIELONO TERENY ISTNIEJĄCYCH:

- cmentarzy (kolor zielony),

⁹ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

¹⁰ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

¹¹ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- usług oświaty (UO),
- usług kultury (UK),
- usług zdrowia (UZ),
- usług handlu (UH),
- usług sportu (US),
- usług administracji (UA),
- usług turystyki (UT).

Wymienione tereny zostały pokazane w granicach istniejącego stanu zainwestowania.

a) Cmentarze – jako miejsca pamięci i pomniki historii podlegają bezwzględnej ochronie.

Na terenie cmentarzy obowiązuje zakaz wycinania drzew, usuwania nagrobków pochodzących sprzed 1945 roku, rozbiórki ogrodzeń murowanych oraz remontów - wszelkie poczynania w obrębie i sąsiedztwie tych terenów należy uzgodnić z WKZ.

b) W stosunku do terenów usług oświaty i kultury zakłada się:

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy wraz z możliwością zmiany sposobu użytkowania,
- tereny położone w obrębie stref konserwatorskich podlegają rygorom wynikającym z ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wszelkie działania należy uzgodnić z WKZ - dotyczy to również zmiany sposobu użytkowania.

I. OBSZARY DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU JEST OBOWIĄZKOWE

Analizując priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają następujące obszary:

- tereny wymagające pilnych przekształceń i rehabilitacji położone we wsi Jabłoń.

natomiast w dalszej kolejności:

- tereny przewidywane do zainwestowania położone w granicach zabudowy wsi jak również poza granicami zabudowy,
- tereny dla których obowiązek sporządzania planów wynika z przepisów szczególnych m.in.,
 - objętych granicami:
 - x ochrony konserwatorskiej,
 - x rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

9.1.2. STREFY REALIZACJI INWESTYCJI

A – OBSZARÓW MIESZKANIOWYCH Z USŁUGAMI

Tereny obejmują istniejące zainwestowane osadniczo-rolnicze z usługami, dla których ustala się:

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- tworzenie nowych siedlisk o funkcji mieszkalnej, rolniczej i usługowo-rolniczej,
- możliwość zmiany sposobu użytkowania z funkcji mieszkalnej na usługową i produkcyjną i odwrotnie,
- możliwość tworzenia gospodarstw agroturystycznych.

B – PRZEMYSŁU I SKŁADÓW

Adaptuje się istniejące zakłady przemysłowo-składowe z możliwością:

- rozbudowy, przebudowy i wymiany,
- zmiany funkcji użytkowania.

Zaleca się szczególnie:

- prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w aspekcie ochrony środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenu pod produkcję i składy,
- prowadzenie właściwej gospodarki odpadami,
- ustalenie stref uciążliwości poszczególnych zakładów produkcyjnych.

C – POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI SUROWCÓW NATURALNYCH

W obrębie gminy powierzchniowa eksploatacja kruszyw naturalnych występuje w sołectwach: Jabłoń, Dawidy, Gęś, Paszenki, Kudry, Kolano i szczątkowe w Holendernii. Eksploatacja kruszyw jest jedną z wielu form aktywizacji gminy ale winna odbywać się z poszanowaniem praw środowiska i jego walorów krajobrazowych. Gospodarowanie zasobami kruszyw naturalnych winno uwzględniać:

- eksploatację złóż zgodnie z wymogami ochrony środowiska, zwłaszcza wód gruntowych, tj. należy ograniczyć je do poziomu wód gruntowych,
- leśną rekultywację złóż wyeksploatowanych,
- rygory ochronne strefy biotycznej i wód podziemnych – w stosunku do złóż obecnie nieudokumentowanych.

Ponadto należy przeciwdziałać ponownej eksploatacji torfów, gdyż poważnie

destabilizuje ona stosunki wodne tak podziemne jak i gruntowe. Eksploatacja surowców mineralnych wymaga uzyskania koncesji.

Obszary udokumentowanych złóż naturalnych wykluczone są z zagospodarowania stosownie do ustawy o ochronie środowiska.

D – OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Na terenie gminy funkcjonują *dwie*¹² oczyszczalnie: w Jabłoniu i *Kalince*¹³. Należy opracować dokumentację – program kanalizacji sanitarnej gminy - która będzie podstawą dalszych działań w zakresie gospodarki ściekami.

E – SKŁADOWISKA ODPADÓW¹⁴

Aktualnie w rejonie Jabłonia *nie czynne jest składowisko odpadów zostało zamknięte w 2005 r. decyzją Starosty Parczewskiego.*¹⁵

Należy dążyć do budowy międzygminnego *składowiska odpadów*¹⁶ (wspólnie z sąsiednimi gminami).

W przypadku dalszej eksploatacji tego *składowiska*¹⁷ należy wprowadzić wstępną segregację odpadów i recyklingu – jak również zalecany jest szczególny nadzór ze strony ochrony środowiska – gdyż jego lokalizacja jest niewłaściwa z uwagi na położenie w rejonie Jabłonia i stanowi zagrożenie dla wód podziemnych, gleb i powietrza.

9.1.3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI

A. UKŁAD DROGOWY – funkcjonuje w oparciu o następujące kategorie dróg:

- droga wojewódzka – zapewniająca połączenie w obszarze rejonu, województwa oraz między powiatami,
- droga powiatowa – zapewniająca połączenie między powiatami i gminami i wewnątrz gminy,
- droga gminna – zapewniająca powiązania lokalne wewnątrz gminy.

Uzupełnieniem dróg gminnych będą – drogi wewnętrzne zapewniające dojazd do *terenów budowlanych*¹⁸ i pól, które w „Studium” nie są wykazane.

12 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

13 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

14 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

15 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

16 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

17 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

18 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

W ramach przewidzianego ruchu turystycznego w „Studium” wydzielono trasy: rowerowe, piesze i jazdy konnej: poza jezdniami wymienionych dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Na drogach gminnych i wewnętrznych zakłada się, że będzie odbywał się ruch rowerowy i pieszy, łącznie z ruchem kołowym.

Dla poszczególnych kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Narodowej Nr 430 z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. M. Nr 43).

Dla obszaru gminy komunikacją zbiorową będzie sieć linii autobusowych oraz minibusów. Zapleczem motoryzacji jest sieć stacji paliw i warsztatów naprawczych jak również zakłada się ich dalszą budowę w miarę wystąpienia potrzeb.

Ustalenia realizacyjne:

Droga wojewódzka – wg klasy „G” o szerokości w linii rozgraniczającej:

- w terenie zabudowanym 35,0 m.,
- w terenie niezabudowanym 25,0 m.,
- szerokość jezdni 7,0 m.

Min. odległość budynków przeznaczonych na pobyt ludzi od krawędzi jezdni – 40 m., min. odległość obiektów budowlanych nie przeznaczonych na pobyt ludzi: na obszarze zabudowanym – 15 m., poza obszarem zabudowanym – 25 m.

Zmniejszenie podanych szerokości w liniach rozgraniczających oraz odległości zabudowy jest możliwe w terenach zwartej zabudowy wsi, na etapie opracowywania planów miejscowych, po przeprowadzeniu szczegółowej analizy stanu drogi oraz zagospodarowania terenu wokół drogi przy uwzględnieniu wymogów wynikających z aktualnych przepisów.

Drogi powiatowe – klasy „G”:

- o szerokości w linii rozgraniczającej 25,0 m,
- szerokość jezdni 6,0 – 7,0 m.¹⁹

Drogi powiatowe – klasy „Z” o szerokości w linii rozgraniczającej:

- w terenach zabudowanych 20,0 m.,
- w terenach niezabudowanych 20,0 m.,

19 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- szerokość jezdni 5,5 m.

Drogi powiatowe – klasy „L” o szerokości w linii rozgraniczającej:

- w terenach zabudowanych minimum 12,0 m,
- w terenach niezabudowanych 15,0 m,
- szerokość jezdni 5,5 m.²⁰

Przednia linia zabudowy dla dróg powiatowych:²¹

- w terenach zabudowanych min 8,0²² m. od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym min 20,0²³ m. od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Drogi gminne klasy „L”:

- o szerokości w linii rozgraniczającej minimum²⁴ 12,0 m.,
- szerokość jezdni 5,5 m.,

Drogi gminne klasy „D”:

- o szerokości w linii rozgraniczającej minimum 10,0 m,
- szerokość jezdni 4,5 – 5,5 m.²⁵

Przednia linia zabudowy dla dróg gminnych:²⁶

- w terenach budowlanych min 6,0 m. od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym 15,0 m. od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Ponadto zaleca się, aby ciągi komunikacyjne uzupełnić strefami zieleni o zróżnicowanych gatunkach celem ochrony przed hałasem.

Wykazy dróg powiatowych i gminnych zawarte są w punkcie 10 C.²⁷

B. UKŁAD KOLEJOWY – nie funkcjonuje na terenie gminy i nie przewiduje się jego budowy.

9.1.4. STREFY PRZEKSZTAŁCENÍ

A – DOLESIENIA – (ustalenia jak dla „terenów leśnych”).

B – OBSZARY ZABUDOWY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ I REHABILITACJI –

20 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

21 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

22 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

23 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

24 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

25 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

26 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

27 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Analiza istniejącej przestrzeni osadniczej upoważnia do stwierdzenia, że krajobraz tych terenów jest w znacznej mierze zdegradowany. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy przekształceń wymaga znaczna ilość obiektów istniejących, głównie mieszkalnych. Wraz z poprawą warunków techniczno-użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Należy odstąpić całkowicie od wprowadzania nowych form zabudowy wielorodzinnej jako obcej dla obszarów wiejskich. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń, rehabilitacji. Zamiast poszukiwań nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane wsi. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy występują we wsi gminnej Jabłoń, która nie posiada wykształconego centrum wsi a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie.

Podobny problem występuje w miejscowości Kalinka.

Zaleca się w stosunku do Jabłonia opracowanie planów miejscowych ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych do form architektonicznych projektowanych obiektów: zakaz stosowania stropodachów jako formy obcej w krajobrazie terenów wiejskich.

9.1.5. TERENY GOSPODARKI WODNEJ, ŚCIEKOWEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

A – OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA ZBIOROWYM SYSTEMEM KANALIZACJI

Tym systemem proponuje się objąć miejscowości: Jabłoń i Kalinkę z wykorzystaniem istniejących tam oczyszczalni ścieków.

B – OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA INDYWIDUALNYM SYSTEMEM KANALIZACJI

Indywidualnymi systemami należy objąć miejscowości: Kudry, Łubno, Gęś wraz z przyległymi koloniami, Kolano wraz z kolonią, Holendernię, Wantopol, Puchową Górę i Paszenki oraz całą pozostałą zabudowę rozproszoną.

Uwagi ogólne do pkt. „A” i „B”:

- w oparciu o program kanalizacji gminy należy sukcesywnie rozbudowywać system zbiorowej kanalizacji w oparciu o techniczne rozwiązania systemowe: grawitacyjne, ciśnieniowe i podciśnieniowe,
- istniejącą oczyszczalnię ścieków w Kalince należy zmodernizować i rozbudować,

- należy opracować program organizacji stref uciążliwości wokół oczyszczalni i sposób ich zagospodarowania,
- należy wprowadzić dwustopniowy system zagospodarowania odpadów komunalnych: odpady z poszczególnych miejscowości należy gromadzić w kontenerach w wyznaczonych punktach, z których następnie przewozić je na gminne wysypisko śmieci.

C – LINIE ENERGETYCZNE

Zamierzenia inwestycyjne przy zachowaniu stref *ochronnych* – *ograniczeń w sposobie użytkowania* powinny wynosić *pod*²⁸ liniami napowietrznymi średniego napięcia 15 kV, 15 m (po 7,5 m od osi słupa), przedstawia to załączona tabela Nr 1 - „Energia Elektryczna”.

Zabudowa w obszarze strefy ochronnej pod liniami napowietrznymi jest możliwa pod warunkiem spełnienia wymagań obowiązujących przepisów i uzgodnienia z właścicielem sieci.

*Przez teren gminy przebiega linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV, dla której ustalona została strefa techniczna o szerokości 40 m (po 20 m od osi linii na każdą stronę).*²⁹

Szczegółowy zakres tych stref należy uwzględniać przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami z uwzględnieniem wymogów wynikających z norm branżowych stosownie do zastosowanych parametrów i rozwiązań technicznych poszczególnych odcinków sieci.

Ustala się ponadto:

- 1. Zagospodarowanie terenu należy wykonywać w sposób możliwie nie kolidujący z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi.*
- 2. Usuwanie ewentualnych kolizji istniejących urządzeń z planowanym zagospodarowaniem winno się odbywać kosztem i staraniem inwestora projektowanej zabudowy według odpowiedniego porozumienia z właścicielem sieci elektroenergetycznej.*
- 3. Wykonanie obostrzeń na istniejących napowietrznych sieciach elektroenergetycznych w miejscach tego wymagających odbywać się będzie na zasadach określonych w punkcie 2.*
- 4. Budowa wewnętrznych stacji transformatorowych, winna być zlokalizowana na*

28 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

29 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

gruncie o uregulowanym stosunku prawnym w miejscu określonym m.in. wymogami technicznymi, z dostępem od drogi i możliwością dojazdu sprzętu ciężkiego.

5. Przyłączenie do sieci planowanych obiektów lub zwiększenie mocy elektrycznej do istniejących nastąpi po spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych przyłączenia i dostarczania energii na podstawie stosownej umowy z zarządcą sieci po spełnieniu określonych warunków przyłączenia.
6. Przewiduje się możliwość rozbudowy sieci elektroenergetycznej poprzez budowę nowych linii średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4kV (na rysunku studium nie wskazano sposobów rozbudowy sieci).
7. Lokalizację elektroenergetycznych linii kablowych wraz ze złączami należy przewidzieć w zarezerwowanych pasach technologicznych.
8. Budowa elektroenergetycznych linii kablowych pod drogami jest dozwolona tylko w przypadku skrzyżowań z drogami.
9. W planowanej zabudowie należy uwzględnić strefy ochronne pod istniejącymi i przewidywanymi liniami napowietrznymi średnich i wysokich napięć. Zabudowa w obszarze strefy ochronnej pod liniami napowietrznymi jest możliwa pod warunkiem spełnienia wymagań obowiązujących przepisów i uzgodnienia z właścicielem sieci.
10. Realizacja (rezerwacja terenu i budowa) urządzeń elektroenergetycznych do połączenia urządzeń wytwórczych z siecią przedsiębiorstwa energetycznego leży w gestii inwestora elektrowni.
11. Przy zalesieniach i zadrzewieniach należy zachować wymagane przepisami odległości gałęzi i drzew od urządzeń linii elektroenergetycznych.³⁰

D – WODOCIĄGI:

a) istniejące – linią ciągłą,

Wszystkie miejscowości gminy włączone są w system zbiorowych wodociągów.³¹

Za celowe uznaje się:

– opracowanie stref ochronnych wokół ujęć wody pitnej i sposób ich zagospodarowania,

E – UJĘCIE WODY - oznaczone kolorem niebieskim: kółkiem i literami „WZ”.

Na planszy zaznaczono tylko ważniejsze ujęcia wody, zaś w części opisowej

30 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

31 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

wyszczególniono wszystkie ujęcia wody na terenie gminy wraz z ich wydajnością.

Za celowe uznaje się opracowanie stref ochronnych wokół ujęć wody oraz podanie sposobu ich zagospodarowania.

F – ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Telekomunikacja.

W zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:

- *przewiduje się możliwość lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej,*
- *należy objąć gminę zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkim i krajowym,*
- *zakłada się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.³²*

2. Gazownictwo.

Zakłada się budowę sieci gazowniczej na bazie krajowego systemu dystrybucji gazu – w tym celu należy opracować program gazyfikacji gminy. *Przewiduje się realizację gazociągu tranzytowego wysokiego ciśnienia DN 1000 z Białorusi do tłoczni w Kapuszanach na Słowacji oraz gazociągu magistralnego DN 500 Radom – Wronów ze stacją redukcyjną gazu w miejscowości Dawidy.³³*

3. Gospodarka ciepła.

Należy rozważyć możliwość budowy centralnej gminnej kotłowni w Jabłoni i Kalince, opartej na czynnikach energetycznych ekologicznych (olej, gaz) lub przy wykorzystaniu lokalnych źródeł energetycznych.

G – NIEKONWENCJONALNE ŹRÓDŁA ENERGII

1. Biogazownie, systemy fotowoltaiczne i inne z wykluczeniem urządzeń energetyki wiatrowej (tereny oznaczone na rysunku studium symbolem EN).

Lokalizacja w/w obiektów i urządzeń energetyki odnawialnej musi uwzględniać zakazy lub

32 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

33 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

ograniczenia lokalizacji wynikające z istniejących i projektowanych obszarów prawnie chronionych, korytarzy ekologicznych itp. a także zasady i obostrzenia określone obowiązującymi przepisami prawa.

- Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów: rozwoju biogazowni, lokalizacji urządzeń systemów fotowoltaicznych i innych form pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł energii, z wykluczeniem urządzeń energetyki wiatrowej uwarunkowane jest analizą, oceną i stwierdzeniem (w prognozie oddziaływania na środowisko) braku możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze oraz tereny zabudowy mieszkaniowej;
- szczegółowa analiza przyrodniczo – środowiskowa powinna obejmować warianty preferowane i alternatywne;
- rozwiązania technologiczne nie powinny odbiegać od standardów stosowanych w obiektach związanych z tego typu działalnością i wykorzystywać nowoczesną technologię ograniczając negatywne oddziaływanie na tereny zabudowy mieszkaniowej;
- dopuszcza się budowę sieci dróg wewnętrznych pomiędzy obiektami w sposób umożliwiający połączenie ich z drogami publicznymi po uzgodnieniu zjazdów z właściwym zarządcą drogi.

2. Obszary lokalizacji urządzeń energetyki wiatrowej wraz z urządzeniami towarzyszącymi, infrastrukturą techniczną oraz strefą ograniczonego zainwestowania – lokalizacje zgodne z uwarunkowaniami rozwoju energetyki wiatrowej zawartymi w „Wojewódzkim Programie Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego” z uwzględnieniem następujących zasad i założeń:

- budowa obiektów energetyki wiatrowej jest możliwa po identyfikacji i ograniczeniu do minimum ryzyka przyrodniczego oraz niekorzystnego oddziaływania na środowisko akustyczne i krajobraz, musi uwzględniać zakazy lub ograniczenia lokalizacji wynikające z istniejących i projektowanych obszarów prawnie chronionych, korytarzy ekologicznych itp. a także zasady i obostrzenia określone obowiązującymi przepisami prawa.
- na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przeznaczenie terenów dla rozwoju energetyki wiatrowej uwarunkowane jest analizą, oceną i stwierdzeniem (w prognozie oddziaływania na środowisko) braku możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze w

tym obszary i gatunki chronione, ptaki, nietoperze oraz klimat akustyczny i krajobraz;

- na etapie mpzp budowę obiektów energetyki wiatrowej wraz z urządzeniami towarzyszącymi, infrastrukturą techniczną należy lokalizować z zachowaniem izolacji w stosunku do obiektów chronionych;*
- szczegółowa analiza przyrodniczo – środowiskowa powinna obejmować warianty preferowane i alternatywne;*
- monitoring przyrodniczy (w tym ornitologiczny i chiropterologiczny) powinien być przeprowadzony równolegle z monitoringiem wietrzności poprzedzającym realizację elektrowni wiatrowej i kontynuowany w trakcie jej funkcjonowania;*
- zaleca się, aby minimalny dystans farmy wiatrowej od stanowisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków drapieżnych (np. bielik, orlik krzykliwy), bociana czarnego wynosił*
- 5-6 km;*
- zachować minimalne odległości budowli siłowni wiatrowych od budynków mieszkalnych przyjmując odległość min. 500m, do czasu weryfikacji proponowanej strefy po wykonaniu opracowania raportu wpływu hałasu projektowanych zespołów siłowni wiatrowych na środowisko, uwzględniając typ, jakość siłowni oraz specyfikę terenu;*
- rozwiązania technologiczne nie powinny odbiegać od standardów stosowanych w obiektach związanych z tego typu działalnością i opierać się na nowoczesnej technologii ograniczając negatywne oddziaływanie na tereny zabudowy mieszkaniowej;*
- dopuszcza się budowę sieci dróg wewnętrznych pomiędzy obiektami siłowni w sposób umożliwiający połączenie ich z drogami publicznymi po uzgodnieniu zjazdów z właściwym zarządcą drogi;*
- pozostały teren, z wyjątkiem powierzchni zajmowanych pod konstrukcje wiatrowe i drogi wewnętrzne powinien pozostać w użytkowaniu rolniczym;*
- połączenie poszczególnych siłowni wiatrowych z istniejącym systemem energetycznym należy realizować za pośrednictwem linii elektroenergetycznych średniego lub wysokiego napięcia oraz w razie konieczności – stacji WN/SN, w uzgodnieniu z właściwym zarządcą sieci, minimalizując ich oddziaływanie na środowisko oraz krajobraz, ze wskazaniem tworzenia systemów kablowych (podziemnych) - prowadzenie napowietrznych linii wysokiego napięcia możliwe jedynie w wyjątkowych przypadkach,*
- szczegółową lokalizację siłowni wiatrowych a także przebieg dróg i sieci oraz*

lokalizację urządzeń związanych z eksploatacją elektrowni wiatrowych należy ustalić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przyjmując w granicach obszarów ograniczonego zainwestowania, wyznaczonych na rysunku studium, strefę hałasu przekraczającego 45 dB generowanego przez elektrownie wiatrowe,

- w wyznaczonych obszarach ograniczonego zainwestowania do lokalizacji urządzeń energetyki wiatrowej wprowadza się zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz zalesiania terenów rolnych; dopuszcza się lokalizację obiektów infrastruktury technicznej oraz sieci podziemnych i nadziemnych z nimi związanych,*
- parametry i gabaryty turbin wiatrowych należy dobrać w taki sposób, aby nie powodować przekroczenia norm hałasu dla wyznaczonych terenów zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej (w miejscowości Kalinka),*
- w strefach do 200 m od granic obszarów ograniczonego zainwestowania, wyznaczonych na rysunku studium, nie należy wprowadzać terenów o funkcjach, dla których wymagana jest ochrona przed hałasem przekraczającym 40 dB.*
- wszelkie obiekty o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t. należy każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę zgłaszać i uzgadniać z Szefostwem Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP .³⁴*

9.1.6. CIĄGI TURYSTYCZNO – KRAJOZNAWCZE

A. ROWEROWE

Trasę rowerową proponuje się wyznaczyć w sąsiedztwie dróg utwardzonych wokół: Jabłonia, Gęsi, Kolana, Puchowej Góry, Paszenek i do Jabłonia.

B. PIESZE

Trasę pieszą proponuje się z Jabłonia, do kompleksu leśnego. Paszenek – okolice jeziora i do Jabłonia.

C. JAZDY KONNEJ

Trasę jazdy konnej proponuje się wzdłuż Kanału Wieprz – Krzna, *Doprowadzalnika Muława, okolic Zbiornika Opole* ³⁵i Jabłonia.

D. KULTUROWY SZLAK REZYDENCJI MAGNACKICH

³⁴ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

³⁵ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Kulturowy szlak rezydencji magnackich przebiega przez teren gminy wzdłuż drogi powiatowej od Rudna do Jabłonia i dalej wzdłuż drogi wojewódzkiej w kierunku Horodyszcz. ³⁶

9.1.7. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

A. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytki ekologiczne na terenie gminy Jabłoń zostały aktualizowane rozporządzeniem Nr 42 Wojewody Lubelskiego z dnia 4 sierpnia 2003 r. i objęły powierzchnię 9,97 ha (obszar śródleśnych bagien na terenie Leśnictwa Jabłoń Nadleśnictwa Radzyń Podlaski).

W stosunku do użytku ekologicznego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;*
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;*
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby;*
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;*
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;*
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;*
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;*
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;*
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;*
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;*
- 11) umieszczania tablic reklamowych.*

Wymienione powyżej zakazy, nie dotyczą:

³⁶ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

- 1) *prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;*
- 2) *realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;*
- 3) *zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;*
- 4) *likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.*

B. LASY WODOCHRONNE

Na terenie Nadleśnictwa Radzyń Podlaski w lasach „Smuga” i „Bażantarnia” wyznaczono lasy wodochronne, łączna ich powierzchnia wynosi 173 ha.

Należy zapewnić prawidłową gospodarkę wodno – ściekową terenów przeznaczonych pod przemysł i składy zlokalizowanych w pobliżu kompleksu leśnego „Bażantarnia” ze względu na znaczny udział lasów wodochronnych w tym kompleksie.³⁷

C. POMNIKI PRZYRODY

- *3 lipy drobnolistne i sosna wejmutka rosnące na terenie parku pałacowego w Jabłoni;*
- *1 modrzew europejski na terenie parku w Kolanie.*

W odniesieniu do pomników przyrody obowiązują takie same zasady jak dla użytków ekologicznych.³⁸

D. OBSZARY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

Przestrzeń rolnicza gminy – stosownie do ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 3 lutego 1995 r – została zdefiniowana w „Obszarach rolniczych” niniejszych ustaleń.

Wyznacza się obszary o znanym areale obejmujące bonitację gleb od III a (2-go kompleksu – żytniego dobrego) do IV b (5-go kompleksu – żytniego słabego) na których wyklucza się zabudowę tak aby max. wykorzystać na produkcję rolniczą. Ponadto strefą tą objęto również użytki zielone w strefie Kanału Wieprz-Krzna (wschodnia i północna część

37 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

38 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

gminy). Adaptuje się jedynie istniejącą zabudowę z możliwością rozbudowy.

Z zabudowy wyklucza się również tereny leśne – stosownie do ustaleń dla „Terenów leśnych”. *Dopuszcza się zalesienie terenów na glebach niskich klas bonitacyjnych i odłogujących.*³⁹

E. STREFA OCHRONY WARUNKÓW SIEDLISKOWYCH LASÓW

Strefy te wyznaczono przy kompleksie lasu mieszanego (środkowa część gminy) od strony północnej (Kol. Jabłoń) oraz od strony południowej (Kol. Kolano), przy mniejszych kompleksach leśnych na północ od Jabłonia, *oraz wzdłuż północnej, wschodniej, i południowej ściany kompleksu leśnego „Bażantarnia”.*⁴⁰

F. ZASIĘG ODDZIAŁYWANIA KANAŁU WIEPRZ-KRZNA

Kanał Wieprz - Krzna powinien spełniać swoje funkcje związane ze stosunkami wodnymi a z punktu widzenia planowania przestrzennego powinien zapewnić odpowiedni krajobraz, gdzie niezbędnym jest:

- zapewnienie właściwych warunków dla funkcjonowania przyrody (świata roślinnego i zwierzęcego),
- zapewnienie czystości wód powierzchniowych i głębinowych,
- uaktywnienie procesów odpornościowych środowiska,
- wytworzenie związków funkcjonalnych między ekosystemem doliny Kanału a otwartymi terenami rolnymi,
- nadanie ekosystemowi rangi regionalnej.

Ze strefy (ekosystemu) należy wykluczyć:

- prowadzenie powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych (również torfu),
- składowanie odpadów komunalnych, przemysłowych, grzebowisk zwierząt, wylewisk nieczystości i wysypisk śmieci,
- odprowadzanie ścieków do wód i gruntu,
- zmiany użytkowania terenów użytków zielonych.

Z uwagi na fakt, że w strefie tej znajduje się gminna miejscowość Jabłoń wraz z przyległym zespołem parkowo-pałacowym, postuluje się aby miejscowość ta była szczególnie dotowana z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska oraz innych funduszy pomocowych krajowych i zagranicznych.

39 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

40 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

G. STREFA KRAJOBRAZU CHRONIONEGO – obejmuje wschodnią część gminy: kompleks lasu mieszanego, dolinę Kanału Wieprz-Krzna z systemem rowów melioracyjnych i jeziorem.

Naturalne czynniki w postaci rzeźby terenu i jej pokrycia a także czynniki antropogeniczne decydują o walorach krajobrazowych.

Zwarty kompleks leśny lasu mieszanego i otwarte przestrzenie użytków zielonych doliny Kanału i wokół jeziora oraz przestrzeni produkcji rolniczej stanowi monotony krajobraz charakterystyczny dla obszarów Podlasia. Na tle panoramy terenów osadniczych taki charakter krajobrazu jest szczególnie wrażliwy na działalność antropogeniczną.

Obszary leśne i dolina użytków zielonych stanowi przykład krajobrazu seminaturalnego (zbliżonego do naturalnego). Na obszarze tym (poza terenami leśnymi) pierwszy poziom wód gruntowych znajduje się w przedziale od 0 do 2 metrów – co wpływa, że tereny te okresowo są nadmiernie uwilgocone a użytki zielone zaliczane są do kompleksu 3 z - słabego.

Las mieszany - z dominującym gatunkiem dębu i sosny stanowi drzewostany różnowiekowe w przedziale 40-80 i 90 lat.

W podszycie występuje: *kruszyna, bez czarny, czeremcha, dereń, leszczyna, jarząb, iwa, dąb, świerk*.⁴¹ Las jest siedliskiem fauny opisanej w „Terenach leśnych”. Proponuje się, aby teren strefy krajobrazu chronionego posiadał ekologiczne powiązania z przyległymi terenami gminy: Wisznice, Podedwórze i Dębowej Kłody.

Za celowe uznaje się:

- nadanie całemu systemowi rangi regionalnej,
- nadanie w przyszłości praw terenów chronionych,
- zredukowanie działalności gospodarczej do produkcji traw o wartości pastewnej i gospodarki leśnej (dolesienia),
- w stosunku do przyległych terenów osadniczych wprowadzić ograniczenia wysokościowe, aby likwidować elementy dysharmonizujące krajobraz,
- istniejące ciągi komunikacyjne uzupełnić strefami zieleni o zróżnicowanym składzie gatunkowym.

41 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

H. STREFA ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar osady wpisany do rejestru zabytków (zespoły wpisane do rejestru).

Strefa ta obejmuje najwartościowsze obiekty zabytkowe gminy – wyróżniające się stanem zachowania, grupuje wszystkie czynniki urbanistyczne. Posiada najlepiej zachowaną zabudowę mieszkalną i układ komunikacyjny. W strefie tej postulatory konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi. Winna być ona objęta planem rewaloryzacji.

W strefie tej:

- należy zachować sieć istniejących ulic, zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy,
- obowiązuje zakaz wytyczania nowych ulic poza ich historycznym układem, obowiązują obecne gabaryty wysokościowe, 1 i 1/2 kondygnacji - kompozycja elewacji z bezwzględnym podkreśleniem osi kompozycyjnych pionowych i poziomych,
- obowiązuje zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych, istniejące winny ulec przeprojektowaniu w zakresie bryły i elewacji,
- obowiązuje zakaz zabudowy placów,
- nowe obiekty muszą nawiązywać – sytuacją – skalą – bryłą i artykulacją elewacji – do zabudowy zabytkowej,
- obowiązuje funkcja mieszkaniowa połączona z usługami i handlem,
- wszelka działalność urbanistyczna i architektoniczna w obrębie strefy wymaga pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

I. STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne wsie, posiadające nienaruszony układ kompozycji. W strefie tej czytelne są fazy rozwoju przestrzennego, gdzie ochronie podlegają place, przebieg i parametry dróg, obiekty o dużych wartościach architektoniczno-przestrzennych.

W strefie ochrony konserwatorskiej powinna nastąpić pełna rewaloryzacja „drogi mieszkaniowej”. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej. Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno-architektonicznych wsi lubelskiej. Wykluczeniu podlegać musi budownictwo wielkokubaturowe.

J. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI

Strefą tą należy objąć widok na Jabłoń od strony pn., pd.-wsch. oraz pd.-zach. Zespół kościelny w Gęsi wymaga stref ze wszystkich stron. Zespół dworski w Kolanie od strony wsi i alei prowadzącej do Jabłonia.

K. STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ

Strefa ta określona i opisana została na załączniku mapowym nr 2. Powinna ona zostać rozszerzona na obszar historycznych wsi oraz na pasy dolin rzecznych. Grodzisko w Gęsi wraz z najbliższym otoczeniem wyłączone musi być z użytkowania a wszelkie inwestycje w tym rejonie winny być uzgadniane z WKZ.

*Nie przewiduje się wyłączeń spod zabudowy obszarów potencjalnej eksploracji archeologicznej, należy jednak w przypadku wystąpienia inwestycji budowlanych lub ziemnych, liczyć liczyć się z koniecznością przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych, w związku z czym na powyższe prace niezbędnym jest uzyskanie zgody WKZ. Ponadto proponuje się rozszerzenie strefy rozpoznania archeologicznego na tereny, gdzie mogą wystąpić relikty pierwotnych faz osadniczych”.*⁴²

L. HISTORYCZNE TRAKTY KOMUNIKACYJNE przebiegają wzdłuż trasy Kolano-Jabłoń-Kudry. Nie zakłada się ich rekonstrukcji – pozostawia się je jako wiedzę historyczną.

M. NATURA 2000

W odniesieniu do obszarów Natura 2000 wprowadza się następujące zasady:

- *zakaz podejmowania działań mogących pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,*
- *realizacja planowanych przedsięwzięć, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, jeżeli mogą one znacząco oddziaływać na ten obszar, jest dopuszczalna po uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia,*
- *na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów*

⁴² Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

N. KORYTARZE EKOLOGICZNE

W odniesieniu do korytarzy ekologicznych obowiązuje wymóg zachowania i kształtowania ich drożności ekologiczno-przestrzennej. Może to być osiągnięte poprzez ustalenie w tych terenach:

- *zakazów*
 - *składowania odpadów komunalnych, przemysłowych oraz energetycznych,*
 - *lokalizacji zlewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,*
 - *tworzenia nasypów ziemnych, usytuowanych poprzecznie do osi korytarza,*
 - *lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,*
 - *eksploatacji surowców mineralnych;*
- *nakazów*
 - *likwidacji obiektów destrukcyjnych,*
 - *poszerzenia lub wykonania przepustów w przecinających korytarze nasypach drogowych,*
- *zaleceń*
 - *kształtowania pasmowych struktur przyrodniczych (łąk, zadrzewień),*
 - *restytucji użytków zielonych kosztem gruntów ornych,*
 - *prowadzenia dróg po estakadach.*⁴³

9.1.8. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.

W poszczególnych miejscowościach gminy Jabłoń wyznaczono na rysunku studium tereny zainwestowania pod poszczególne funkcje. Tereny o funkcjach mieszanych oznaczone na rysunku studium mające więcej niż jedną funkcję można przeznaczać w całości lub częściowo pod zagospodarowanie z zakresu pierwszej lub drugiej funkcji.

W przypadku terenów przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową (zagrodową, jednorodziną) przyjmuje się następujące wskaźniki dotyczące parametrów działek budowlanych:

– dla terenów przeznaczanych pod zabudowę zagrodową zakłada się minimalną

⁴³ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

powierzchnię działek budowlanych wynoszącą 1800 m², przy szerokości minimalnej frontu działki wynoszącej 25 m; w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się w przypadku wyodrębnionych działek lub zespołów działek zmianę funkcji na budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne lub zabudowę usługową,

- dla terenów przeznaczanych pod zabudowę jednorodziną zakłada się minimalną powierzchnię działek budowlanych wynoszącą 1000 m², przy szerokości minimalnej frontu działki wynoszącej 18 m dopuszczając dla zabudowy jednorodzinnej lokalizację nieuciążliwych usług nie wyznaczonych rysunkiem studium,
- dla terenów przeznaczonych pod usługi wielkość działki ustalana będzie każdorazowo zgodnie z przewidywanym zakresem działalności z zachowaniem powierzchni zabudowy oraz zasad dla gabarytów i architektury obiektów określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a dla działek przeznaczanych pod działalność produkcyjną oraz obiekty obsługi produkcji w gospodarstwach minimalną powierzchnię działki ustala się na 1800 m², minimalne szerokości frontów działek należy ustalać w planach miejscowych w zależności od specyfiki przewidywanych przedsięwzięć,
- dla terenów przeznaczonych pod usługi turystyczne i sportowe minimalne parametry dla powierzchni działki i szerokości frontu należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zależności od przewidywanego zakresu oraz planowanych obiektów wypoczynku, rekreacji i sportu z niezbędnym zapleczem administracyjno-gospodarczym,.

Głównym kierunkiem działania w planach miejscowych związanym z istniejącą zabudową powinny być działania renowacyjne w stosunku do starej zabudowy. Działania te mają na celu modernizację i renowację istniejącej zabudowy, rozumiane jako:

- przeprowadzenie niezbędnych rozbiórek i wyburzeń obiektów w złym stanie technicznym,
- odbudowę, rozbudowę, nadbudowę i przebudowę budynków nadających się do renowacji,
- zmniejszanie energochłonności budynków związane z poprawą ich stanu technicznego,
- podniesienie standardów wyposażenia w instalacje i urządzenia oraz poprawę ich stanu technicznego,
- poprawę jakości otoczenia budynków i zagospodarowania nieruchomości.

Dla nowych budynków mieszkalnych, a także w przypadku rozbudowy lub

modernizacji istniejących budynków mieszkalnych zakłada się następujące gabaryty:

- budynki o wysokości do 2 kondygnacji i wysokości kalenicy do 10 m;
- wysokość posadowienia parteru do 1 metra powyżej poziomu terenu;
- dachy o kątach nachylenia połaci do 35°;
- w planach zagospodarowania można dopuścić odstępstwa od wyżej wymienionych zasad, jeśli wynika to z parametrów zabudowy na terenach sąsiednich;
- w terenach zabudowy zagrodowej dopuszcza się zabudowanie obiektami kubaturowymi do 40% powierzchni działki,
- w przypadku terenów przeznaczanych wyłącznie pod zabudowę jednorodzinną dopuszczalne jest zabudowanie do 50% powierzchni działki,
- dla pozostałych funkcji terenów budowlanych z wyłączeniem terenów objętych ochroną konserwatorską, dopuszcza się zabudowanie do 45% powierzchni działki.

W terenach objętych ochroną konserwatorską dopuszczalne wskaźniki zabudowy winny być ustalane na etapie opracowania planów miejscowych w uzgodnieniu z konserwatorem zabytków, w szczególności w terenie usług kultury z zielenią urządzoną dopuszczalne jest zabudowanie do 10% powierzchni terenu.

Wyznaczone w rysunku „Studium...” tereny pod zabudowę zagrodową dopuszcza się zabudować w strefie do 80 metrów większej na terenach przylegających gruntów ornych po przeanalizowaniu takiej możliwości na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zagospodarowanie terenów winno następować w jak najwyższych standardach architektonicznych, z poszanowaniem podstawowych zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, a w szczególności ochrony krajobrazu oraz ochrony środowiska. Zmiany funkcji terenów określone w niniejszym studium nie mogą powodować przekroczeń standardów jakości środowiska.

Dla terenów zabudowy wielorodzinnej parametry dotyczące gabarytów działek oraz zasady zabudowy i zagospodarowania terenów będą ustalane indywidualnie na etapie sporządzania planów miejscowych.

W przypadku wykorzystania terenu pod usługi, rzemiosło lub wytwórczość i składowanie szczegółowe parametry i wskaźniki dotyczące kształtowania zabudowy będą ustalane w planach miejscowych z uwzględnieniem charakteru przedsięwzięcia oraz lokalnych uwarunkowań.

Budynki gospodarcze i inwentarskie związane z zabudową zagrodową powinny być

dostosowane do funkcji jaką będą pełnić w gospodarstwie. Podobnie jak w przypadku obiektów usługowych, warunki dotyczące budynków gospodarczych powinny zostać określone w planach miejscowych z uwzględnieniem przepisów obowiązujących w tym zakresie oraz lokalnych uwarunkowań.

Wszelkie kolizje projektowanego zainwestowania, w tym zabudowy i urządzenia terenów zielonych, z istniejącą infrastrukturą elektroenergetyczną powinny być usuwane kosztem i staraniem inwestora w uzgodnieniu z zarządcą sieci elektroenergetycznej.

We wszystkich terenach przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową, bądź związaną z usługami i wytwórczością należy kształtować tereny zieleni wpływającej pozytywnie na krajobraz oraz klimat w otoczeniu obiektów. W terenach przeznaczanych pod usługi publiczne należy uwzględniać zagospodarowanie terenów o funkcjach przestrzeni publicznej.

Tereny przemysłu, składów i baz przeznacza się pod:

- bazy i zaplecza techniczno-budowlane i transportowe oraz składy, magazyny i hurtownie;*
- urządzenia produkcji rolnej i hodowlanej, w tym urządzenia obsługi rolnictwa;*
- obiekty rzemiosła produkcyjnego i usługowego.*

Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i rybackich mogą być przeznaczane pod urządzenia produkcji rolnej i hodowlanej, obiekty przetwórstwa rolno-spożywczego oraz lokalizację specjalistycznych gospodarstw rolnych.

Inwestycje w terenach przemysłu, składów i baz oraz w terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i rybackich mogą być lokalizowane pod warunkiem, że planowane przedsięwzięcie nie będzie sprzeczne z ustaleniami przyjętymi dla danej strefy lub formy ochrony prawnej lub planistycznej na danym obszarze oraz nie będzie powodować uciążliwości na położonych w sąsiedztwie terenach zabudowy mieszkaniowej.

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę: zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną, wielorodzinną, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich, tereny usług, tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów, oraz terenów przeznaczonych pod funkcje mieszane jako zasadę przyjmuje się gabaryty budynków jak dla budynków mieszkalnych. Dopuszczalne są odstępstwa na etapie miejscowego planu w parametrach i wskaźnikach zabudowy ze względu na stosowaną technologię, zastosowanie nowych rozwiązań technicznych, a także ze

względu na dostosowanie nowej zabudowy do gabarytów i form zabudowy istniejącej.

Lokalizacje urządzeń i sieci infrastruktury technicznej dopuszcza się w miejscach wyznaczonych na rysunku studium oraz nie wyznaczonych rysunkiem studium na wszystkich terenach pod warunkiem nie naruszania podstawowej funkcji terenu oraz warunków krajobrazu naturalnego jak i ustaleń obszarów ochrony prawnej i planistycznej.⁴⁴

9.2. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Z systemem hydrologicznym wiązą się działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Wymagania ochrony przeciwpowodziowej:

- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,*
- budowanie i utrzymywanie wałów i kanałów ulgi,*
- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowa i rozbudowa zbiorników retencyjnych,*
- doposażenie gminnych jednostek straży pożarnej, doskonalenie procedur i wyposażenie gminnych formacji obrony cywilnej i osób uczestniczących w procesie zarządzania kryzysowego przeciwdziałaniu klęskom i zagrożeniom.⁴⁵*

10. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ROZWOJU GMINY NA TLE POWIĄZAŃ Z REGIONEM.

Rozwój przestrzenno-gospodarczy gminy jest pewnym ogniwem w układzie regionu i kraju. Uwarunkowania ekologiczno-przyrodnicze oraz system infrastruktury technicznej należy rozpatrywać w nawiązaniu do programu rozwoju sąsiednich gmin i całego regionu.

A. UWARUNKOWANIA EKOLOGICZNO-PRZYRODNICZE.

1. Kanał Wieprz-Krzna – należy opracować projekt adaptacji kanału na jego całej długości.
2. Wyznaczenie strefy ochrony krajobrazu w nawiązaniu do obszarów sąsiednich gmin: Wisznice, Podedwórze i Dębowa Kłoda.
3. Zagospodarowanie terenów (wschodnia część gminy) wokół jeziora – celem utworzenia powiązań ekologiczno – funkcjonalnych z przyległymi terenami gmin: Wisznice i

44 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

45 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

Podedwórze.

B. UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I GOSPODARKI ODPADAMI.

1. Założenia programowe takich przedsięwzięć inwestycyjnych jak:

- gminna sieć wodociągowa,
- gminna kanalizacja sanitarna,

winny uwzględniać tereny sąsiednich gminy – celem uzyskania korzystnych rozwiązań ekonomiczno-technicznych.

2. Gazyfikacja gminy w oparciu o założenia regionalno-krajowe. *Przewiduje się zarezerwowanie terenu pod realizację gazociągu tranzytowego wysokiego ciśnienia DN 1000 z Białorusi do tłoczni w Kapuszanach na Słowacji oraz gazociągu magistralnego DN 500 Radom – Wronów ze stacją redukcyjną gazu w miejscowości Dawidy.*

Przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia ($D_n=200$ mm - $P_n=6,3$ MPa relacji Radzyń Podlaski - Parczew), co w perspektywie umożliwiałoby zaopatrzenie gm Jabłoń w gaz po wybudowaniu stacji redukcyjnej i rozdzielczej sieci gazowej średniego ciśnienia.

Gazyfikacja gminy przez przedsiębiorstwo gazownicze będzie możliwa, jeśli zaistnieją techniczne i ekonomiczne możliwości warunki budowy odcinków sieci gazowych. W przypadku braku możliwości budowy odcinków sieci gazowych, zgodnie z ustawą Prawo Energetyczne, gazyfikacja gminy może być realizowana na warunkach określonych w odrębnych umowach zawartych pomiędzy przedsiębiorstwem gazowniczym a gminą / odbiorcą.⁴⁶

3. Energia elektryczna – w oparciu o program Zakładu Energetycznego w Radzynie Podlaskim.

4. W zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:

- *przewiduje się możliwość lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej,*
- *należy objąć gminę zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkim i krajowym,*
- *zakłada się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych*

⁴⁶ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

(przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.⁴⁷

5. Należy ustalić lokalizację wspólnego wysypiska śmieci dla zespołu gmin lub opracowanie programu gospodarki odpadami.

C. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI.

Dla drogi wojewódzkiej nr 815 relacji: Wisznice – Parczew – Siemień – Lubartów należy przyjąć parametry techniczno-użytkowe odpowiednie dla klasy G.

Dla dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy Jabłoń należy przyjąć parametry techniczno-użytkowe odpowiednie do klasy drogi, zgodnie z poniższym wykazem:

- droga klasy „G” nr 1095L: dr.pow.o700L – Holeszów – Mosty – Jabłoń – Rudno,*
- droga klasy „L” nr 1099L: Polubicze Wiejskie – Jabłoń,*
- droga klasy „Z” nr 1228L: Radzyń Podlaski – Zbulitów – Wohyń – Milanów – Kostry – Gęś – dr.pow. 1600L,*
- droga klasy „L” nr 1261L: od dr.kraj.63 – Radcze – Gęś,*
- droga klasy „Z” nr 1600L: Dawidy – Gęś – Kolano – Kalinka,*
- droga klasy „Z” nr 1604L: Parczew – Jasionka – Zaniówka – Kolano – Puchowa Góra – Paszenki – dr.woj.815,*
- droga klasy „Z” nr 1605L: Jabłoń – Gęś,*
- droga klasy „L” nr 1606L: od dr.815 – Łubno – do dr.pow.0600L.*

Sieć dróg gminnych stanowią następujące ciągi komunikacyjne:

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	101236 L	dr.pow.1099L Horodyszcze - Kudry
2	103726 L	Gęś - Łubno - Wantopol - dr.pow.1095L
3	103727 L	Rudzieniec - Łubno
4	103749 L	Hanów - Lubiczyn - Kalinka
5	103750 L	Kolano - Holendernia - Marianówka
6	103751 L	Kolano - Chmielów
7	103752 L	dr.woj.815 (Przewłoka) - Kolano dr.pow.1604L
8	103753 L	Gęś - dr.pow.1604L (Zaniówka)
9	103754 L	Gęś - dr.pow.1600L (Zaniówka)

47 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

10	103755 L	Dawidy - dr.gm.103726L
11	103756 L	Dawidy - Kanał Wieprz-Krzna
12	103757 L	Dawidy - dr.gm.103778L
13	103758 L	gr.gminy Wisznice - Dawidy - dr.pow.1095L
14	103759 L	Jabłoń - dr.pow.1099L
15	103760 L	Jabłoń - Przepompownia
16	103761 L	Jabłoń - Kanał Wieprz-Krzna
17	103762 L	Jabłoń - dr.gm.103770L
18	103763 L	dr.gm.103762L - dr.gm.103776L
19	103764 L	dr.woj.815 - Kolonia Jabłoń
20	103765 L	Gęś, Przecinek - dr.gm.103783L
21	103766 L	Gęś - Gęś Abisynia - dr.gm.103754L
22	103767 L	dr.pow.1095L - dr.pow.1605L
23	103768 L	dr.pow.1600L - dr.pow.1604L
24	103769 L	Kolano - Kolonia Kolano
25	103770 L	Jabłoń - Kolano
26	103771 L	dr.pow.1604L - Sewerynowka
27	103772 L	dr.pow.1604L - Kalinka
28	103773 L	dr.pow.1095L- dr.pow.1604L
29	103774 L	dr.pow.1095L - Wantopol - dr.pow.1604L
30	103775 L	Paszenki - dr.pow.1095L
31	103776 L	Jabłoń - Kol.Jabłoń - dr.woj.815
32	103777 L	Jabłoń - dr.pow.1606L
33	103778 L	Jabłoń - dr.pow.1605L
34	103779 L	Paszenki - dr.woj.815
35	103780 L	Paszenki - dr.pow.1099L
36	103781 L	dr.pow.1095L - dr.gm.103755L
37	103782 L	Kolonia Jabłoń - dr.pow.1605L
38	103783 L	dr.pow.1600L - dr.gm.103754L
39	103784 L	dr.pow.1095L - dr.gm.103763L
40	103785 L	dr.pow.1605L - dr.pow.1600L
41	103786 L	Paszenki - dr.woj.815
42	103787 L	dr.gm.103756L - dr.gm.103758L
43	103788 L	dr.pow.1600L - dr.woj.815
44	104012 L	dr.gm.103770L - dr.gm.103762L (Jabłoń ul.Szkolna)
45	104013 L	dr.pow.1095L - dr.gm.103762L (Jabłoń ul.Krótką)

46	104014 L	Jabłoń ul.Pogodna
47	104015 L	Jabłoń ul.Słoneczna
48	104016 L	dr.pow.1095L - dr.gm.103770L (Jabłoń ul.Lipowa)
49	104017 L	droga odchodząca od dr.gm.103776L(ścianka) w kierunku wschodnim
50	104019 L	dr.gm.103778L - dr.pow.1605L
51	104020 L	dr.gm.103776L - dr.pow.1606L
52	104021 L	dr.gm.103780L - dr.gm.103779L
53	104022 L	dr.gm.103770L - dr.pow.1095L
54	104023 L	dr.gm.103771L - dr.pow.1600L
55	104024 L	dr.gm.103750L - dr.pow.1600L
56	104025 L	droga odchodząca od dr.gm.103783L w kierunku południowo wschodnim
57	104026 L	droga odchodząca od dr.pow.1228L w kierunku północno zachodnim
58	104027 L	droga odchodząca od dr.pow.1605L w kierunku południowym
59	104028 L	droga odchodząca od dr.gm.103781L w kierunku zachodnim

Dla dróg gminnych należy przyjmować parametry techniczno-użytkowe odpowiednie dla klasy „L” i „D” - w zależności od potrzeb oraz istniejącego zagospodarowania terenów przyległych. Drogi gminne winny być realizowane z uwzględnieniem terenów sąsiednich gmin.⁴⁸

48 Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.

ROZDZIAŁ III

KIERUNKI I STRATEGIA ROZWOJU GMINY, ZADANIA, OGRANICZENIA I KONFLIKTY

1. Działalność ekonomiczno-gospodarcza:

Zadania:

- współpraca z sąsiednimi gminami w celu pozyskania dotacji na większe przedsięwzięcia inwestycyjne z programu PHARE, Banku Światowego,
- tworzenie spółek prawa handlowego i innych przedmiotów gospodarczych z udziałem kapitałowym,
- współpraca z mediami (prasą, radiem i telewizją) w przekazywaniu informacji o możliwościach rozwojowych gminy,
- współpraca z Biurem Promocji Województwa, Lubelską Izbą Rolniczą, WODR itp.
- wymiana misji handlowych i innych form kontaktów z regionem i za granicą,
- pozyskiwanie dotacji z budżetu państwa,
- wykorzystanie możliwości funduszy pomocowych, np.:
 - Fundusz Współpracy – Program „Agrolinia 2000”,
 - Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa – FAPA,
 - Fundacji Wspomagania Wsi,
 - Fundacji Rolniczej.
- wykorzystanie pozabudżetowych funduszy celowych, np.:
 - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

Ograniczenia:

- Brak wysoko wyspecjalizowanych kadr o znajomości: ekonomii, biznesu i języków obcych.

2. Ochrona zdrowia.

Zadania:

- pozyskanie odpowiedniej liczby lekarzy (ze specjalizacją) i pielęgniarek,
- modernizacji i odpowiednie wyposażenie budynków służby zdrowia,
- współpraca z kasą chorych oraz innymi organizacjami,

- szerzenie oświaty medycznej wśród społeczeństwa gminy,

Ograniczenia:

- brak dostatecznych funduszy,
- brak preferencji do pracy na wsi.

3. Polityka społeczna.

Zadania:

- wykorzystanie środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych funduszy pozabudżetowych,
- korzystanie z edukacji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i Zatrudnienia i Wydziału Edukacji Urzędu Marszałkowskiego

Ograniczenia:

- brak ustalonych zasad przepływu informacji o dotacjach,

4. Edukacja.

Zadania:

- pozyskiwanie wysokokwalifikowanych kadr nauczycielskich,
- zapewnienie właściwych warunków mieszkaniowych dla nowo pozyskiwanych kadr,
- stworzenie dobrych warunków lokalowych i zapewnienie właściwego zaplecza naukowo-technicznego,
- prowadzenie współpracy z Wydziałem Edukacji Urzędu Marszałkowskiego i nadrzędnymi jednostkami oświaty i szkołami wyższymi i średnimi.

Ograniczenia:

- niskie płace w oświacie,
- brak „zachęty” do pracy na wsi,
- brak zaplecza naukowego i mieszkaniowego.

5. Kultura.

Zadania:

- działalność w ramach Gminnego Ośrodka Kultury,
- pozyskiwanie środków budżetowych i pozabudżetowych na ochronę zabytków, działalności kultury, (współpraca z WKZ),
- renowacje istniejących zespołów zabytkowych, (zespołu pałacowego w Jabłoniu).

Konflikty:

- założenia – projekty inwestycyjne użytkowników i właścicieli obiektów zabytkowych z celem ochrony wartości kulturowych,
- właściwa adaptacja zespołu pałacowego wraz z przyległym terenem w Jabłoni,
- dysharmonia w przestrzeni zabytkowej przy realizacji infrastruktury technicznej.

Ograniczenia:

- brak funduszy na cele kultury,
- brak sponsoringu na cele kultury,

6. Turystyka.

Zadania:

- współpraca ze stowarzyszeniami turystycznymi w kreowaniu i pomocy gminnych imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych,
- współpraca z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego w kreowaniu agroturystyki,
- szkolenie kadr turystycznych we współpracy ze Służbą Ochrony Zabytków, parkami narodowymi i krajobrazowymi oraz samorządami powiatowymi w zakresie związanym z ochroną krajobrazu kulturowego i przyrodniczego,
- wykorzystanie istniejącego zbiornika retencyjnego w rejonie Puchowej Góry na cele rekreacyjno – wypoczynkowe,
- organizacja ośrodka jazdy konnej przy Zespole Szkół Rolniczych w Jabłoni,
- budowa bazy noclegowo – hotelowej.

Ograniczenia:

- brak funduszy samorządowych,
- brak zainteresowania inwestorów w inwestowaniu obiektów turystycznych na terenie gminy.

7. Sport.

Zadania:

- organizacja Gminnego Ośrodka Sportowego,
- edukacja w zakresie kultury fizycznej,
- pozyskiwanie dotacji na działalność kultury fizycznej,
- stymulowanie powstawania stowarzyszeń kultury fizycznej i sportowej w ramach spółek

akcyjnych,

- współpraca z administracją rządową , samorządową, organizacjami sportowymi w rozwoju kultury fizycznej,
- współpraca z mediami w popularyzacji kultury fizycznej.

Ograniczenia:

- brak zaplecza technicznego kultury fizycznej,
- brak funduszy i sponsoringu kultury fizycznej.

8. Przemysł, rolnictwo i infrastruktura techniczna.

Zadania:

- wykorzystanie istniejącej bazy nierentownych firm przemysłowych na uruchomienie opłacalnej produkcji: np skup warzyw i zbóż, produkcja frytek, chłodnie, produkcja parkietów, produkcja materiałów budowlanych z surowców lokalnych (żwir, tort),
- uwarunkowanie innych gałęzi produkcji rolnej: warzywa ekologiczne, produkcja drzewek ozdobnych i owocowych,
- hodowla egzotycznych zwierząt i ptaków np.: wielbłądów i strusi oraz zwierząt futerkowych,
- zmiana technologii kotłowni na ekologiczne np.: opalane słomą i wykorzystaniem stodół jako magazynów słomy,
- wykorzystanie wysypisk śmieci do produkcji gazu,
- współpraca z lubelską giełdą warzyw.

Ograniczenia:

- brak klarownych przepisów odnośnie rentowności produkcji rolnej, przemysłowej,
- trudności w podnoszeniu kwalifikacji rolników,
- brak zainteresowań inwestorów w inwestowaniu na terenie gminy,
- brak rozwiniętej infrastruktury, zwłaszcza sieci kanalizacyjnej.

Konflikty:

- budowa infrastruktury przez tereny prawnie chronione,
- nasilenie inwestycyjne w aspekcie ekologii i ochrony środowiska,
- brak priorytetów w aspekcie prawa dla realizacji infrastruktury (wywłaszczenia i czasowe wyłączenia terenu).

9. Ochrona środowiska.

Zadania

- pozyskiwanie funduszy z budżetu państwa,
- wykorzystanie pozabudżetowych funduszy celowych, w szczególności Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- wykorzystanie środków pomocowych w szczególności pochodzących z UE – np. SAPARD, ISPA,
- rozszerzenie ochrony prawnej obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych.

Ograniczenia:

- brak dostatecznej informacji o możliwościach uzyskania funduszy,
- brak funduszy na rozwinięcie inwestycji poprawiających stan środowiska.

10. Drogi i komunikacja.

Zadania:

- budowa dróg wg normatywnych standardów
- współpraca z podmiotami i agencjami ubezpieczeniowymi, środkami społecznego przekazu itp. na rzecz realizacji pozostających w ich kompetencji zadań, w tym poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- przestrzeganie prawidłowych zasad lokalizowania budynków i budowli w pobliżu dróg – dla ochrony głównych dróg przed niewłaściwym i nadmiernym zagospodarowaniem ich otoczenia,
- korzystanie z funduszy pomocowych programów PHARE, SAPARD i ISPA w rozbudowie infrastruktury komunikacyjnej,
- współpraca z zarządcami poszczególnych kategorii dróg.

Ograniczenia:

- brak funduszy na przebudowę dróg,
- brak dostatecznej informacji o zasadach korzystania z pomocy programów finansujących budowę dróg.

Konflikty:

- brak priorytetów prawnych do realizacji dróg.

11. Zagospodarowanie przestrzenne.

Zadania:

- opracowanie planów miejscowych w gminie,
- współpraca z programem wojewódzkim,
- prowadzenie działalności promocyjno-edukacyjnej,
- pozyskiwanie funduszy z budżetu państwa na opracowanie studialne i specjalistyczne również o zasięgu regionalnym.

Ograniczenia:

- brak gminnych funduszy,
- brak informacji o możliwości dotacji z budżetu państwa i UE.

Konflikty:

- projekty gminne wobec niewystarczających zasobów budżetowych gminy przekazują środki finansowe tylko na „pilne potrzeby”.

ROZDZIAŁ IV

SELEKTYWNE PROGRAMY I ZADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY JABŁOŃ

1. Założenia finansowania programów i zadań.

Aktualne możliwości finansowe gminy i budżetu państwa nie dają gwarancji pełnej realizacji zakładanych inwestycji. Istotnym uzupełnieniem zasobów finansowych mogą być fundusze Unii Europejskiej.

Spójne programy będą stopniowo ustalone przez nową strukturę wydatków publicznych odpowiadających priorytetom programu rozwoju wsi i rolnictwa oraz będą skoordynowane z dopływem środków z UE.

W rozdziale pierwszym podano zasady finansowania polityki strukturalnej zaś rozdział środków z różnych źródeł jest określony zgodnie z wymogami UE i art. 80 ustawy z 26 listopada 1998 r. o Finansach Publicznych. Obecnie, nie ustalono kosztów restrukturyzacji i modernizacji przemysłu spożywczego. Inwestycje związane z poprawą jakości i standardów oraz dostosowanie do struktury popytu będą traktowane priorytetowo, ze szczególnym jednak akcentem na restrukturyzację i modernizację przetwórstwa mleka i mięsa.

Gmina Jabłoń położona w województwie lubelskim znajduje się w pasie przygranicznym z Ukrainą i Białorusią. Według definicji pojęć używanych w raporcie Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Regionalnego w Polsce z 1996 r. - pas przygraniczny obejmuje obszar do 100 km po obu stronach granicy Fakt ten ma także wpływ na rozwój gminy jako uwarunkowanie zewnętrzne.

Region lubelski znajduje się w trzecim Megaregionie Polski wraz z Wielkopolską, Kujawsko-Pomorskim, Mazowieckim, Podlaskim i Łódzkim.

Rolnictwo tego regionu ocenia się jako zrównoważone ekonomicznie, ekologicznie, demograficznie i społecznie przy niższym nasyceniu przemysłem rolno-spożywczym.

2. Branżowe zestawienie programów i zadań strategii rozwoju gminy Jabłoń.

A. Branża	Jednostka	Czas
1. Cel	odpowiedzial	trwania
2. Program	na za	

3. Zadanie	realizację	
1	2	3
A. DZIAŁALNOŚĆ EKONOMICZNO-GOSPODARCZA 1. max wykorzystanie zasobów pracy, kapitału i przestrzeni w celu zaspokojenia potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy 2. a – Utworzenie systemu promocji i aktywizacji gminy, b – Organizacja zespołu ds. pozyskiwania funduszy na rozwój gminy 3. a – pozyskanie środków na rozwój gminy b – utworzenie min. 180 nowych miejsc pracy poza rolnictwem c – zagospodarowanie zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni	Zarząd Gminy	2000-2006
B. OCHRONA ZDROWIA 1. poprawienie dostępności i jakości usług zdrowotnych wg oczekiwań społecznych 2. Stymulować restrukturyzację wewnętrzną i wyposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną Niepublicznego Ośrodka Zdrowia w Jabłoni. 3. a – pozyskanie odpowiedniego personelu medycznego, b – dążenie do poprawy wyposażenia Ośrodka Zdrowia w odpowiedni sprzęt i aparaturę medyczną.	Zarząd Gminy	2000-2006
C. POLITYKA SPOŁECZNA 1. zapewnienie mieszkańcom gminy w tym również osobom niepełnosprawnym harmonijnego funkcjonowania w sferze ekonomicznej i społecznej 2. Wspieranie rodzin również odizolowanych społecznie i niepełnosprawnych w kierunku usamodzielnienia ekonomicznego.	Zarząd Gminy	2000-2006

1	2	3
3. Pozyskanie funduszy na: a – szkolenie w celu podnoszenia kwalifikacji lub uzyskania dodatkowych kwalifikacji, b – na wyrównanie szans życiowych dla osób niepełnosprawnych, c – doraźna pomoc finansowa dla osób w trudnej sytuacji finansowej.		
D. MIESZKALNICTWO 1. zapewnienie dobrych warunków zamieszkania w budownictwie rolniczym, jednorodzinnym i wielorodzinnym 2. Opracowanie harmonogramu realizacji budownictwa mieszkaniowego jedno i wielorodzinnego. 3. a – wyznaczenie nowych terenów budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i wielorodzinnego w Jabłoni i Kalince, b – pozyskanie funduszy na uzbrojenie infrastruktury technicznej terenów mieszkaniowych	Zarząd Gminy	2000-2006
E. EDUKACJA 1. podniesienie standardu wykształcenia mieszkańców gminy również w aspekcie potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie możliwości podejmowania nauki na wyższych studiach 2. Podnoszenie poziomu doskonalenia zawodowego nauczycieli. 3. Pozyskanie funduszy na: a – kształcenie nauczycieli, b – zaplecze naukowo-techniczne w tym na laboratoria języków obcych.	Zarząd Gminy	2000-2006
F. KULTURA	Zarząd Gminy	2000-2006

1	2	3
1. a – zwiększenie dostępności do usług kultury na terenie gminy, b – promocja inicjatyw kulturalnych na terenach gminy, powiatu, regionu, kraju i za granicą, 2. a – Promocja i ochrona dóbr kultury, b – Organizacja imprez kulturalnych na terenie gminy i poza jej granicami, c – Wspieranie i promocja lokalnych twórców kultury w tym również twórców ludowych. 3. pozyskanie funduszy na cele: ochrony i promocji dóbr kultury, twórców kultury i imprezy kulturalne		
G. TURYSTYKA 1. promocja i kształtowanie wizerunku gminy jako obszaru turystycznego 2. Opracowanie spójnego programu rozwoju turystyki w gminie uwzględniającego walory przyrodnicze i kulturowe 3. a – wytypowanie gospodarstw rolnych mogących świadczyć usługi agroturystyczne, b – opracowanie szlaków turystycznych na terenie gminy, c – wykorzystanie sieci Internetu na prezentację spójnego programu usług turystycznych gminy, d – lokalizacja pola namiotowego w regionie Jabłonia, e – budowa hotelu w Jabłoni, f – wspieranie imprez turystycznych, kulturalnych i sportowych podnoszących rangę gminy	Zarząd Gminy	2000-2006
H. SPORT 1. podnoszenie poziomu kultury fizycznej, sportu i rehabilitacji rekreacji ruchowej mieszkańców gminy a w szczególności młodzieży 2. Rozwój kultury fizycznej, sportu i rekreacji.	Zarząd Gminy	2000-2006

1	2	3
3. a – rozwój nowych form sportu i rekreacji np. jazda konna, b – popularyzacja sportu wśród młodzieży, szukanie „młodych talentów” c – zapewnienie funduszy i sponsoringu na rozwój sportu i rekreacji		
I. OCHRONA ŚRODOWISKA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 1. zapewnienie równowagi ekologicznej 2. Harmonogram prac (dokumentacji i realizacji) związanych z ochroną środowiska naturalnego. 3. Opracowanie dokumentacji i zapewnienie realizacji na: a – gminne wysypisko śmieci i systemu zagospodarowania odpadów komunalnych, b – systemu gminnej kanalizacji sanitarnej, c – gminnego systemu wodociągów, d – systemu gazyfikacji, e – systemu zaopatrzenia w energię elektryczną wg tabeli nr 1, f – systemu telefonizacji, g – monitoringu ochrony środowiska	Zarząd Gminy	2000-2006
J. DROGI I KOMUNIKACJA 1. poprawa bezpieczeństwa i standardu systemu komunikacji drogowej 2. Harmonogram realizacji i modernizacji dróg na terenie gminy. 3. a – modernizacja drogi wojewódzkiej 815 Parczew – Wisznice, b – remont bieżący powiatowych i gminnych dróg oraz podnoszenie parametrów technicznych do normatywnych wielkości.	Zarząd Gminy	2000-2006
K. ROLNICTWO	Zarząd Gminy	2000-2006

1	2	3
1. - a – podniesienie konkurencyjności produktów rolnych, - b – podniesienie rentowności gospodarstw rolnych, - c – rozwój specjalistycznych gospodarstw rolnych, 2. Kryteria funkcjonowania rolnictwa gminy w warunkach wolnego rynku. 3. - a – podniesienie efektów ustawicznego kształcenia właścicieli gospodarstw rolnych w zakresie rolnictwa, marketingu rolnego, prawa i ekonomii, - b – organizacja rolniczych grup producenckich i biznesowych, - c – wdrożenie w realizację wniosków z analizy istniejących warunków środowiskowych do produkcji rolnej (tereny przeznaczone do intensywnej i ekstensywnej produkcji rolnej, zalesienia), - d – wdrożenie programów pomocy finansowej na rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego (mleko, mięso), - e – rozwój usług związanych z rolnictwem: budowę systemu handlu hurtowego produktami rolno-ogrodniczymi, organizacja usług finansowo-bankowych i prawniczych.		
L. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE 1. optymalna lokalizacja inwestycji kubaturowych i infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu aspektów ochrony środowiska naturalnego i kulturowego 2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jabłoń i wsi Jabłoń. 3. opracowanie gminnych (lub regionalnych) branżowych opracowań z zakresu: - a – środowiska naturalnego, - b – wartości kulturowych, - c – demografii i infrastruktury społecznej.	Zarząd Gminy	2000-2006

Tabela nr 1. Energia elektryczna – potrzeby inwestycyjne i odtworzenie na terenie gminy Jabłoń – w trzech etapach.

Nazwa obiektu sieciowego	Inwestycje udział w [%]		Zakres rzeczowy					
	rozwojo wa R	odtworz eniowa O	L. SN. [km]		L. m.n. [km]		Stacja SN/nn	
			kablowe	napowie trzne	kablowe	izolowa ne	słupowe	wnętrzo we
Etap I - krótkoterminowy								
Gęś I	50	50		0,900		1,800	2	
Gęś	60	40		2,100		3,700	3	
Dawidy 1	30	60		4,900		3,400	3	
Dawidy 2	60	40		0,700		1,800	2	
Jabłoń A	10	90		2,800		2,900	3	
Jabłoń C	30	70		3,800		5,000	4	
Jabłoń GS	50	50		1,100		1,100	2	
Jabłoń Piekarnia	50	50		0,800		1,000	1	
Jabłoń POM		100		2,300		0,700	1	
Gęś 3-11	50	50		2,200		8,000	7	
Razem				2,200		8,000	28	
Etap II – średnioterminowy								
Dawidy 3		100		0,300		1,000	1	
Dawidy 4	20	80		0,800		1,700	2	
Kudry	50	50		0,400		1,300	2	
Jabłoń Kol. 4	60	40		2,400		2,700	3	
Jabłoń Kol. 5	60	40		2,200		3,600	4	
Paszenki 1	60	40		1,100		1,800	2	
Paszenki 2	30	70		2,100		1,900	2	
Razem				9,300		14,000	16	
Etap III – długoterminowy								
Holenderni		100		0,400		0,600	1	

a 1								
Holenderni		100		1,900		0,400	1	
a 2								
Kol. Kolano	20	80		2,500		1,800	2	
Jabłoń Kol.	40	60		3,000		3,400	4	
3								
Łubno	80	20		1,300		3,400	3	
Kolano		100		0,300		0,900	1	
Szkoła								
Razem				9,400		10,500	12	

ROZDZIAŁ V

UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTezĘ USTALEŃ STUDIUM

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy i w pierwszym rzędzie stanowiącym podstawę do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium składa się z dwóch zasadniczych części: uwarunkowań – w której omówione zostały naturalne i antropogeniczne elementy ukształtowane w przestrzeni gminy oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego – w której omówione są podstawowe zasady kształtowania przyszłego zagospodarowania gminy.

Z punktu widzenia opracowywanych w przyszłości planów miejscowych istotniejsza jest część druga studium, w której są zawarte wytyczne dla projektantów sporządzających akty prawa miejscowego, odnośnie obszarów dla których gmina planuje opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Wyznaczono natomiast generalne zasady dotyczące rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i kształtowania zagospodarowania.

W zakresie ochrony zasobów i wartości środowiska przyrodniczego studium ustala konieczność ochrony lokalnego systemu przyrodniczego oraz największych kompleksów leśnych oraz enklaw naturalnych siedlisk. Ochrona systemu przyrodniczego polegać ma głównie na jak najmniejszej ingerencji i zmianach w obrębie wyznaczonych obszarów:

- użytków ekologicznych;*
- lasów wodochronnych;*
- pomników przyrody;*
- obszarów Natura 2000;*
- strefie warunków siedliskowych lasów;*
- krajobrazu chronionego;*
- gleb ochronnych;*
- zwiększenia zdolności retencyjnej obszaru gminy;*

W zakresie ochrony dóbr kultury i zabytków ustanowiono strefy i ustalono zasady ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych na terenie gminy:

- zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków;*
- historycznych wsi o nienaruszonym układzie kompozycji;*
- zabytków archeologicznych;*

– ustalono zasady utrzymania ciągłości tradycji i tożsamości ludności.

Studium ustala również zasady kształtowania terenów zabudowanych odnosząc się do zasad kształtowania form zabudowy, a także zasad gospodarowania gruntami i rynkiem nieruchomości.

Kierunki rozwoju funkcji nierolniczych na terenie gminy obejmują:

- zasady rozwoju infrastruktury społecznej – edukacji, opieki zdrowotnej, opieki społecznej, sportu, bezpieczeństwa publicznego, podstawowych usług komercyjnych;*
- kierunki i zasady rozwoju przedsiębiorczości i wytwórczości.*

W zakresie gospodarki leśnej – studium zakłada zwiększanie lesistości gminy przy zachowaniu wymogów ekologizacji leśnictwa.

Ustalenia studium koncentrują się również na zagadnieniach rozwoju infrastruktury. W zakresie komunikacji drogowej – akceptuje się stan istniejący, uzupełniając go o niezbędne elementy zarówno w zakresie komunikacji zewnętrznej, stanowiącej powiązanie gminy z terenami gmin sąsiednich i regionem, jak również komunikacji wewnętrznej, stanowiącej powiązania pomiędzy poszczególnymi wsiami i jednostkami osadniczymi, a także urządzeń obsługi motoryzacji.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej studium ustala zasady odnoszące się do:

- zaopatrzenia w wodę;*
- odprowadzania i oczyszczania ścieków – poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i propagowanie przydomowych oczyszczalni ścieków poza projektowanymi systemami zbiorczymi;*
- elektroenergetyki – poprzez utrzymanie w sprawności istniejącego systemu zaopatrzenia w energię elektryczną oraz budowę urządzeń energetyki odnawialnej – elektrowni*

wiatrowych, biogazowni, systemów fotowoltaicznych przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska,

- zaopatrzenia w gaz i ciepłownictwa – poprzez podjęcie starań w kierunku realizacji gazociągu wysokiego ciśnienia oraz rozwoju sieci gazowych średnioprężnych dla obszaru gminy,*
- telekomunikacji – poprzez rozwój sieci telekomunikacyjnych przewodowych i bezprzewodowych,*
- gospodarki odpadami stałymi – poprzez zapewnienie odbioru odpadów z obszaru całej gminy poprzez budowę międzygminnego składowiska odpadów oraz wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów.*

Studium uwzględnia również możliwość wystąpienia szczególnych zagrożeń oraz odnosi się do spraw obronności państwa:

- zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej poprzez:*
 - lokalizację zabudowy poza strefami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi,*
 - zachowanie i tworzenie systemów retencji wód oraz zabezpieczeń przeciwpowodziowych,*
 - wyposażenie jednostek straży pożarnej, doskonalenie procedur zapobiegania i przeciwdziałania klęsk i zagrożeń;*
- rozwój systemów obronności państwa i bezpieczeństwa ludzi.⁴⁹*

⁴⁹ Zmiana studium zatwierdzona Uchwałą Nr XII/70/12 Rady Gminy Jabłoń z dnia 16 lutego 2012 r.